

AYLIK SİYASİ DERGİ

komün

NİSAN 1990 YIL: 1 SAYI: 6

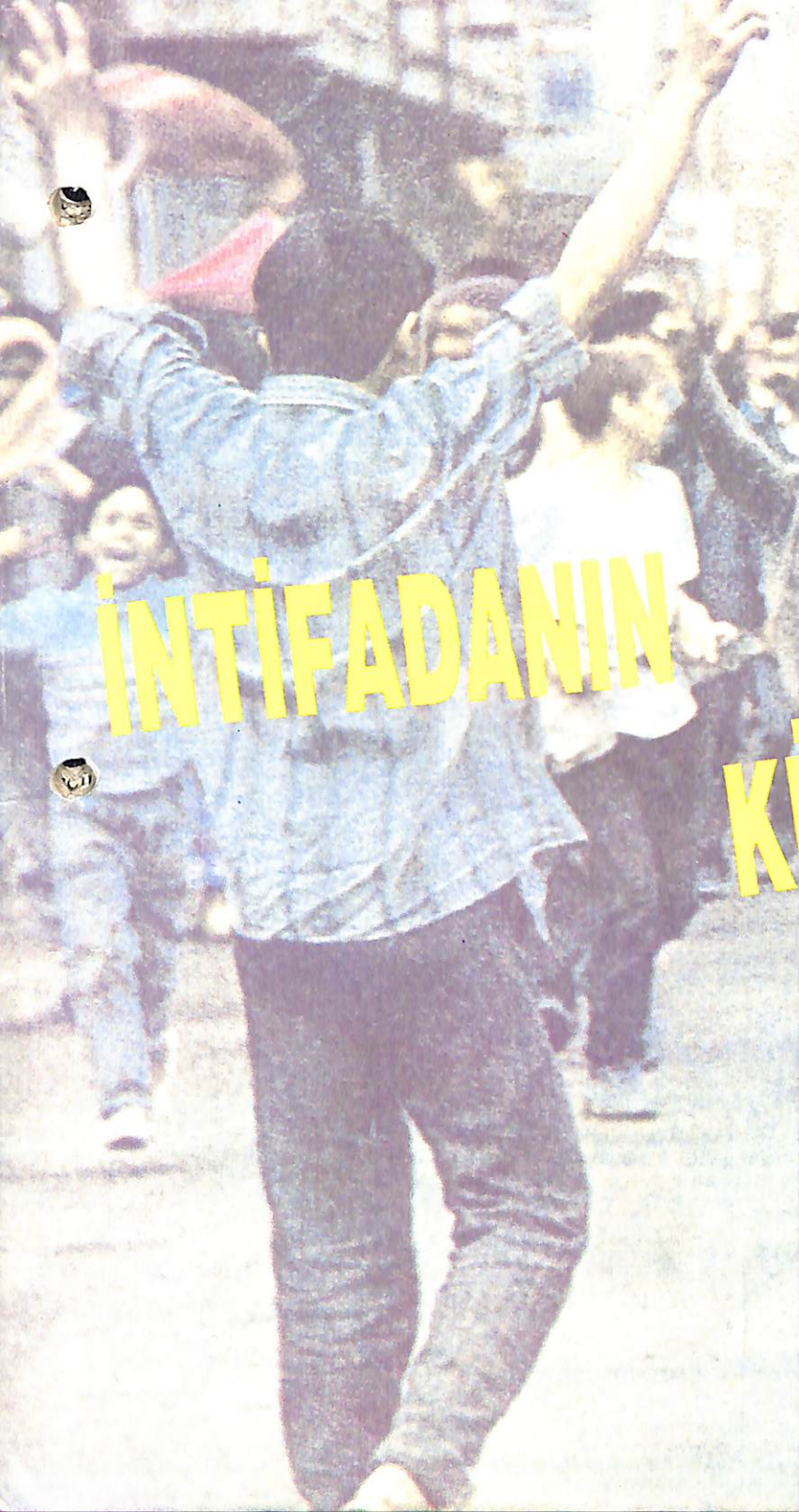
2000 TL (KDV DAHİL)

M. CAN YÜCE: REEL
SOSYALİZMİN SORUNLARI

E. GENCER: DÜNYA NEREYE?

İNTİFADANIN

KÜRTÇESİ

SANATÇILARIN BİRLİĞİ

Avrupa Kültür Şenlikleri

PROGRAM:

**ARİF SAĞ
ABUZER KARAKOÇ
EMEKÇİ
FRANÇOISE ve MAHMUT DEMİR
OZAN GANİ
GÜLİZAR AKKUŞ
HASRET GÜLTEKİN
HASAN GÖĞERÇİN
ÖZLEM ÖZGÜR
ŞİVAN
GÜLİSTAN PERVER
Ve AŞIK İHSANİ**

31 MART LYON Salle Albert Thomas Placguichard
Cumartesi saat 14.00, Lyon 69003
1 NİSAN PARIS 24 Rue Saint Viktor 75250 Mutualite
Metro: Mauber Mutualite Pazar saat: 14.00
8 NİSAN ZÜRİCH Spigarten - Linden Platz 5, 8048 Pazar Saat: 14.00
16 NİSAN HANNOVER 3000 Hannover, Wuffel Wilkenburger Str. 30
21 NİSAN FRANKFURT Mehrzweck Halle, Gartner Str. 17
Am-Sport Platz 6362 WLL, Stadt: 06034/1511, Cumartesi: 16.00
22 NİSAN STRASBURG Palais des Fets, 5 Rue Sellenik Saat: 14.00
28 NİSAN AUGSBURG Kongrehalle Göginger Str. 10, Saat: 18.00
28 NİSAN DARMSTADT t.h. Universite Darmstadt
Audi-Max Salonu, Carolinen Platz 6100, Saat: 13.00
29 NİSAN STUTTGART T.S.V Sportgaststätte, Brückenbach Str. 37
7250 Leonberg, Pazar Saat: 14.00
5 MAYIS MOOSBURG 8052 Moosburg Stadthalle, Saat: 15.00
6 MAYIS NÜRNBERG T.S.V Turnhalle, Oberetorn Str. 11, Saat: 14.00
6 MAYIS HERRENBERG 7033 Hessenberg (Nuttingen)
Schvabenhalle, Saat: 18.00

yaba ÖYKÜ

KÜLTÜR-EDEBİYAT DERGİSİ

Mart-Nisan 1990 (59). Sayısı Çıktı

1500 TL.

■ RAYMOND WILLIAMS'IN DEMOKRATİK BİR İLETİŞİM SİSTEMİ ■ YILMAZ GÜNEY'İN ÖYKÜSÜ: ÖLÜM BENİ ÇAĞIRIYOR ■ CEMAL SUREYA İÇİN BİRKAC SÖZ () ŞİİR VE GÜZELLİK DUYGUSU ■ ÇETİN YİĞENOĞLU: "ÖYKÜ YAŞAMIN YENİDEN YORUMLANISIDIR" ■ HER PAZAR KOMUR ÇIKARTIRIM ■ GÜNLERİN İZİ ■ İKİ YIL ÖNCE HALEPÇE ■ ÖYKÜ ANTOLOJİLERİ ■ PRIŞTİNE MEKTUBU Yazılarıyla, Nazife Güngör • Necati Güngör • Sabahattin Ali • Yüksel Demirekler • Mustafa Dertli • Aydın Doğan • Hasan Mercan • İsmet Arslan • Gülgün G. Arıgümüş Şiirleriyle, Enver Bulut • Soysal Ekinci • Nusret Gürgöz • Jaroslav Seifert • Arcibald Macleish • Çetin Çağlayan • Yaşar Güneç Öyküleriyle, Yılmaz Güney • Hüseyin Akyüz • J.Luis Borges • Hayati Azim • Çetin Kalman

YABA/ÖYKÜ'YÜ EN İYİ EDİNMEİNİN VE OKUMANIN YOLU ABONE OLMAKTIR.

Abone: 6 say. 8000 TL. 12 sayı: 15 000 TL. Yurtdışı: 12 sayı: 20\$ Posta çeki no: (Yaba) 83852, Yurtdışı havaaleler için: Aydın Doğan adına, T İş Bankası, Aydınliköyler Şb. C hesap no: 9121 (Yeni abonelerin durumu bir mektupla bildirmeleri yeterlidir)
YAZIŞMA ADRESİ: P.K. 404 Ulus 06043-ANKARA
Tel: 316 64 00 - 347 62 66

KOMÜN

Nisan 1990

YIL: 1, SAYI: 6/2000 TL

Hasat Yayıncılık Adına
Sahibi ve Yazışları
Müdürü
Av. Ahmet H. KIRIM

Yayın Yönetmeni
Hüseyin ŞİMŞEK

Kapak Resmi
Güneş

Basım
UYGUN MATBAACILIK

Genel Dağıtım
Hürriyet Holding A.Ş.

Yönetim ve Yazışma
Adresi
İnkilâp Cad. Öktem Apt.
No: 21, Kat: 3,
Aksaray/İstanbul
Telefon: 589 37 83

Banka Hesabı
Ahmet H. KIRIM
Akbank Bahçelievler ŞB.
Hesap No:
136.2 AOO-03

İlan Koşulları
Arka Kapak: 400.000 TL.
Kapak İçi: 300.000 TL.
Tam Sayfa: 240.000 TL.
1/2 Sayfa: 120.000 TL.
1/4 Sayfa: 60.000 TL.

Abone Koşulları
Yurtiçi 6 aylık 10.000 TL.
1 yıllık 20.000 TL.
Yurtdışı 1 yıllık 60 DM

Yurtdışı fiyatı: 5 DM

İÇİNDEKİLER

BAŞYAZI

- * Kürt sorununda
'sol'un yarası 4

KAPAK

- * İntifada'nın Kürtçe
çevirisi 6

FORUM

- * Daha doğruya
doğru 15

DÜNYA

- * Yeni bir dünyanın
eşiğinde-1 17
- * Alman
emperyalizminin
üçüncü atılımı 21

KADIN

- * Aşk, evlilik, aile 25

EMEĞİN GÜNDEMİ

- * İşçiler 1 Mayıs'a
nasıl giriyor? 27
- * Arabistan'da
işçi olmak 30

TARTIŞMA

- * Bartın
toplantıları-1 31
- * Perestroika,
glasnost, detant 41

SOL'UMUZDAN

- * Mücadele
Bayrağı'ndan
ayrılan bir grup 47

ÜNİVERSİTELİLER

- * Eleştirel bir
analiz 49

LİSELİLER

- * Nedir genç
olmak 5
- * Nasıl bir dünyada
yaşıyoruz 53

MÜLTECA

- * "Mardin İntifadası"na
destek 54
- * Yurtdışından
kısa kısa 55

İÇERDEN

- * Aydın Hanbayat'la
dayanışma 56

MÜCADELE TARİHİ

- * Mao'dan kitlelere 57

KÜLTÜR-SANAT

- * Genç Şiir 60
- * Yayınevleri
dünyası 61
- DAĞARCIĞINIZDAN.. 65
- DÜŞÜNGEN 66

KOMÜNARCA

Bazı konular üzerinde, döne dolaşa ve tekrar tekrar durmak gerekiyor. Madem ki gerekiyor, öyle yapacağız. Tekrar vurgulamaya gerek kalmayınca dek! *Komün*, genel anlamda belli bir bütünlüğe sahip, ama sürekli kendini yenilemeye açık ve hiçbir zaman tamamlanmış kabul edilmeyen/edilmemesi gereken, siyasi ideolojik bir hata sahip, tarafsız bir dergidir. Genel anlamda hatsız, çizgisiz ve kaotik bir söylemler arenası hiç değil! Bunları, her zaman akılda tutmakta fayda var. Çünkü, yanlış anlaşılacak istemeyiz.

Tüm bunları, daha ilk sayımızda da söyledik. Ki bunlar, *Komün*'ün sayfalarının önemli bir bölümünü, (örneğin bu sayıda 16'sını) tartışma ve farklı görüşlerden insanların düşüncelerini içeren yazılara açmasına engel görülmedi, görülmeyecek. Bu noktadaki tavrımız, ilk sayılara özgü ve puan toplama, ilgi uyandırmaktan kaynaklanmıyor. Yayın politikamızın, yerleşik ve temel ilkelerinden birinin doğal sonucudur... İki tepkiden sözedeceğiz: Dün, dergilerin tek yanılgısından yakından bazı arkadaşlar, bugün yavaş yavaş "*Komün* tartışma yazıları bülteni mi olacak?" sorusuyla çıkıyor karşımıza. Katılmıyoruz: Çünkü, hem doğru değil, hem de potansiyelin küçük bir kesiminin tavrı. Genel okuyucu potansiyeli, farkımızı koyduğumuz noktalarda, sözlü-yazılı desteğini sakınmıyor.

Varolan anlayışımızı, geliştirerek ve daha az eksik ve yanlışla pratiğe geçirerek sürdüreceğiz. Bir anımsatma: Forum, Tartışma, Polemik kuşaklarıyla yer alan yazılar, imzanın sahibine aittir ve onu bağlar. *Komün*'ün genel hatına ters görüşler bulunduğu şaşırtılmasın. Çünkü, o sayfalar bu anlamda *Komün*'ü bağlamıyor. Bu, bir dayanışma ve demokrasi pratiğidir.

Komün, geleneğindeki niteliksel dönüşüm dinamiklerinin; siyasi, ideolojik ve kültürel aynası olma amacındadır. Bu amacı, içerden ve dışardan bütün kararına ve saptırma çabalarına karşı sürdürme gücüne, anlayışına sahiptir.

Hakhyız başaracağız!

Kürt sorununda 'sol'un yarası

Kürt sorunu, artık Ortadoğu'nun en temel ve canlı sorunu durumunda. Sorunun, ulusal ve demokratik bir halk devrimiyle sözünü, Ortadoğu'nun görünüşünü köklü bir şekilde değiştirecektir. Yıllardır Türkiye ve son yıllarda da uluslararası gündemi işgal eden, birinci dereceden sorunlardan biri durumundadır. Yalnızca bölge ülkelerini değil, özellikle bölgede büyük çıkarı ve hesapları olan emperyalistleri kötü kötü düşündüren Kürt sorunu; son "Mardin intifada-sı"yla, yakıcılığını daha somut ve geniş boyutlu dayatıyor. Devrimin kalesi olabilecek bir atmosfer ve potansiyeli içermektedir.

Kürt sorununa ve mücadelesine yaklaşımda, tavır alıştır; Türkiye proleter, küçük-burjuva devrimci ve reformist hareketinin, farklı biçim ve boyutlarda da olsa, hala eski "günahlar"ından arınmakta bu kadar zorlanışı, kesinlikle en büyük handikapı. Handikapın arka fonunu, hareketlerin siyaset belirleme ve politika üretimlerindeki formülasyon mahkûmiyeti oluşturur. Yıllardan beri, ortak mücadele ve birlikte örgütlenme, Kürt mücadelesinin özgün biçim ve içeriğinin, mutlak karşıtı olarak vurgulanageldi. Bugün geline aşamada, sorunu doğru şekilde çözümleme ve doğru/devrimci çözüm önermek, sürece müdahale edebilmenin olmazsa olmazıdır.

Kürt sorununun, bir hayli uzatında duran mücadeleye esasta "tek ulus" hesaplarıyla yaklaşan küçük-burjuva/orta yolcu hareketler ve Kürtlerin ulusal kimliğini bile tartışma konusu yapan, reddeden modern revisyonist, reformist yapıları geçiyoruz. Çünkü, somut pratiğin sıradığı nokta, tartışmayı oralardan başlatıp yürütmeyi rezil bir komedi olarak damgalayacak nitelikte.

En doğruya yakın da aşıldı

Geçmişin, -Türk, Kürt ve diğer azınlıkları kapsayan anlamında- birleşik devrimci hareketinde, Kürt sorununda doğruya en yakın gelen, Kaypakkaya çizgisi oldu. Doğu Mi-

tingleri, daha sonra Diyarbakır duruşmaları ve 70'lerin ikinci yarısında gündemleşen, "sömürge" ve "ayrı örgütlenme" tezleriyle devam eden süreç; ulusal sorunda, adım adım bir kristalizasyona sahne oldu. Tüm bunlar, Kaypakkaya hattının bir noktadan sonra, "en doğruya yakın" oluşunun da tarihe maledilmesi anlamına geliyordu. Yani Kaypakkaya, bu sorun özelinde kesin bir biçimde aşıldı. Farklı bir söyleyişle; bu sorunda, politik ve pratik mücadelesinin son sınırı değildi artık. Sınır çizgisi, O'nun da ötesine taşınmıştı. Bugün olması gereken, bu "öte"nin de aşılması.

Bu noktada, olması gereken ile yapabileceğimiz arasında geçici bir uyumsuzluk yaşanması kaçınılmaz. Çünkü, özgül durumumuzdan dolayı, sınırda durmama eylemini, Kaypakkaya'dan başlatmamız gerekiyor. İyi ama, bu çizginin aşıldığını, onu aşanını da aşılması gerektiğini biliyoruz! Bütün bunlara ne gerek var? Gerekliliği şundan: Sonuçlandırılmamış bir sorgulamanın, henüz gerçekleşmeyi bekleyen kopuş istemleri gündemde. Dolayısıyla, gelenekten gelenler olarak, burada açılmış yaralarımızı sarmadan ve kan kaybını durdurmadan, bu mecradan taburcu olamayız. Erken taburcu olursak, sürekli kanarız.

Sınırdan durmamayı, teorik arınma olarak Kaypakkaya'dan başlatıyoruz. Pratik?! O, zaten bizim irademiz dışında ve teorinin çok çok önünde gidiyor. Uluslar ve sınıflar mücadelesinin nesnel gelişimi, kendi karşısında öznel kalan dinamiklerin özel sorunlarına takılıp kalmaz. Genel ulusal, sınıfsal hareket, şu ya da bu yapılanmanın gelip kendine yetişmesini beklemez. En çok da bu yüzden, teorik arınmayı; pratiğe, somut ve güncel bir dönüş olarak ele almak, yaşamak zorundayız. Dolayısıyla geline noktada, pratik sınırı, Kaypakkaya hattındaki (bölünmüş ama tek) hareketin durduğu yer olarak almak; ulusal ve sınıfsal hareketin peşinden sürüklenmek olacaktır. Çünkü bu pratik, varolan Kaypakkaya teorik hattının da çok

gerisinde kaldı. Kalmakta ayak diretiyor. Teorideki, eksik ve yanlışlar aşılmayınca, doğru olan da dondurulmuş oluyor. Öcalan, gerilla mücadelesi teorisini, geçmişte kendilerinden daha iyi yapanları, dobra dobra açıkladı. Ama o "daha iyi" te-
torinin, bazı temel sacayakları yanlış konmuştu. Düzeltildi, düzeltilsin istenmiyor.

Teorik arınma iç yaramız. Fakat, yürüyen bir kervanın içinde olduğumuza göre, yaralarımızı (sarılmış olarak) yürürken kapatacağız.

Teorik arınma düzlemi

Kaypakkaya hattının birebir savunucusu (bölünmüş ama tek) hareket, kendini "öncü" olarak tanımlıyor. 1973'ten sonraki dönemde, teorik arınma ve atılım açısından baktığımızda ne görüyoruz? Bir konferansta, '73 hattının eksik ve yanlışları vurgulanarak özeleştirisi yapılmışsa; bir sonraki konferansta, özeleştiriler geri alınmıştır. 73'e dönüş, propaganda malzemesi olarak kullanılmıştır. Kendinden önceki (MK şahsında) önderliği, teoriyi uygulamakla yargılayıp, devre dışı bırakan yeni önderlik; sonraki konferans süreçlerinde, aynı uygulama ve tavırla karşı karşıya gelmiştir. Tüm bunlar, sorunların ve olguların yüzeyinde kalma, kıyısında dolaşmanın göstergeleriydi.

Kaypakkaya, teorik inşanın başlangıç aşamasındaydı. O'nun teorik mirasını, taslak görüşler olarak tanımlayabiliriz. "Doğruları kadar mı, değil mi?" döngüsünün hiçbir yararı yok, ama yanlış ve eksikleri vardı. Özellikle de ulusal sorunda, bugün için geçerliliğini yitiren belirlemeleri de yadsınmaz. Kaypakkaya'nın tek sosyo-ekonomik yapı analizi, tek devrim asgari-azami programı; Türkiye ve Medya'nın olgularının somut ve sayısal analizine dayanmakta yetersiz kaldı. Özellikle de ulusal sorunun her noktasında, Kaypakkaya'nın söylediklerini birebir tekrarlamakla yetinmek, içinde bulunulan ulusal süreci yanlış ve eksik değerlendirmeyi inatla sürdür-

mekten başka bir şey değildir. Ulusal devrimin farklılık gösteren asgari programı; devrimin niteliği, asgari hedefleri, baş ve temel çelişkileri, ittifakları vb. konularda, seylenen yaşamın uygunsuzluğu ortada.

Aslında Kaypakkaya, Kürt sorunuyla ilgili tezlerini, bir ucuyla Kürt gerçeğinin o günkü nesnel olgularına da dayandırmaktaydı. 73'ten sonraki tikanıklığın asıl sorumlusu, bu tezlere dogmatik bir biçimde "sahip çıkan"lardır. Kaypakkaya şöyle diyordu:

"Türkiye'de Kürt milli hareketi, henüz ayrılma talebini açıkça formüle etmiş değildir. Bugün Kürt milli hareketinin açıkça formüle et-

ruz."(*)

Kürt sorunu ve hareketinin bugünkü çehresinin de böyle olduğu, hangi gerekçelerle yadsınmaktadır. *Komün*'ün, daha ilk sayısında açıkça ifade edildi: "Her türlü önyargıdan uzak, bilimsel kafa ile ele alındığında, gerçeği görmek hiç de zor değil." Kürt sorunu ve hareketine baktığımızda, ilk elde karşılaştıklarımızı birer cümleyle sıralamak, bunu göstermeye yeter.

● Geçmişle kıyaslanmayacak ölçüde güçlenmiş bir ulusal bilinç ve yalnızca potansiyel bir kuvvet olarak değil, aynı zamanda pratik olarak da önemli bir ulusal hareketlenmeye karşı karşıyayız. Ulusal çelişme, Kaypakkaya döneminden çok

mak durumundadır. Tüm bunların karşısında, "öncüyüm" diyenlerin değişimlere ayak diremesi, nereye oturtulabilir?

Doğru kavrayış doğru çözüm

Bu sorundaki temel yaklaşımımızı, *Komün*'ün ilk sayısında "İki Asgari, Tek Azami Program" başlığı altında koymuştuk. Her yeni aşamada ve her yeni sayımızda, dönüp dolaşıp aynı metne göndermelerde bulunacağımız ve bununla yetineceğimiz sanılmasın. Yeni "kutsal metinler" yaratıp, her sorunun her özgün aşamasında, "ikinci adres" olarak göstermek, eskiyi farklı biçimlerde tekrarlamak olacaktır.

Kürt hareketi, açık olarak ileri ve radikal biçimlerle kendini ortaya koymaktadır.

tiği talepler, Kürtçenin okuma yazma ve konuşmada serbest bırakılması, radyoda Kürtçe yayınlar yapılması, 'milli kültür'ün (gerçekten Kürt burjuva toprak ağalarının kültürünün) serbestçe yayılmasını köstekleyen engellerin kaldırılması, asimilasyon politikasına son verilmesi, Kürtçe eğitim yapan okulların olması, kendi kaderinin tayin hakkının tanınması ve benzeridir. Yukarıda saydığımız çeşitli nedenler Kürt milli hareketinin bizzat ayrılma talebini açıkça formüle etmesine engel olmaktadır. Kürt halkının değil ama 'Kürt milletinin kendi kaderini tayin için' mücadele ettiğini söylemek, bu sebeple hiç değilse bugün doğru değildir. Biz bunu söylerken, Kürt burjuva ve küçük toprak ağaları arasındaki güçlü ayrılma arzusu da gözden uzak tutmuyoruz. Fakat bu istek, milli hareketin açık bir talebi haline gelmemiştir diyo-

çok ilerde. Süreçteki tüm diğer çelişkileri, yönlendirme ve etkileme durumunda.

● Kürt hareketi, açık olarak, çok ileri talep ve buna bağlı olarak, çok daha radikal biçimlerle kendini ortaya koymaktadır. Öte yandan, geçmiştekenden farklı olarak, küçük ve bazı orta çaplı feodaller ve Kürt bujuvazisi dahi, ileri talepler formüle etmenin eşiğindedir. Kürt egemenlerinin manevi dünyasındaki, bu ve benzer değişiklikler, nasıl görmezlikten gelinebilir?

● Türkiye egemen sınıfları, Kürt sorunu ve hareketinin, yurt içi ve yurtdışı dinamikleriyle, gündemin baş köşesine oturması karşısında, yeni politikalar üretme arayış ve çabasına girmişlerdir. Kürt sorunu, Pentagon ve AT'ın gündemine getiren ve onları sahte çözüm arayış ve planlarına iten de sözkonusu somut değişimlerdir. Dost düşman, yani herkes bu konuda artık işlerin eskisi gibi sürdürülemeyeceğini anla-

Bunu yapmak, varlık koşul ve gerekçelerimizi, dolayısıyla kendimizi yadsımak anlamına gelir.

Doğan, ölür de. Fakat, bu bir gerçek diye, ölüm doğmuş olmanın amacına dönüştürülürse, yaşam denen karmaşık süreç, sürekli olarak nesnel gerçekliklere aykırı bir biçimde üretilir. Yaşamın gerçekliği ve başarısının katsayısı, özel olanın nesnelin frekansına sokulup sokulamamasınca belirlenir.

Nesnel olgulara dayanmayan, dogmatlaştırılmış iradi dayatmaları artık bir kenara bırakalım. Takılıp kalmanın özürü olmaz. Bütün miras yemelerin bir sonu vardır. Ki, asıl sorun bu değil. Aslı sorun, bu 'son'un, miras yiyenlerin de son olmasıdır. Oysa, gelişimi sonsuz kılmak yeni kanallar açmakla olabildiğine göre, görev ve sorumluluğumuz, bunun gereklerini yerine getirmekten başka, hiç ama hiçbir şey değildir.

(*) 1.Kaypakkaya, Seçme Eserler, sf: 235-236

SİLOPİ, CİZRE, NUSAYBİN, İDİL, KIZILTEPE...

Intifada'nın Kürtçe çevirisi!

"Mardin intifadısı" olarak da tanımlanıyor. Zorunluluklara kafa tutan, korku duvarının ötesine geçip, onları özgürlüklere dönüştürecek, güçlü dinamikler oluşmakta. Bir avuç, bir grup değil. Binlerce köylü ve esnaf kitlesi!

Hüseyin ŞİMŞEK

Cizre, Botan'ın kalbi. Botan, Kürtlerin en başta gelen bir kültür merkezi. Cizrelinin tarihi, direniş 'artıları'yla dolu. 1962'de ayakta idi. Yöredeki baskı ve zulmüyle Cizreliyi ayağa kaldıran 119. Seyyar Jandarma Alayı, eylemler karşısında ilçede tutunamadı. Çaresiz, soluğu Şırnak'ta aldı. Kürt esnafı ilk boyutlu kepenk kapatma eylemine, 1975'de Cizre'de başladı. 1979'da tekrarladı. Nedenler hiç değişmedi: Sistemin, Kürtlere yönelik baskı ve yasakçı politika ve uygulamaları...

Bugünkü direnişler, köksüz değil. Dünü var.

Kürt sorunu ve hareketi açısından, içinde bulunduğumuz gerçekten de yeni bir dönem. Bu 'yeni'lik, nereden kaynaklanıyor? Yeryüzünün uluslar ve ulusal/etnik azınlıklar karmaşasında, Kürtlerin tarihi, en çok tarihsel, toplumsal zorunlulukları kapsayan başlıca tarihlerden biridir. Yaşadığımız sürecin, bu noktadaki farklılığı şu: Zorunluluklara kafa tutan, korku duvarının ötesine geçip, onları özgürlüklere dönüştürecek güçlü dinamikler oluşmakta. Dinamiklerin güçlülüğü, yalnızca radikal istem ve eylem yöntemleriyle sınırlı değil, Güçlülükte düne olan fark, kitleselleşmiş direniş niceliği kazanmakla da konuyor. Eylem yöntemi: Yürüyüş, kepenk kapatma vb. Nicelik: Bir avuç, bir grup değil, binlerce kitle...

Bu direnişlerde, neredeyse

hiçbir şey rastlantısal değil.

Çok uzaklara gitmeye gerek yok. Olup bitenin, son beş yılda bile yaşanmış bir tarihi ve sabitleştirilmiş birçok kilometre taşı var... 1989'a dönelim. Kitlesellik anlamında, ilk kıvılcım Hakkari'de çıktı. Bardağı taşıran son damla, lise öğrencilerine laf atılmasıydı. "Kürt intifada"sı, daha sonra Silopi'de sürdü. Ağustos ayı içinde Şırnak-Balveren, Eylül ayı içinde ise, Silopi-Derebaşı köylerinde yapılan katliamlar, bıçağı kemiğe dayandıran olaylardı. Cudi köylülerinin, köy boşaltmalara karşı gösteri ve oturma eylemleri, yeni toplu "zoraki iskan"ların hiç de kolay olmayacağını gösteriyordu.

Silopi, Nisaybin, Cizre, İdil, Kızıltepe...

Yıllardır Otadoğu'da esen Filistin rüzgarını, Anadolu'da estiren ilçeler zinciri! Kitlesel direniş, sömürge ve ezilen ulusların mücadele tarihinden damıtılarak, kendini gerçek kimliğiyle tanımlıyor. Artık löriler daha farklı söyleniyor. Zılgıtlar "intifada"nın tuzu-biberi oluyor.

Farkını koyan Newroz

Newroz, tarihine ve ruhuna yakışan direnişleri üst üste toplayıp, alt alta dizdi. Direniş, günlük yaşama yedirilerek, yeni bir sayfa açıldığının altı çiziliyor.

15 Mart'ta, Nusaybin'in Sürücü köyü'nde çıkan çatışmada, 13 gerilla öldürüldü. Nusaybin'de yapılan cenaze töreninden sonra, binler-

ce kişi ilçe merkezine yürüdü. Özer timin ateş açması üzerine, çatışma çıktı. Bir ölü, 6 yaralı... 500'e yakın gösterici gözaltına alındı ve sokağa çıkma yasağı kondu. Nusaybin'de kepenk kapatma eylemi, olaylar birlikte başlamıştı. Bütün okullar, bir hafta kapalı kaldı. Cizreliler ise, Newroz'u 20 Mart'ta aynı eylemi başlatarak karşıladı. Eylemler Silopi, İdil ve Kızıltepe'ye sıçrayarak, daha da boyutlandı.

Ve Ortadoğu halklarının ortak bayramı, direniş günü, bu yıl 21-28 Mart tarihinin ötesinde, farkı konarak yaşandı. Yine Mart'ta, dünya ve bölgemiz halklarının laneti ve protestosu, Halepçe katliamı üzerineydi.

Olan ne, görülen ne?

Bu soruların yanıtları belirleyici öneme sahip. Çünkü, kimlerin ne olduğunu, bütün çıplaklığıyla gösteren bir ayna! Olaylar, egemen sınıf ve temsilcilerinin politika üretim ve tavırlarındaki farklılaşmayı berraklaştırdı. Başbakan Akbulut: "Olayları küçümsemiyorum... paniğe kapılmamak lazım." Demirel: "Halkın PKK yanlısı ve cumhuriyet düşmanı olacağını sanmak yanlıştır. Olayları, tüylerim diken diken olarak izledim." İnönü: "Güvenlik güçleri ve halkımız adeta karşı karşıya geliyor. Bunlar, ne kadar kaygı verici olaylar..."

Egemen sınıfların, Kürt sorusunda yeni politika belirleme tartışmaları artık sır değil. Ancak Akbu-

Resmi ideolojiye "sol" varyant

Şu artık çok kesin: Nasıl bir demokrat, nasıl bir devrimci olduğunun belirleyici kıstası, Kürt sorunu karşısındaki tavidir. Egemen güçlerin, bu konuda fiziki ve ideolojik terörü daha bir yoğunlaştırması, bulduğumuz süreçte akkoyun ile karakoyunu net olarak ayırıştırıyor.

Bir an için, varyanları bir kenara bırakırsak, ideoloji üretimi iki temel türü çıkar karşımıza. İki ideolojik cephe olarak adlandırma da bu bağlamda yanlış olmayacaktır. Tekrarda fayda var: Bunlardan hemen, iki tür ya da cephenin kendi içinde tek bir formu olduğu savı çıkarılmamalı. Böyle bir iddiamız kesinlikle yok. Her cephe birçok formu içeriyor. Fakat sistem açısından konumlanışları itibarıyla vurgularsak; resmi ideoloji ve karşı ya da devrimci ideoloji olmak üzere, iki temel üretim vardır. En fanatik faşist ideolojiden, düzeni iyileştirci reformizme kadar olan ideolojik formları, resmi ideoloji kapsamında ele alabiliriz. Bir antiparantez: Reformizmin, düzene karşı ve düzen için olması, bazı özel süreçlerde ve uzun olmamak koşuluyla denge durumunda kalması olası. Dahası, nesnel olarak ve güç dengelerinin itimiyle düzen karşıtlığının ağır basması da söz-

konusu olabilir. Çok uluslu bir toplumsal yapıda, ezen ulus baskı ve sömürsüne karşı konumlanan ezilen ulus ulusal bağımsızlıkçılığı da dahil, bütün küçük-burjuva devrimci ve proleter devrimci ideoloji formları ise, karşı cephenin kapsamındadır. Fakat burda da bir antiparantez açmak zorundayız: Türkiye'deki örneklerde olduğu gibi, genel anlamda devrimci bir ideolojik forma sahip olmasına karşın, örneğin Kürt sorunu söz konusu edildiğinde, resmi ideolojinin değirmenine su taşıyanlar da çıkabiliyor bu cepheden. Bu, ezen ulus devrimciliği hastalığıdır. Bizde oldukça yaygın, ancak hızlı bir kırılma sürecine de girmiş durumda.

Dünya ve tek tek ülkeler bazında, ulusal ve sosyal mücadeleler yalnızca yaşanmakla kalmıyor. Resmi tarih ve karşı-tarih olarak yazılıyorda. Resmi ideoloji, resmi tarih yazıcılarının ideoloji formudur. Karşı-tarih yazıcı-

ğının en köktenci ve doğru formu ise, Marksist-Leninist ideoloji üretimidir. Sistem karşıtı ideolojik cephenin bütün farklı varyantlarının eleştirel analizi, savsaklanmaması gereken bir görev. Fakat biz burada, son aylardaki somut gelişmelerin de dayatmasıyla, resmi ideoloji ile uğraşacağız. Ve bunu, genel sorunlar çerçevesinde değil, Kürt sorunu bağlamında yapacağız.

İki tavır, bir anımsatma

Şu artık çok kesin: Nasıl demokrat, nasıl bir devrimci olduğunun belirleyici kıstası, Kürt sorunu karşısındaki tavidir. Egemen güçlerin, bu konuda zoru daha bir yoğunlaştırması, bulduğumuz süreçte akkoyun ile karakoyunu net olarak ayırıştırıyor. Zorun yoğunlaştırılmasının düşünsel alandaki örneklerini anımsatalım; İsmail Beşikçi, Kürt sorununu değişik açılardan analiz

İtullar, Demireller, İnönüler bunu, "Terör Zirveleri"nin kapalı kapıları ardında yürütüyor. Devletin askeri çözüm yönetiminin iflas ettiği; kuvvet komutanları, generaller, Bölge Valiliği, bölgedeki MİT içinde de kabul görüyor. Fakat bu, bilinçli olarak kamuoyunun dikkatleri ve tartışma platformunun dışında tutuluyor. Çünkü, büyük yapımcı da öyle istiyor. Oyun çekili perdelerin arkasında sergilenecek, Çekimler, kapalı mekanlarda yapılacak.

Hareketi görünürde küçümsemek, istem ve boyutlarını çarpıtmak, bu ortak tavrın temel taşı. Oysa hükümet ve devletin hemen her kademesinde; "orduyla jandarmayla olamaz" görüşü hızla yayılıyor. İktidar, adeta iktidarsızlığın ne menem

şey olduğunu gösterme misyonuna soyunmuş. Muhalefetin, farklı çözüm önerisi yok, Hikmet Çetinkaya, *Cumhuriyet*'te yazdı: "İnönü ve Demirel... teröre karşı önerilerinde aynı şeyleri yineliyor." Ki, "aydın yumuşakçası" Hint Horoz'u, metazori gösterilerle egemen sınıflara ısınma hareketleriyle daha önde duruyor. "Güneydoğu'ya daha fazla asker kaydırmak", "daha sert önlemler almak"tan söz ediyor.

"Kürt intifadası"yla ilgili, en ilginç ve açıktan farklı egemen sınıf yaklaşımı, DSP Genel Başkanı Ecevit'ten geldi. Farklılık, yalnızca olayların boyutuyla değil, niteliğiyle de ilgiliydi. "Güneydoğu'da sosyal patlama var" diyen Ecevit, devamını şöyle getiriyordu: "Bunlar hal-

kı hedef alan eylemler değil, oldukça geniş halk katılımlı kitle hareketleridir." Ecevit'in yanı sıra, burjuva basının ezici çoğunluğu da, kitle direnişlerinin gerçek boyutların, manşetlere çıkarma çabasında oldu. Bu çaba, egemen sınıflar içindeki yeni politik girişimleri olgunlaştırma açıktan yürütme isteğinin bir ürünüdür.

Yeni politika arayışları

Sınıflı toplumların ve ezen-ezilen ilişkileri üzerine oturmuş çok uluslu toplumların tarihini doğru kavrayalım. Çünkü, her satırına sinmiş, içerilmiş bir gerçek var: "Bu tarih, zorun sürekli biçim değiştirme tarihidir." Yani, zorun uygulanışın-

eden son kitabı yüzünden tutuklandı. Beşikçi, tutuklandıktan sonra aynı içerikli ikinci son kitabına da aynı gün toplatma kararı çıktı. *Emek dergisi* yazarları müdürü Abuzer Kılıç, 2000'e *Doğru Yazışları* Müdürü Tunca Aslan dergilerindeki Kürt sorunuyla ilgili yazılar, Edip Polat yine bir kitabı yüzünden tutuklandı. *Emeğin Bayrağı*, *Toplumsal Kurtuluş*, gibi dergilerin son sayıları aynı sorunla ilgili yazıları dolayısıyla toplandı.

Resmi ideoloji cephesinde bir tavır: Beşikçi'nin tutuklandığını yalnızca *Güneş* gazetesi yazabilirdi. Nasıl olduysa?! Belli ki "sol"cusundan, fanatik sağcısına kadar burjuva basını uyarılmıştı. İkinci tavır: *Cumhuriyet* gazetesi, *Komün*'ün Mart sayısı ilanını başmadı. Gerekçe, "Mehabab Kürt Cumhuriyeti konu başlığını çıkartın." Üçüncü olarak bir anamsatma; birkaç yıl önce ünlü kalemler, 12 Eylül günlüklerini yayınlamaya başlamıştı. En kalabalık grubu, belki de *Cumhuriyet* yazarları oluşturunuyordu. Hasan Cemal de yazdı. Günlüklerinin ana teması, ne zor yasaklamalara, baskılara

boyun eğmek zorunda kaldıklarını, "kahramanca bir direniş" havasında yutturmak olarak tanımlanabilir.

Hasan Cemal uymak zorunda (!) kaldıkları bir yasağı anlatırken söylüyor: "Emredersiniz paşam demekten başka ne yapabilirdim ki?"

Hasan Cemal çok haklı! "Emredersiniz paşam" demek, çok çok zor olsa gerek! Bu bir eylem trajedisidir. Dizboyu bir çaresizlik humması! Bir yandan da boyun eğmenin günü geldiğinde meta olarak pazara sürülmesi. Ki, sürümün kapsamı oldukça geniş. Çünkü kurşunlayanlar, astıranlar ve yargılayanlar da açıkladı icraatlarını. Bir emekli yargıç bunu tam da '86 Eylül'ünde yapıyordu:

"İlk önce zihinlerde mahkûm edildiler."

Tüm bunları vurgulayan, anlamlı bir tanımlama şöyle yapılabilir: Resmi ideoloji kuruluyor! Erdemsizlik, boğuntu veren boyutlara ulaşıncı, bir yerlerden güdük aydın muhasebeleri de uç vermiyor değildi. Fakat bu noktada hep dağ fare doğurdu.

Resmi ideolojinin "sol" varyantları

Bu noktada iki parti, bir gazeteye vurgu yapacağız. Kendine "sosyal demokrat", "demokratik sol" ve "sol" diyen SHP, DSP ve Cumhuriyet gazetesi. *Cumhuriyet*, tek parti diktatörlüğü yıllarında ve CHP'nin yayıncılıktaki kolu olarak yayın hayatına girdi. Kemalist ideolojinin, Toplumun tüm sınıf ve katmanlarına nüfuz ettirilmesinin önemli bir aracı oldu. Doğal bu arada, ezilen ulus ve ulusal azınlıklara karşı yürütülen, koyu sovenizmin borazanlığını kimseye kaptırmama kavgası veriyordu. *Cumhuriyet*, CHP'nin kadar güdümündeydi ki 1930'ların ikinci yarısından, 2. Dünya Savaşı sırasında yenilgisi kesinleşene dek, Alman faşizminin Türkiye'deki şakşakçıları Recep Peker şürekasına mikrafon tuttu. 1960'lardan sonra, İsmet İnönü "ortanın solu"nu hapsirince, *Cumhuriyet* "sol" nezleye yakalandı. "Altı ok"un, "devrimcilik ilkesi"ne de kafasına göre ve dönem hesapları yaparak takıldı.

da tek düze, zikzaksız, istikrarlı bir yön aranmamalıdır. Tersine; iniş, çıkış, olgunlaşma ve yoğunlaşma dönemlerin içeren bir süreçtir.

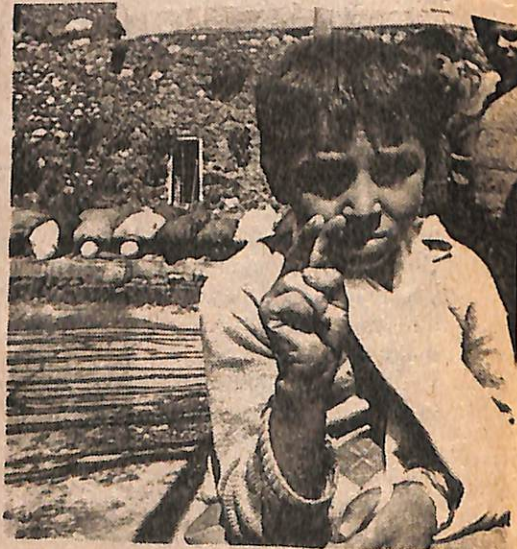
"Olağanüstü bölge valilği", "Özel Vurucu Timler", "korucular"... Bu ve benzeri yeni/özel örgütlenmeler, 1984 Ağustos Erur-Şemdinli eylemlerinden sonraki süreçte, devlet zorunun farklı biçimde yoğunlaştığı kanallar oldu. Karıştırılmasın; devlet zorunun yoğunlaşma sürecinin, 12 Eylül'le başladığı tartışma götürmez. '84 sonrasını farklı kılan, gerilla hareketine karşı gündeme getirilen yeni karşı-gerilla taktikleridir. Bu madalyonun bir yüzünde de şu gerçeği görürüz: Gerilla hareketinin, birçok açıdan ve adım adım halkın desteğini kazanması, egemen sınıflarca köylü katliamlarına gerekçe yapıldı, yapılıyor. Özellikle de son birkaç yılda, birçok kontrakorucu tezgahlı katliam yaşandı.

Egemen sınıflar, bölgede yönetimlerini yeniden üretmede, ciddi çıkmazlarla karşı karşıya. Bu konu-

da, aslında ifadelenen gerçekte yaşananın çok gerisinde. Gazeteler, "Güneydoğu'da ilan edilmemiş savaş hali" manşetleriyle doldu. Bu manşetler, gerçeği tam ifade etmiyor. Çünkü, "ilan edilmemiş"lik yalnızca fiilen yaşananın, fiilen ilan edilmiş bir savaş olduğu çok açık. Ki egemen sınıflar, saldırı ve savunmalarını bu gerçeğe göre konumlandırmaktadır. Burjuva basını bile, "olağanüstü hal"ın yetersiz bulunduğu ve pratik olarak "sıkıyönetim" durumu yaşandığını defalarca yazdı. Uluç Gürkan'dan dinliyelim: "...ANAP iktidarının Güneydoğu'da bölücü PKK eylemlerine karşı çare olarak başvurduğu 'olağanüstü hal' uygulaması beklenen sonucu vermedi.../... Henüz resmi olarak açıklanmış olmamakla beraber, devlet zirvelerinde daha başka neler yapılabileceği ciddi olarak tartışılmaktadır.../Bir görüşe göre, şiddet olayları 'ayaklanma' boyutuna dönüşmüş durumda. Dolayısıyla sıkı yönetime geçilmesi düşünülmelidir." Bu noktada sonuç olarak; egemen sınıfların

yeni politika yönelimlerinde de pratik, teorinin çok önünde gidiyor. Fiili zorunluluklar, yasal prosedürlere takılıp kalmıyor.

Egemen sınıflar, uygulanagelen eski politikalarla, yönetimlerini

"İki"nin anlamı tartışılıyor.

SHP ve DSP'yi, yalnızca vur-gulayarak geçiyoruz. *Cumhuriyet*'in üzerinde durmak gerekiyor. Çünkü bu gazete, hemen her açıdan Kemalist aydını yansıtan bir aynadır. "Atatürkçülük" tanımlamasını bir kenarda tutacak olursak; "solaydın" yelpazesinde, birçok farklı (!) kümelenmenin, kendine göre bir Kemalizmi var. istisnasız hemfikir oldukları, yekvücut tavır aldıkları konu ise, Kürt sorunu. Bu noktada, "sol Kemalizm" ve dolayısıyla *Cumhuriyet*, resmi ideolojinin ikinci adresidir. Zira, egemen sınıflar birinci adresler deşifre olduğunda, konumlarını, ikinci adrese göre belirlemeye başlar.

Cumhuriyet, "solum" diyor, sol platformda olmayan bütün sol hareket ve akımları, anarşi ve terör kaynağı sayıyor. Bu gazetenin, ilerici ve demokrat kamuoyu açısından, hiç mi olumlu etkisi olmadı? (Bu soru 1960'lar sonrası için geçerli.) Bugün hiç mi olmuyor? Sorular ikili yanıt istiyor. Yani hem "evet hem de "hayır". Fakat şöyle de toparlayabiliriz: *Cumhuriyet* de dahil, resmi ideolojinin bütün "sol" varyantlarının,

ilerici ve demokrat geleneğimize olumlu etkisi, her zaman kendinden büyük risklerle iç içe oldu. Üç sorulu bir sınava düşünün; iki yanlış, bir doğruyu götürüyor kuralları var. *Cumhuriyet*, tek soruyu doğru yanıtlamakla ne yapmış olacak? En azından pratik sonucu açısından, doğrusunu sıfırlamış olacak. Ve iki yanlış karşılığında, esas primini resmi ideolojiden alacak.

Diğer bütün burjuva basının es geçip *Cumhuriyet*'i başdüşman mı ilan ediyoruz? Hayır, kesinlikle değil, *Cumhuriyet*'i bugün objektifimizin ortasına yerleştiren, O'nun "ilericilik", "demokratlık" dahası "devrimcilik" iddiasıdır. Özellikle de Kürt Sorununda, resmi ideolojinin şampiyonluğuna oynayan bu "sol birader", bir yandan da devrimci mücadeleyi anarşiye terör olarak yansıtırken, 12 Eylül'le aynı sonuca varmış oluyor. Zira 12 Eylül'den sonra, resmi ideolojik performansın en saldırgan biçimde sergilenişi, "Kürtçülük" suçlamasıyla. Komünistlik ve devrimcilik bunu izler.

Kemalizmin 'aydın' karanlığı

Faşist ve gerici 'aydınlık' şaşırtmıyor. "Sol Kemalist aydın" parmak ısırtıyor. Çünkü, "Motzart dosluğu" nun "Kuvva-i Milliye ruhuyla", resmi ideolojisinin şovenizm hanesine bu kadar fütursuzca tahvil edilmesi az şey değil. Büyük başarı! Ama, ne sol ne de devrimcilik için. Kemalist aydının, Kürtlere ve tarihi gelişimlerine yaklaşımları, kin ve aşağılamaya dayanır. Özellikle tek parti diktatörlüğünün revaçtaki Kürt tanımlamaları şunlardı: "İlkel sürüler", "insanlığı daha idrak edememiş kitleler", "hayatın manasını bir avuç gulgul (darı), bir avuç arpa yemekten ibaret zanneden"ler...(1)

Kemalist aydının bu tür ürettiği, tam anlamıyla jenosid ideolojidir. İşgal, ilhak ve sömürgeci zihniyettir. Evet, Kemalist aydın parmak ısırtıyor. Batının sağı, liberal aydınını alın. Bu toplumdaki, 'sosyal demokrasi' ve 'solcu'luk özellikle de Kürt Sorunu söz konusu olduğunda, Ariel Şaronları sol-

yeniden üretememe durumuyla karşı karşıya dedik. Bu üretememenin altında, resmi ideolojinin Kürt sorununu tamamen yok sayma ve salt askeri "çözüm"ünün iflasının yattığını da vurguladık. Resmi ideolojinin, cumhuriyet tarihi boyunca içerik ve biçimini belirleyen, hep amansız devlet terörü oldu. Günlük basının köşe yazarları bile, artık bunun altını açık açık çiziyor. Türker Alkan, Güneş'te, şöyle yazdı: "12 Eylül yönetimi her şeyi zorla çözebileceğine inanan, topluma ve insana baskı ile her şeyi yaptırabileceği kansasını taşıyan bir zihniyetin yansıması idi.../... Bırakın Kürt kültürünün ulusal kültürümüze sağlayacağı katkıların özendirilmesini, 'Kürt' diye etnik bir grubun varlığı bile yadsındı.../... Kürtçe yasaklandı!..." Burada, Türker Alkanların Kürt nesnel olgusuna sonuçta yine resmi ideolojiyi gözeterek yaklaşımları üzerinde durmayacağız. Geçiyoruz.

Evren'in, 12 Eylül süreci boyunca sık sık tekrarladığı "Doğu Gezileri", bu genel/temel politika-

nın ideolojik terör cephesini oluşturdu. Türker Alkan vb.'nin "korkunç konuşmalar" olarak tanımladığı bu nutuklar, birer laboratuvar durumunda. Büyük politikalar, ayrıntı öykü ve anekdotlarda somut bir ifade kazanıyor.

Kürtte Türk kanı aramak

"Akbulut Fıkraları", Türk mi-zahında çığır açacak gibi. Evren'in, "Doğu Gezileri"ndeki konuşmaları ise, seçme saçmalıklara aday gösterilecek nitelikte. Geri bir ülkenin tek boyutlu askeri, taşra politikacılığına soyunursa, "apsurt"u sarmısaklı baklava tadı verir. Üstat Beckhet, mezarında hop oturup hop kalkmasa da, en azından kemikleri sızlar.

Evren, "Doğu Gezileri"nde tannıklık yapıyor. Sıkıyönetim komutanı, "terör sanığı" olarak yakalanan Kürt gencine soruyor: "Sende Türk kanı yok mu?" Kürt delikanlı, bu soruyu soruyla karşılıyor: "Türk kanı, başka kamlardan farklı mıdır ki?" General Evren, toplattığı binler-

ce Kürt karşısında çöşmüşken, bunu söylediklerine kanıt olarak haykırıyor: "Türk kanı, farklı değil midir sevgili yurttaşlarım? Bir genç bunu nasıl söyler?" Hitler'in kanı da kırmızıydı. Mussolini, Franco, Samozza, Pinochet'in de. Dahası, biraderi Ziya-ül Hak'ın da. Evren, kendinin-kinin farkını nasıl koyacak?

Şovenizmin, ırkçılığın bu kadar zıvanadan çıkmış, artık sadece Türkiye'ye has bir olgu durumuna geliyor. Güney Afrikalıları akla getirmek, bu gerçeği değiştireceğe benzemiyor. AT Karma Parlamento Ko-

Sokaklar insan seli...

lamak, bu kadar onursuzlaşmak zorunda mı?

Cumhuriyet, Doğu Avrupa ve SSCB'de "sosyalizmin çöküşü"nü *Nokta*'ya bile taş çıkartırcasına ve "oh oh yandan" cıgırtkanlığıyla veriyor. Uğur Mumcu, proletarya diktatörlüğüne lanetinin yerini bulmasından oldukça memnun. "Stalin-Hitler ayrımı-sız"lığına, "Sovyet" meslektaşlarından destek bulan Ergun Balcı, bir hayli keyifli. Yıllar sonra, yine doğrulanacak öngörüler peşinde. Kürt Sorunu mu? Büyükbabalarının, 1925'ten başlattıkları nakaratın suyu mu çıktı? "İngiliz parmağı var." Doğal olarak, parmak bugün Amerikan'laşıyor. Tek ke-

limeyle, resmi ideolojinin ürünü harika (!) bir metamorfoz!

"Elveda Başkaldırı"lara merhaba!

Cumhuriyet'in, vefalı sol ve devrimci-demokrat okurları anamsamalı .12 Eylül'den sonra, devrimcilere ve mücadelelerine küfretmek bir dönem meşrulaştırıldı. *Cumhuriyet* önemli bir malzemeye kavuştu. Onları alkışlama meşruiyeti! Biliniyor; kültür sayfası eski *Aydınlık*'çı Şahin Alpay'ın yönetiminde. Ertuğrul, Özkök'ün "Elveda Başkaldırı" sına, burada yarım sayfa ayrıldı. Neden? Yanıtını, yazı sahibi Hadi Uluen-

gin'den aktaralım; "Kanımca yılın en önemli kitaplarından..." Yine neden? Çünkü Özkök'ün kitabı, "...sorgulayıcı, yadırgatan, statükocu münevverleri rahatsız edici..." (2) Özkök'ün nasıl bir sorgulayıcı ve yadırgatan olduğu da merak ediliyorsa, "Kaleyi içerden fethetmek isteyenlerin yeni ahlâki başkaldırıya değil, kabullenmeye dayanmaktadır. Onlar herşeyi kabullenerek de bir yere varılabileceğine, bir zamanlar bütün dünyanın işçilerinin birleşerek bu dünyayı değiştireceğine inananlar kadar inanmaktadırlar..." (3)

Terör, sadece ateşli silah ya da daha genel anlamda fizik güç kullanmak değildir. Kürt Soru-

CİZRE

misyonu, son toplantısını Antalya'da yaptı. Toplantıya katılan Avrupalı milletvekilleri, Türk gazetelerini özellikle de "Mardin intifadısı" açısından didik didik inceledi. Gazetelerde, gösterici Kürt manzaraları... Renk renk ve kocaman fotoğraflarda, insanların elleri havada ve zafer işareti yapıyorlar. Milletvekilleri, zafer (V) işaretini, Ankara'daki büyükelçiliklerine "iki" olarak da çiztiler.

"İki... Yani iki devlet mi? İşaretin anlamı bu mu?"

Sağır sultanlık, daha çok bir Osmanlı geleneğidir. *Cumhuriyet* döneminde, tipikleştiren, İsmet İnönü oldu. Devamcılar, yüzlerine

gözlerine bulaştırarak sürdürüyor. Hal böyle olunca, Avrupalı efendi ve hanımefendilere eğlendirici diplomasi koşulları oluşuyor: Aptala parmak göstermek, bizzat gözüne sokarak oluyor. Antalya'daki toplantıya katılanlardan biri İrlanda Devlet Bakanı Bayan Marie idi. Türkiye Dışişleri Başkanı'nın verdiği yemekte, konuşmasını *Kelükçe* yaptı. "Benim ana dilim" diyerek de altını çizdi. Bayan Marie'nin parmağı şuydu:

"Ben bir bakan olarak ülkemdeki bir azınlık dilini rahatça konuşabiliyorum. Ya siz?..."

Türkiye Dışişleri Bakanı Ali Bozer, kendisinin verdiği bu yemek

toplantısında, kendini yok saydı! Bayan Marie, öyle şeyler söylemedi! Bozer de duymadı! Gözünde, her hangi bir parmak hissetmedi!

Avamın trajedisini, asilin dilinde ultra bir komedi oluyor!

Çatlak ses, reel tutum

Egemen sınıflar içinde, Kürt sorunundaki politikasızlık yani, burda iktidar ilişkilerini yeniden üretememe trajedisine yönelik "çatlak sesler", günden güne daha güçlü yükseliyor. Bu yükseliş, aslında sistemin temel kural ve kurumlarıyla devamı açısından, reel egemen sınıf tutumunun biçimlenişidir. Şimdilik

nun'na resmi ideolojinin yaklaşımı, ideolojik terör olarak ifade edilebilir. *Cumhuriyet* ve Kemalist aydın, bu ideolojik terörün dümen suyundadır. "*Cumhuriyet* camiası" için, bu açıdan iç açıcı bir manzara çizmek mümkün görünmüyor. Kamuoyunda ve okur kitlesince "tutarlı aydın" tanımlaması atfedilen bir İlhan Selçuk da, Kürt sorunu ve hareketine karşı, bu gazete kapsamında resmi ideoloji terörizmini üretmekten kendini alamıyor.

Cumhuriyet'in "nesnel haber ve yorum"u, Kürt sorunu sözkonusu olunca alabora oluyor. Bütün kurallar, değerler bir kenara bırakılıyor. Nesnel olguların karşısında düşman kesiliyor. Resmi ideolojik söylemi, "sol" cenahtan

meşrulaştırmaya soyunuyor. O'nun bu yeteneğini görmek, üstün yetenekler gerektirmiyor. Asgari bir bilimsel ve ideolojik bilgi formasyonuna sahip, her okuyucunun, anlaması gerekmiyor mu? İrdelemeye değer bir nokta. Devrimciler de içinde olmak üzere, okur tavrındaki kristalizasyon, pratik bir adıma dayanak olamıyor. Neden?

Sıradan okur rehabeti mi? Kabullenmişlik mi?

Olgu nesneldir, spekülasyon kaldırmaz

Kürt sorununu, kendi gerçekliği ve varoluş koşulları içinde

ele almak değil, Misak-ı Milli statüsüne vurarak yadsımak, temel davranış biçimi oluyor. Öte yandan, uluslararası politikanın kapalı kapılar ardındaki oturum ve zirvelerinde spekülatif bir gerekçe olarak kullanılıyor. Buna meşruluk kazandırmada, resmi ideolojinin temel dayanağı, "milli beraberlik, bütünlük ve bölünmezlik"tir. *Cumhuriyet*'in, hiçbir zaman bundan farklı bir mantalitesi olmadı.

Artık geldiğimiz süreçte, tutarlı demokrat olan espirisi bile, tek başına, Kürt sorunu karşısındaki aydın tavrını değiştirmeyi bir zorunluluk olarak gündemine almaktadır. Aydınlar da, yeni bir

CİZRE

daha çok, basındaki kalemşörlere aracılığıyla piyasaya sürüyor. Muhalefet liderlerinden sadece Ecevit, Demirel ve İnönü'nün tersine; "... bu sorunlara sadece güvenlik açısından bakmak ve güvenlik önlemlerine ağırlık vererek çözüm aramak çok yanlıştır" diyerek, egemen sınıflar açısından reel tutumu, bizzat kendi dile getirdi. Birileri henüz düğmeye basmadığından olacak, İnönü'nün nakaratında değişme belirtileri yok: "Daha çok asker", "daha sert önlemler..."

Egemen sınıflar içinde tartışılan, yeni tutumu kavramak önemli. Çünkü, yeni tutumlara yeni politikalar ve taktiklerle karşı durma zorunlulu-

ğu var. Öyleyse, nedir bu yeni tutumun kapsamı? Bunu, en iyi dile getirenlerden biri, Türker Alkan.

"... bin yıldır birarada olduğumuz, dinsel birliğimizin bulunduğu Kürt halkı ile mi birlikte yaşayamıyacağız? Bu birliğin yollarını bulup sürdürmek zorundayız. İyi ama nasıl? Önce bir yerlerden kopmak, bir şeyleri bırakmak gerekiyor. Kopuş, hangi noktalarda yaşanacak? Alkan'ın yanıtı: "İzlenen sertlik politikası, ulusal bütünlüğümüzü açıkça tehlikeye düşürmektedir. İflas ettiği açıkça görülen zorlama ve yıldırma yöntemlerini bir tarafa bırakmalı.../ Yapılan yanlışları açıkça görüp, tartışıp, değerlendirip, yeni

uygulamalara geçmekten başka çaremiiz mi var?"

Hangi noktalara varılacak? Yeni tutumun, buna yanıtını biz özetleyelim: Kürtlerin gönüllü katılımını sağlayacak yollardan, "kültürel birlik"e varmak! Uluç Gürkün, "Güneydoğu'ya yönelik bu yeni düzenin" kurulmasının, hiç de zor olmadığını yazdı.

Oysa kolay olmayacağı çok açık. Ancak, egemen sınıfların deneyecek başka çarelerinin (!) olmadığı da bir o kadar açık. Öte yandan, egemen sınıfları da kara kara düşündüren temel bir sorun var: "Kültürel", ya da "bölgesel özerklik" türü düzen içi adımlar, yeterli gelebile-

davranış biçimi, tutarlı ve çifte standartsız ahlakın yaratılmasında basamak olacaktır. Resmi ideolojik terörün geriletilmesi, bu tavır ve ahlakın yaygınlaşmasına da bağlıdır. Kendine "sol" ya da "demokrat" diyen aydın kişi, kuruluş, organ vs. Kürt sorununda köklü bir kendiyle hesaplaşmayı daha fazla erteleyemez. Temel handicap, bu kesinin resmi ideoloji karşısında, Kürt sorunundaki farklılığını üretememesidir. Tipik bir örnek, Cezayir ulusal kurtuluş savaşında Fransız aydınlarının tavrıdır. Aydın ahlakıdır. Frantz Fanan, Jean Paul Sartre olabilir. "Devrimcilik" lerinin altını çizen nice aydınımız. Kürt sorunu karşısında süklüm püklüm ve resmi ideolojiye neredeyse teşne bir güruh konumunda.

Türkiye sol'unun Kürt sorunundaki zaafı, resmi ideolojinin arayıp bulamadığı bir meşrulaşma kanalı durumunda. Bu kanal kapatılmalıdır. Engel olan birey, kurum ve organlar teşhir edilmelidir. Kürt sorununu dışarda bırakan bir demokratizm formu ütopya'dır. Nesnel olguları görmezlikten gelmektir. Resmi ideolojiye

varyant ölmanın, nasıl bir "sol"culuk adına yapıldığı, kitlelere açıklanmak zorundadır. Demokratik iddiasında olanlar; ırkçılık, bölgecilik, bölücülük, sövenizm eleştirisi adına, resmi ideolojiyi ne tür yeniden üretimlerle payandaladıklarını, ciddi ciddi hesaba vurmali'dır. Bu, demokratizmin zeminidir. Devrimci ve proleter devrimci hareket ise, Kürt sorunundaki yaklaşım farklılığı, kendi platformunda ve çok daha ileri noktalarda göstermek durumundadır.

Resmi ideoloji tarihi çarpıtır

Bütün bireysel ve toplumsal çıkarların, sömürücü sistemin çıkarlarıyla aynılaştırıldığı, onun hizmetine sunulduğu ortamda; hukuki, cezai sınırlarla belirlenen her türlü bilimsel ve ideolojik bilgi üretim, son tahlilde resmi ideolojiyi yeniden üretir. Kitleler, ulusal farklılıklar, sınıflar, halk vb. kategoriler, nesnel olgular kapı dışarı edilir. Kemalist tarih anlayışının özü buydu. Tarih ve toplumsal gerçeklerin çarpıtılması! Resmi

Filistin'de "iki"nin anlamı açık

ideoloji, soruları yanlış sormakla kurar tezgâhını. Tezgahta, yanlış sorunun yanlış yanıtı işlenir. Tek parti diktatörlüğü döneminde, özellikle 1930'larda yoğunlukla işlenen ideolojik tema, "sınıfsız" ve "tek ulus"lu toplum çarpıtmasıydı. resmi ideoloji, değişik sınıfsal ve ezen-ezilen ilişkiler düzleminde yer alan farklı ulusla istem ve iç-

cek mi? Her iki taraf açısından da İran ve Irak'ın geçmişteki benzer uygulamaları ortada. Egemen sınıflar, bu konulardaki ileri-geri adımlarını, her süreçteki güç dengelerine göre atıyor. Bu durumda, kültürel ya da bölgesel özerklik statülerinin-sürekliliği bile mümkün olmuyor. Sorunun köklü çözümü ise, kesinlikle değil, Köklü çözüm, sistemin kendisinin göçürülmesini gerektiriyor.

Bu arada, Kürt kültürü üzerindeki baskı ve yasakların kaldırılması, bir mevzi olarak ele almak yanlış olmayacaktır. Sorun, bunu son mevzi olarak koyup, koymamaktır. Gerek egemen sınıfların yeni politika arayışlarına, gerekse de Kürt reformizminin, kültürel ya da bölgesel özerklik tezlerine, bu anlayış çerçevesinde yaklaşmak; genel devrimci çıkarlar açısından, en gerçekçi tavır olacaktır.

Balkan-Kafkas parantezi

Türkiye'nin AT'a girme çaba ve somut sonuçları ortada. Abel Matutes, bir AT komiseri. Antalya'daki 29. Karma Komisyon Toplantı-

s'nda, Özal'ın şeref konuguydu. Ahmet Tan, Matutes'in Türkiye'nin AT'a girme çabalarına değinirken, sözü nereye getirmek istediğini şöyle ifade etti: "AT maraton pistini bırakın. Yandaki patikaya buyurun. Ancak giderseniz."

Yandaki patika nereye çıkıyor? Değişik güçler, farklı yönleri gösteriyor. Türk dış politikası, neredeyse sayısızca parmak arasında gidip gelmekle, adeta şaşı. Dahası, "adeta" değil, tam da öyle, ABD, Kerkük-Musul senaryosu ile Güneyi gösteriyor. Türkiye'ye, İslam Ortadoğusunun ılımlı Müslüman önderi misyonu biçimliyor. "Su savaşları"nın, manşetlere çıkarılması CİA ve ABD'li dış politika uzmanları tarafından yapılan açıklamalarla boyutlanmakta.

Bir tanı: Kürt sorunu, özellikle de "Mardin intifadası"nda kazandığı boyutla, Türkiye'nin Ortadoğu'daki konumunu ve emperyalistlerin bölgeye yönelik planlarını etkileme gücünde olduğunu, bir ucuyla gösterdi. Türkiye, komşu ülkelere karşı dış maceraların içine çekilerek, bütün parçalardaki ulusal mücadele, yeni

sömürgeci paylaşım ve bölge savaşlarıyla boğulmak istenmektedir. Haksız bölgesel savaşlara (yeni İran-Irak kapışmalarına) karşı, ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesini yükseltmek ve zafere ulaştırmak; bu noktada önem kazanmaktadır.

Balkan-Kafkas parantezinde yer alan Türkiye'nin, stratejik önem tartışma götürmüyor. Ki Türkiye için, Avrupa-Ortadoğu parantezi de açılıyor. AT, daha uzun süre ve özellikle de külfet getirecek noktalarda, Türkiye'yi kendine mesafeli tutacak. Türkiye'yi, Ortadoğu'da ABD'nin kullanıma sokacak bir ortam üretici unsurlardan biridir bu. Ve bu bağlamda, "su savaşları"nın yanı sıra, yeni İsrail politikası gündeme giriyor. *Milliyet*'te Nur Batır'un "Ankara'da Önemli Karar" başlıklı bir haberi yayınlandı. Haberde şöyle deniyor: "Güneydoğu olayları ile Suriye'nin ilişkili olduğu inancından yola çıkılarak, Suriye'ye karşı panzehir olarak İsrail düşünülüyor..." Kaynak, Dışişleri Bakanlığı, İlk adım, "İsrail ile diplomatik ilişkileri büyükelçilik düzeyine yükseltmek" olarak tasarlanıyordum.

Güneş'te Cengiz Çandar, bu haberdan ilham alarak, sürecin hızlandırılması noktasında bastırdı:

karları kamufle etmeyi, temel amaç olark koydu önüne. Bu, Kemalistlerin "Türkiye Cumhuriyeti'nin her vatandaşı"na yaşamı, siyasal ve ekonomik politikaların dışında algılatma faaliyetiydi. Ki, bütün zamanlarda sistemin değişmez, ama yeni biçimler altında süren karşı-devrimci savaşımı olageldi.

Fakat, her şey bir yere kadar. Örülen çitler, pratiğin şaşmaz gücüyle yıkılıyor. Türkiye aydını ve genel kamuoyunda, resmi ideolojik çağrışımlarla belirginleşen, bilimsel ve ideolojik bilgi pratik tavrı; sistem tarafından bir silah olarak kullanılmakta. İlerici ve demokrat kamuoyu, bilinç alanı ve somut pratiğini, resmi ideolojinin at oynattığı berbat bir arena olmaktan çıkarılmalıdır. Özellikle içinden geçtiğimiz süreçte, Kürt sorunu üzerine, Kürt hareket/hareketlerinin pratiği üzerine üretilecek politikalar; ulusal ve sosyal mücadelenin denek taşı durumundadır. Çünkü bugün Kürtler, toplumsal yaşamımızın yakın ve uzak mücadeleleri açısından,

en hareketli ve zengin yan komunudur. Bu en zengin ve en güçlü başlıca dinamik, demokratik ve devrimci pratik demetlerini anlamlandırma ve açıklama hasmetiyle ortaya çıkmaktadır.

Mutlak ulusallık mı?

Kürt dinamiklerin, hiç ayırmaksız ve bütün pratikleriyle "bölücü", "ırkçı", "milliyetçi" vs. tanımlamalarla, ama sonuç itibariyle ("ulusal"a dili varmadığı için) etnik bir oluşum olarak propaganda etme bir devlet politikasıdır. Kürt hareketini, sınıfsal temel ve içeriğinden arındırmaya yönelik bu azami çaba, boşuna değil. Bu arada, geleneksel Babıali ve genel yazınsal ideolojik üretimler, resmi ideolojiyi şöyle ya da böyle, fakat sonuçta temel dayanak olarak alır. İdeolojik üretimler, resmi ideolojik formun işgali altındadır. Bütün geleneksel Babıali camiası ve camianın köklü çınarı, göznuru *Cumhuriyet*, Kürt sorunun salt etnik, bölgesel çelişki ve çatışmalara bağlar. Ulusal dinamikleri, sınıfsallıktan büyük bir özenle soyutlar. Ki bütün bunlar, resmi ideolojinin kendini gerçek-

leştiirdiği başlıca toplumsal-yazınsal pratiklerdir.

Cumhuriyet'in ilerici, demokrat ve devrimci okur, resmi ideolojinin tipik bir yazını ve pratiğiyle karşı karşıya olduğundan zerre kadar şüphe etmemelidir. *Cumhuriyet*, Kürt sorununu ve hareketini kendi içerdigi nesnel değerlendirmelere göre değil, sistemin kan dolaşımının gereklerince belirlenen resmi ideolojik değerine göre ele alır. Haberlerin arka fonundaki, satır aralarındaki örgü de buna göre örülür. Oysa toplumsal, sosyal ve ulusal olgular nesnel-dir. Bunları algılama ve anlama sürecinde, olguların içsel değerlendirmelerine dayanmak değil de, dışsal dayatmalarla belirlenen müdahaleler esas alınır, çarpıtma başlar. Babıali camiası ve "fetişize olmuş kişilik"lerin (yazar, çizer, sanatçıların) genel tavrı budur. Beşikçi olayında, olup biteni habere bile değer görmeme ve koyu suskunluk pratiği ibret verici. Bulgar Türkleri, Misket Türkleri, Kırım Türkleri, Yunanistanlı Türkler üzerinden resmi ideolojinin koparttığı reklam ve fırtınayla karşılaştırıldığında, aşağılayıcı bir çifte standart çıkar ortaya.

"Türkiye'nin Filistin ve İsrail politikası kadar, dış politikasındaki ham hayalleri, kararsızlığını, çekingenliğini, kişiliksizliğini ve hadi en galiz haliyle söyleyelim, pısrıklığını gösteren bir başka örnek kolay kolay bulunamaz." Çandar bu tıkanıklığı, "ktidardaki "Arap lobisi" ile Dışişlerindeki "İsrail lobisi"nin çatışmasına bağlıyor.

Oysa, gerçek yönlendiricinin ABD olduğu kimse inkâr edemez. 1988 Kasım sonlarında, Ankara'daki Filistin Temsilciliği'nin, büyük elçilik düzeyine çıkarılmasının yolunu açacak bir faktör olarak düşünü-lüyordu. Tasarı, neden uygulama olanağı bulamadı? Ankara'nın bu konudaki yönelimi, Tom Lantos adlı Yahudi Amerikan Kongresi üyesini, Ankara'ya gelip bir dizi temaslarda bulunmasıyla değişti.

Bu nedir? ABD'nin inmek nedir bilmeyen işaret parmağı, Türkiye'nin Ortadoğu'ya yönelik politikası üzerinde de Demokles'in kılıcı! Dolayısıyla, Çandar gibi kalemşörlerin verdiği akıl, yeni bir politika için yetmez. "Büyük patron"lu

Türkiye'nin, dış politikasına yandan destek veren benzer politika yazarları, "bekâra kanı boşamak kolay" hesabı, bir deşarj mekanizmasına mahkûm gibi.

Tartışma pratikten yerse

Kriz var mı? Yok mu? Derinleşiyor mu?.. Somut ulusal ve sosyal pratik, devrimci hareketlerin gündemindeki bu tartışmayı, kesinlikle eskitmiştir. Sistem güçleri, "kriz hali donanım" larını yürürlüğe sokmuşken; pratiği, boğucu tartışmalara fed etmek, bilinen "teker-rür"e kendini mahkûm etmektir. Resmi ideoloji, geniş halk kitlelerini demagogik, spekülâfî haber ve her türlü kültürel terörle, sarıp sarmalamak çabasında. Bu noktada, sınıfsal ve ulu-

sal gerçekleri, her türlü uygun yol ve yöntemle açıkalamak, emekçi halk kitlelerine kavratmak büyük önem kazanmaktadır. Faaliyetin kalıcı ürünlerin teminatı ise, kesinlikle pratik olacaktır. Yılgın, yıkık ve dar gruplar pratiği değil! Hareketlerin dolaylı ve dolaysız güç birliğinin yönlendiriciliğinde, ezilen ulusun ve üreten sınıfların sistemi kahredecek ulusal ve sınıfsal pratiği!

Çünkü, burjuva basın ve tüm özel, kamu iletişim araçları üzerinden yürütülen karşı-devrimci kam-

Intifadanın Kürtçesi...

Gümölcineli Sadık Ahmet, Yunanistan'da bir Türk ve azınlık hakları savunucusu. İsmail Beşikçi, Türkiye'de bir Kürdofil ve Türk.

Türkiye'nin aydını için, Tâles olmak kader sanki. Yıldızlara bakar, önündeki çukuru görmez. Komşunun pisliklerini sayıp döker, kendi kapısının önünü süpürmez. Böyle bir gücü bulamaz kendinde. Türkiye aydını ve geleneksel basını, ideolojik terör malûdur. Resmi ideolojik, makro kültürel bir terördür çünkü.

Göbek bağı koparmak

Sol ve devrimci kamuoyu açısından, genelden ayırarak öne çıkarıyoruz. "Sol Kemalist" aydın ve gazeteleri *Cumhuriyet*'in bilimsel ahlâkı, Kürt sorununa gelip çattınca sıfırı tüketiyor. Neredeyse

tamamen yok oluyor. Kürt olgusunun, bir sorun olup olmadığını bile daha düne kadar tartışma konusu yapabiliyordu. Bugün, nasıl bir politik ve bilimsel tavır alması gerektiğinde kararsız ve resmi ideolojinin kulvarındadır. Güçlü bir göbek bağı var. Yanlış anlaşılmasın: "İlerici aydın", bu göbek bağı Kemalîst özünü koruyarak koparamaz. Aşılması gereken, öncelikle Kemalîst ideolojinin kendisidir. Özellikle de Kürt sorununda.

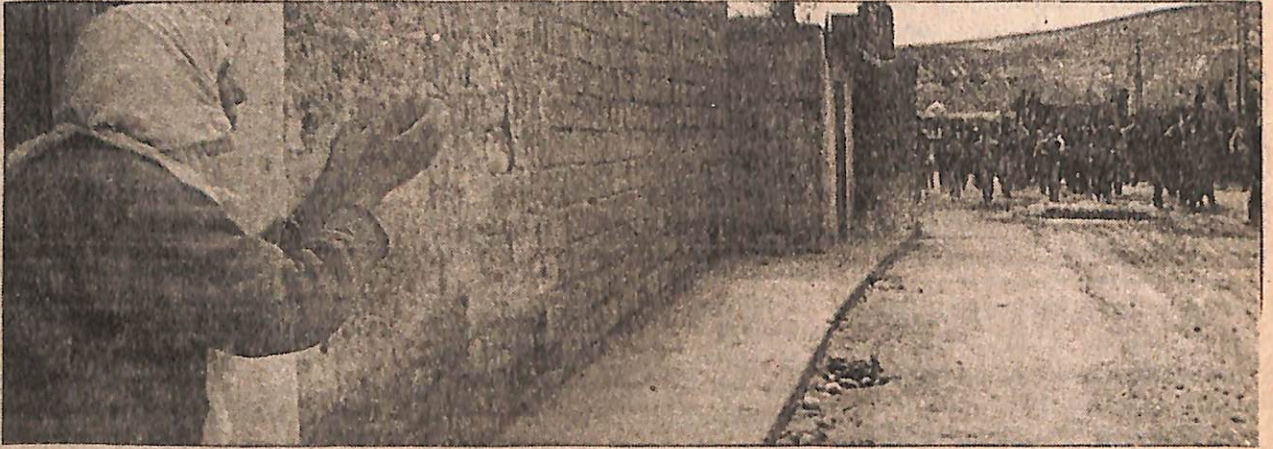
Cumhuriyet'i ve temsil ettiği "sol Kemalist" ideolojiyi, ilerici ve demokrat olarak ciddiye alan okur potansiyeli, resmi ideoloji kulvarından sisteme nasıl kafa tutulacağını netleştirmelidir. Bunun olanaksızlığını, yanıltıcılığını

açıka sergilemelidir. Nitelik belirleyen/belirten temel sorunlar vardır. Bizde Kürt sorunu, bu tür sorunlardandır. İlerici, demokrat ve devrimci potansiyelin, resmi ideoloji sarmalamasından kurtulması, göbek bağı koparması bu ralarda da sürdürülmelidir.

Ertelemek ve dondurmak çürütmektir. Çürümek ise, bir yokoluş süreci! Bu durumda, verilecek olan kelimenin tam anlamıyla, bir varolma mücadelesidir.

DİPNOTLAR:

- 1- Behçet Cemal, *Şeyh Said İsyanı*, sf:19
- 2- *Cumhuriyet*, 7 Ağustos 1987
- 3- Ertuğrul Özkök, *OP.Cr.* Sa:70

"Sevgili Ede, bu senin söylediğin şeyler söylenmez, yapılır."

panya karşı, gerçekleri dile getirmenin de yetmeyeceği çok açık. Çok yaşandı ve bilinmesi gerekiyor. Asıl sorun bu değil: Bilmek de yetmiyor! İgnaz Aver'in, harika bir sözü var. "Sevgili Ede"nin yerine, devrimci hareketleri koyup okursak, bugünkü durumu ne kadar güzel ifade ettiğini görebiliriz. Aver, diyor ki:

"Sevgili Ede, bu senin söylediğin şeyler söylenmez, yapılır."

İşte, söylemeden eyleme geçmenin yakıcılığı! Bunun sorunumuz özelinde, farklı bir tanımlanması da şu: gerçekten de kriz söylemi, kriz hali eyleminin tanımlanmasından farklı noktalarda üretiliyorsa, kesinlikle zirvalaşır.

Devlet, terörünün yoğunlaştırma sürecinin had safhası eşliğinde. Kürt köylülerine karşı kontra-koru

cu katliamları, Türkiye'deki aydın-gazeteci cinayetleri, aynı senaryonun farklı kareleri... Bu arada, yıllardır korunan ve kollanan yedek güçler ve piyonlar, alıştırılarak arenaya sürülüyor. Yine, tanıdık amaçlar belirginleşiyor: Ulusal ve sosyal kurtuluşçu, devrimci hareketleri kitlelerden yalıtma; ezilen sınıf ve ulusların mücadelesini, klasik "sağ-sol çatışması" yörüngesine çekerek, kitlelere devletin "hakemliği"ni bir kez daha benimsetmek!

Bu amaçla, "terör geliyor" çığırkanlığını en çok yapan, yine devlet ve hükümet yetkilileri. Gizli ve açık "üst düzey zirveler", kuyruk kuyruğa geliyor. Sonra, "birlik ve beraberlik" mesajları...

Kürdün kâbus kovması

Resmi ideoloji, ulusal kültür farklılıklarına, aynı dile, geleneklere, ulusal kimliği çağırıştıran her türlü işarete, edaya, ıraya, havaya vs., kısacası; bütün farklı ulusal temsillerin, biçimlerin üzerindeki kâbustu. *Cumhuriyet* tarihi boyunca, Kürt için yaşamak; bu kâbusu, uyur/uyanık ama, sürekli görmekle özdeşleştirildi.

Hakkari, Silopi, Nusaybin, Cizre, İdil, Kızıltepe vb. bölgelerde aylardır, sık sık yaşanan kitlesel direnişler, bu anlamda o kâbusu kovma harekâtıdır. Artık onunla yaşamak istemeyişti! Kendimiz için bir kıssa: Bu bizim söylediklerimiz söylenmez, yapılır!

DAHA DOĞRUYA DOĞRU

Ne geçmiş söylenece ne de gelecek ütopya

Herkesin tarihi kendine göre yazdığı zamanların ötesine vardık... Artık ne geçmiş ne de gelecek, kimsenin kendi gerçeği ve doğrusuna göre hikaye edeceği bir söylenece olmayacaktır!

Mecit ÜNAL

T 1. anecik Mekaniği'ndeki gelişmeler, Einstein'ın Görelilik Kuramı'nın büyük birleşik bir kurama varışta ancak kısmi bir kazanım olabildiğini gösterdi. "Tanrı'nın aklından neler geçtiğini" hala bilmiyoruz!.. Bir dal parçasını, öteki dal parçasının yanına koyarak iki sayısını bulan ilk matematikçiden, güneşin hep aynı yönden doğup hep aynı yönden doğup hep aynı yönden batışını keşfeden ilk gökbilimciden, giderek ilk fizikçiden, ilk kimyagerden bu yana bütün bilimsel gelişmeler, bize, evreni anlamamızda olağanüstü büyüklerden olağanüstü küçüklere dek, yalnızca daha kötü yanlışlardan daha iyi yanlışlara doğru bir eğri çizilebiliyor... Daha az doğrulardan daha çok doğrulara doğru diyalektik bir netleşme.

Bilim statik değil!

2.

Doğru görelidir. Mutlak doğru bilime aykırı düşüyor... Einstein, Görelilik Kuramı'nı oluştururken, evrenin statik olduğuna o denli emindi ki, denklemlerine evrenbilimsel sabit dediği bir sayı katarak kuramında değişiklikler yaptı. Sonraki araştırmacılar evrenin statik değil değişken, sonsuz değil sonlu, başlangıçsız değil tekil bir noktada başlangıçlı ve bütünlükte değil genişlemekte olduğunu tanıtladılar.

Bilim diyalektiktir!

3.

Yapmak için bilmek gerekiyor. Bilmek için öğrenmek zorunlu-

dur. İnsan öğrendikçe biliyor, bildikçe yapıyor. Tarih ilerliyor ve yüzyıllar binyıllara çoğaldıkça, iki ayağı üzerinde durmayı başarmış olan insanın atası, sürü olmaktan çıkıp toplum olmaya başlıyor. Zamanın oku ilerliyor ve toplumsal-tarihsel gelişme başdöndürücü bir hız kazanıyor. Sonraki bir toplumun öncülleri önceki bir toplumun göğsünde yeşerip çiçekleniyor... Öğrenme bilmeye dönüştürülmedikçe akim kalmıyor. Bilmeden yaymaya geçilmedikçe konumun tanımı atıllıktır. Tarih de statik değil!

Tarih de statik değil!

4.

Materyalist diyalektikte hiç yanlış yapmamanın olasılığı sıfırdır. Olasılık, giderek daha iyi yanlışlar yapmaya eğriliyor. Eğrinin istikrarlı bir doğruya vardığı tekil nokta, yeryüzü gezegeninde kuramın hayat, ütopyanın gerçek olduğu, kendisinin yanlış olan insanın, kendisinin doğrusu olmayı başardığı ve artık "Tanrı'nın aklından neler geçtiğinin" bilindiği o büyük andır... Güneş kadar uzakta, ama güneş kadar yakın!

Doğru yapmak için önce yanlış yapmak gerekiyor.

5.

Ekim, sınıfın o güne kadarki pratiği içinde yaptığı daha kötü yanlışların daha iyi yanlışlara zincirlenmesinin yarattığı temel üzerinde yükseldi. Sınıf, makinaları kırmayı değil onlara el koyarak toplumsal mülkiyete geçirmeyi, devlet aygıtını parçalayarak yerine, artık sözcüğün gerçek anlamında bir devlet olmayan demokrasiyi -sönmenin demokrasisini; ya da bugüne dek

kullanılageldiği anlamıyla, bir sınıfın öteki bir sınıf(lar)ı baskı ve tahakküm altında tutan, bütün kurum ve kuruluşlarıyla bu örgütler örgütünü kendi ideallerine uygun bir içerik ve biçim kazandırarak yeniden örgütlemeyi öğrenmek, bilince çıkarmak zorundaydı.

Bilince çıkarmak pratiğe geçirmektir!

Ekim'in özü budur!

6.

Ekim'e varmak için, yola Paris barikatlarından -1789'dan başlayarak her yirmi beş yılda bir Bastille'i basarak- çıkmak gerekiyor. Aradaki kırk altı yıl, sınıfın -Rusya'da- Ekim'e hazırlık yıllarıdır... Ve Marks Lenin'den öncedir. *Kapital*'den sonra mutlak bir *Emperyalizm*, yollar Ekim'e hazırlanırken *Nisan Tezleri*'nden önce bir *Nereden Başlamalı* zorunluluktur!

Öyleyse, biriktirmek gerekiyor. Barajın su tutabilmesi için giren su miktarı çıkan su miktarının en az iki katı olmalı... Teori ve pratik! İki ayrı tek bütün... Teorisiz pratik yenilmeye yazgılı. Pratiksiz teori yalnızca akademik bir değer taşıyabiliyor.

Ekim, yoğun bir biriktirmedir!

7.

Ekim'in açtığı yolda, Avrupa'da beklenen devrimlerden sonra, önce Doğu'ya sömürge ve yarı-sömürgelere, ardından içe dönülüyor ve tek ülkede sosyalizmi tartışılıyor. Teori, tek ülkede sosyalizmi kıtasal devrimin karşısına koymuyor. Pratik! Emperyalist kuşatma, sınıfı, sosyalizmi tek ülkede inşa etmeye

götürüyor. Tartışmaların ardından tasfiyeler geliyor ve kıtasal devrim, Avrupa'nın doğusuna Kızıldordu'yla taşınıyor... Sınıf, aradığı müttefikleri Yalta Konferansı'ndan çıkarıyor. Emperyalist kuşatma kalktığı anda, kalenin asıl içerden fethedildiği anlaşılıyor... Türkiye'de, sosyalizmden geriye dönüşlerin ancak silahlı karşı-devrimle olacağı iddiasını ileri sürenler, miladi Kasım'la başlatarak Çavuşesku'yu bir anda sosyalizm kahramanı ilan ediyorlar...

Tarih gösteriyor; daha doğruya varmak, daha iyi yanlışlardan geçmek zorunda. Tek ülkede sosyalizm, Tanrı'nın aklından neler geçtiğini bilmeye varışta yalnızca bir ki-

kararlılıkla sürdürme sorumluluğu ve bilincine de sahip olmasını gerektiriyor... Sakin zamanlar aldatıcı oluyor. Çürüten ceset, en çok böyle si zamanlarda kokutuyor toplumu. Yöneticiler kastlaşıyor, kast kurumlaşıyor. Gerçekle sahte, doğruyla yanlış, eskiyle yeni birbirine karışıyor. Gerçeğin yerini sahtesi doğrunun yerini yanlış, yeninin yerini eskisi alıyor. Herkesin eşitliği ilkesi, bazılarının biraz daha eşitliği ilkesiyle, herkesten yeteneğine göre emeğinin karşılığı ilkesi, herkesten yeteneğine göre bazılarının emeğinin daha fazla karşılığı ilkesiyle yer değiştiriyor. Kalıcı olandaki geçicilik, geçici olandaki kalıcılığı zorun-

lemişti, ya da olaylar bizi doğruluyor teminde buluşan her telden hamasi laflar, gerçeğin karşısında yalnızca gülünçlük malzeme oluşturalabiliyor.

Mart ve Mayıs'tan sonra Ekim'in, Ekim'den sonra Kasım'ın gelmesi bir rastlantı değil!

Tarih de diyalektiktir!

10.

Yeniden ve daha doğruya başlarken Ekim'den öğrenmek gerekiyor. Ekim'den öğrenmek, tarihten öğrenmektir... Öğrenilebilecek her şeyden öğrenmek, tartışılabilecek her şeyi tartışmak, sorgulanabilecek her şeyi sorgulamak yeniden başlamanın zorunlu önkoşuludur. Bu ya-

Tarih gösderiyor; daha doğruya varmak, daha iyi yanlışlardan geçmek zorunda.

lometre taşı. İdeal olan karşısında gerçek olanın trajik sonuçlanması. Daha doğruya göre daha iyi bir yanlış! Yeniye başlarken, çok şey öğrenilecek zengin bir tarih...

Olanları ve olacakları belirleyen zorunluluklardır!

8.

Ekim, sınıfın yalnızca yıkmayı öğrendiği bir okul olabildi. Tek ülkede sosyalizm, sınıfın yapmayı öğrenmediği başarısız sonuçlanmış bir kurs. Erken sosyalist bir dönem...

Yönetim erk ve yetkisini değişmez kişilere devretmek, devrimci yılların etkin katılımından, sakın zamanların edilgin seyirciliğine geçmek, proletaryanın kendisi için sınıf haline gelmesine yalnızca Ekim yapmanın yetmediğini, biçmeyi de bilmesi gerektiğini açığa çıkarıyor. İnsanlığın çileli uzun yürüyüşünde, yürüyüşün aklı, yüreği ve motoru proletaryanın kendisi için bir sınıf olması, devrimi koruma ve

lu bir süre daha egemen kılıyor. Proletaryanın yitirdiğini burjuvazi kazanıyor...

Zorunluluk yazgı değil! Tarihsel zorunluluğun gücü, zorunlulukları değiştirebilmektir!

Proletarya, artık yapmasını da öğrenmek zorunda!

Yapmak için bilmek, bilmek için öğrenmek gerekiyor!

Ekim, dünyayı yerinden oynatan büyük bir alt-üst oluştu. Kasım, kapitalizmin yitirdiği mevzileri geri aldığı tersine bir alt-üst oluş... Çürümenin mutlaklığı, güçlülüğün göreceliğini yadsımıyor. Yöneticileri revizyonist nitelemekle, altyapıdaki toplumsal dönüşümlerin, bir kez yapıldı mı hep aynı kalacağı iddiasına saplananlar, sosyalizmi ekonomik dönüşümlerle eşitliyorlar. Sosyalizm, kapitalizm gibi bir kez yerleştirmişti kendi iç dinamiğiyle ilerleyebilen bir süreç değil; daha çok devrim demektir! Burjuvazi bütün silahlarını bir anda teslim etmiyor... Biz söy-

pılmadıkça, yapılacak her şey, atılacak her adım, her devrimci pratik, yaşam tarafından reddedilecektir. Ve gelecek büyük ölçüde, geçmişe doğru yanıtlar verebilen, doğru çözümler getirebilenler tarafından yaratılacaktır.

Bir dalga geri çekildiğinde öncekinden daha güçlü olarak bindirir kayalara. Akan zaman içinde, kayalık çıkarmalara elverişli bir kumsal halini aldığı anda, artık ne geçmiş bir söylence ne de gelecek bir ütopya olmayacaktır. İnsanın, "Tanrı'nın aklından neler geçtiğini" öğrendiği evren, "ne yaratılacak ne de yokedilecektir... Yalnızca olacaktır!"

Ocak 1990

Not: Tırnaklamalar, Stephen Hawking'in Zamanın Kısa Tarihi adlı kitabından.

YENİ BİR DÜNYANIN EŞİĞİNDE-I

Batı emperyalizmi narsist Neron'u oynuyor

Tekelci devlet kapitalizmi, dünya çapında bir versiyonuyla büyük bir bunalıma girip çökerken diğer versiyon bu çöküntüyü işçi sınıfının ve dünyanın ezilen halklarının başına indirmeye, sistemi kurtarmaya uğraşıyor. Gerçekler inanılmaz ölçüde tersyüz ediliyor, ortalık bulandırılıyor ve bu şekilde kapitalizm kendisini kurtarmaya çalışıyor. Ezilenler ve sömürülenler yığını bu devasa saldırı karşısında, demoralize olup teslimiyet yolunu tutabiliyor.

Erhan GENCER

Birakalım olayların yüzysel görünümünün altını kavramayı, günlük gelişmeleri izlemenin bile zorlaştığı bir dünyada yaşamaya başladık. Değişim girdabı, bütün hızı ve görkemiyle dönüyor. Dünyada 2. Dünya Savaşı ertesinde, nice kanlı müdahaleler, en aşağılık tezgahlar ve en sahtekarca dönemliklerle, taşları adım adım döşenmiş olan emperyalist ve sosyal emperyalist güç ilişkileri mozağı, hızla altüst oluyor. Bunun kökünde, sosyalizm dönüğü faşist rejimlerin, bu içi çürümüş kof çıkarların, baskıya ve zulme başkaldıran halklarının tekmesiyle, gümbürdeyerek çökmesi yatıyor. Ateşe verdiği Roma'yı seyrederken, narsist şirirler söyleyip lir çalan Neron misali, kapitalizmin bu korparatif biçiminin kokuşup çökmesinin müsebbibleri, çöküntünün önünde kapitalizmi öven "yeni" türkülere yakıyor ve faturayı Marksizm-Leninizm'e, sosyalizme çıkarıyorlar. Bürokratik diktatörlüklere son tekme vuran halklar bu aldatıcı türküllere kapılıyor ve giderek artan oranda, korkunç "media" silahını vargüçüyle bu aldatmacanın hizmetine koşmuş olan emperyalist burjuvazinin etkisi altında kalıyorlar. Tekelci devlet kapitalizmi, dünya çapında bir versiyonuyla büyük bir bunalıma girip çökerken, diğer versiyon bu çöküntüyü işçi sınıfının ve dünyanın ezilen halklarının başına indirmeye, sistemi kurtarmaya uğraşıyor. Gerçekler inanılmaz ölçüde tersyüz ediliyor, ortalık bulandırılıyor ve bu şekilde kapitalizm kendisini kurtarmaya çalışıyor. Ezilenler ve sömü-

rülenler yığını, bu devasa saldırı karşısında, Nikaragua ve Doğu Almanya'da örnekleri en açık şekilde görüldüğü gibi, demoralize olup teslimiyet yolunu tutabiliyor. Bu yığınların siyasi temsilcileri arasında da teslimiyet ve reformizm illeti canlanıyor.

Zifiri bir karanlık ortalığı kaplamış gibi görünüyor. Ama gecenin en karanlık anı, şafağın öncesindedir. Bugün gerekli olan, karanlığın dehşetine kapılıp teslimiyetin sıcak kollarına koşmak değil, bu başdöndürücü gelişmelerin dinamiklerini çözümleyerek, doğacak şafağı karşılamaya hazırlanmaktır. Karanlığı yırtacak güçler, karanlığın en koyu noktalarında oluşmaktadır. Bu güçleri öne sürecektir dinamikleri anlamak ve onları hızlandırıp yönlendirmek, uluslararası proletaryanın öncü kesimlerinin önündeki en önemli görevlerden biri budur.

İstikrarsızlığın istikrar kazanması

Öncelikle şu saptamada bulunmamız gerekiyor: İstikrarsızlık öğelerinin, kapitalizmin istikrar arayış çabalarından daha güçlü olduğu, bir dünya konjonktüründe yaşıyoruz. İstikrarsızlığı üreten dinamikler, kuşkusuz yalnızca bugünün sorununu değil, 1970 başlarında beliren Batı emperyalizminin ekonomik krizi ve bu krizin tekelci devlet önlemleriyle zamana yayılması ve uluslararasılaştırılması, istikrarsızlığın geçmişteki kökenidir. Ama bugün, istikrarsızlık öğeleri, iki temel boyutla tanımlanıyor. Birincisi; büyük emperyalist güçler arasındaki gelişkidir. İkincisi; dünyanın ezilen ve sömürülen halklarında, emperya-

lizmin her yeni manevrasının, her yeni denge oluşturma çabasının yarattığı anti-emperyalist karşı koyuştur. Başdöndürücü hızla gelişen olayları, bu iki boyutun mekanında anlamamız ve açıklamamız mümkün olabiliyor.

1956'daki Kruşçev'in Siyasi Büro darbesinden bu yana adım oluşturulan, Rus Sosyal Emperyalizmi (RSE) 'nin imparatorluğu çatırıyor. Yer yer dökülüyor ve çöküntü süreci de öyle kısa zamanda duracağı benzemiyor. 1970'lerin bu korkulu emperyalisti, nasıl oldu da 1985'ten sonra dünya hegemonyası yarışında geri çekilmeye başladı? 1989 sonbaharında da Malta'da ABD emperyalizmine resmen teslim oldu. Bunun analizi, kuşkusuz buraya sığdırılmaz. Ama birkaç satırla durumu tanımlamak gerekirse, şunlar söylenebilir: Kruşçev, bürokrat tekeli burjuvazinin SB'ne egemen sınıf olarak örgütlenmesini ve sosyalist ekonomik alt yapıyı tekeli devlet kapitalizm olarak yeniden yapılandırmasını yönetti. Bayrağı, Brejnev, Kosigin ekibine devretti. Brejnev, sosyalizmden geriye dönüşün sağladığı, korparatif ekonomik örgütlenmenin ve buna eşlik eden sosyal faşist siyasi yapının, bir dizi avantajını kullanarak bir yandan SB'yi, Rusya Cumhuriyeti'nin milli baskı ve sömürüsü altında bir dizi ezilen, sömürülen milletlerin kafesi haline getirirken, diğer yandan da dünyanın dört bir yanında ABD emperyalizmi ile hegemonya dalaşına girdi. RSE'ni bu kavgada avantajlı yapan yanı, korparatif örgütlenmenin doğal olarak militarist bir ekonomisi de olmasaydı. RSE, devasa bir militarist güç olarak ABD ile yarışa girdi. 1970 sonlarında da ilerleyen

ve daha saldırgan olan emperyalist güç konumundaydı. Ama RSE'nin militer alanda avantaj yaratan bu yanı, uzun erimli yarışta onun dezavantajı oldu.

1956 öncesinin kooperatif toplumu ve ekonomisi ilk deney olmanın getirdiği bazı hata ve aksaklıklarına rağmen yüksek bir emek verimliliği ile tanımlanıyordu. Ama, kooperatif yapı korparatif yapıya dönüştürülünce emek verimliliği sürekli düştü. Bu yeniden mülksüzleştirilmiş olan işçi sınıfının, Marks'ın dediği gibi, "üretim araçlarını kendinden bağımsız, başka birinin mülkü olarak karşısında" bulan ve "onların kullanımındaki ekonomi kendisini" ilgilendirmeyen (1) işçi sınıfının direnişiydi. RSE'nin sosyalizm maskesini koruma isteği, işçi sınıfının bu direnişini kırarak en önemli silah olan yedek işsizler ordusu oluşturma ve emek pazarında "serbest rekabet" yaratma olanağından onu alıkoyuyordu. Korparatif örgütlenme, teknolojinin hızla ilerletilmesi, elde edilen bilimsel bulguların sanayie hızla ve yaratıcı biçimde uygulanmasını da engelliyordu. Buna karşılık, ABD'nin başını çektiği NATO blokuyla militarist rekabetin faturası da RSE'nin sırtındaki kamuru büyütüyordu.

Nomenklaturayı fazla sarsmadan

1980'nin ilk yarısında, emek verimliliği her yıl daha da düşen teknolojik olarak geride kalan RSE'nin ekonomisi bütün gizleme çabalarına rağmen açık açık teklemeğe başladı. RSE, 1981-82 krizini şimdilik geçiştiren ABD ekonomisi karşısında gerilemeye girdi. 1985 sonrasının nomenklatura sözcüleri ise RSE'nin bu yarışta yorulduğunu resmen kabul ettiler. Gorbaçov, tümüyle tıkanmış olan, kendini yeniden üretmesi bile tehlikeye giren ekonomiyi canlandırıp ayağa kaldırmak üzere ABD karşısında geri çekilmeyi, militarist yükü hafifletmeyi, kaynakları ve dikkati iç sorunun halli üzerinde toplamayı örgütlemeye girişti. Ekonomik yapılanma olarak öne sürülen Perestroika'nın temel prensipleri (değer yasasının egemenliği, sermayenin azami kâr peşinde koşması vb.) zaten 1960'lı yıllardaki reform-

Boris YELTSİN: Reformist

larla toplumda yerleştirilmişti. Şimdi yapılmak istenen, korparatif yapının aşırı bürokratik ve hantal yapısını kırarak, diğer yandan da açık ve resmi bir işgücü pazarı oluşturacak düzenlemelere gitmekti. Glasnost, yani siyasi liberalizm de sosyal faşist üst yapının liberal burjuva bir biçime dönüştürülmesini sağlamak üzere ileri sürüldü. Perestroika ve Glasnost, militarist ve bürokratik tekelci burjuvazinin, emekçiler kendilerini tümünden devirmeden önce, durumlarını kurtarmak için kalkışukları yarım yamalak değişim planlarının adı. Hızlı reformcu Boris Yeltsin'in dediği gibi, "Gorbaçov'un siyasi ve ekonomik reformları sonucu halk eskisinden daha iyi değil, daha kötü yaşamaktadır" ve "beş yıldan bu yana alınan olgunlaşmamış siyasi tedbirler, herşeyi daha da kötüye götürmektedir" (2). Gorbaçov çizgisi ekonominin yapısal krizini Nomenklatura'yı fazla sarsmadan aşma olanaklarını taşımamaktadır. SB'de henüz emekçilerin kazanılmış haklarına (iş güvencesi, ucuz konut, bedava eğitim, sağlık hizmetleri vb.) "serbest piyasa"nın bilinen illetleri tam anlamıyla musallat da olmamıştır. Kriz derinleştikçe ve "liberalleşme" ilerledikçe, emekçi halkın muhalefeti, RSE'nin yöneticilerine manevra alanı da bırakmayacaktır.

Bu durumun bilincinde olan ABD, bir yandan RSE'yi kendilerine tam olarak teslim olmya zorlarken, diğer yanda da Gorbaçov'un ılımlı ve yavaş reform planının desteklemekte, ayakta tutmaya çalışmaktadır. ABD, SB'de istikrarı savunan ve

destekleyen bir konuma gelmiştir! Daha on yıl öncesinin baş rakipleri, bugünün sırt sıvazlayıcıları ve kerhen destekçileri olmuşsa bunun köklü nedenleri vardır. Bu köklü nedenlerden birincisi, SB'de sistemin hızla altüst olması demek, burada emekçilerin zincirlerinden boşanmaları anlamına da gelir. Böylesine büyük bir alanın birdenbire, bırakalım sosyalist devrimi, belirsizlik içine girmesi ve emekçi inisiyatiflerine sahne olması bile, büyük emperyalist güçleri korkutmaya yetmektedir. SB'de ekonominin yeniden yapılanmasına, ABD sermayesi katkıda bulunmak istemektedir ve bulunacaktır da. Ama ABD sermayesinin bugünkü konjonktürde durumu hiç de parlak değildir. Bu nedenle RSE'ye yeni sermaye aşulamakta yetersiz kalacaktır. Hele hele SB'deki değişimler, Doğu Avrupa'daki değişimler hızına çıkacak olsa, bu boşluğu ABD'nin doldurması düşünülemez. O zaman kuşkusuz bu boşluğu başkaları dolduracaktır. Ya bu devasa pazar emperyalist sistemden kopacak ya da ABD dışındaki emperyalist güçlerin daha da güçlenmesine yarayacaktır. Her halukarda, ABD tekelci burjuvazinin çıkarları bu noktada RSE'nin nomenklaturasının çıkarlarıyla çakışmaktadır. Malta Zirvesi bu göreceli çıkar çakışmasının resmileştirdiği moment ise RSE'nin Azerbaycan'da Özbekistan'da ve Tacikistan'da uyguladığı kanlı baskıları ABD sözcülerinin açıkça onaylanması da bu işbirliğinin pratiğe döküldüğü andır.

Emperyalist hegemonya savaşımında RSE yorgun düştü ve binbir manevrayla kendisini toparlamaya ve zaman kazanmaya çalışıyor. Fakat yorgun düşen yalnızca RSE değildir, ABD de yorgun bir güçtür artık. Ne varki onun yorgunluğu, RSE ile giriştiği "it dalaşı"ndan kaynaklanmıyor. ABD'nin yorgunluğu "kapitalizmin dengesiz ve eşitsiz yasası"nın gereklerinden kaynaklanıyor. Tıpkı, toprakları üzerinde güneş batmayan bir zamanların impatorluğu İngiltere'nin eskiyip yorulması gibi. 2. Dünya Savaşı'nın ardından dünyadaki gelişmelere damgasına vuran ABD emperyalizmi de ekonomik yorgunluk ve yaşlılık emareleri göstermektedir. İngilte-

GORBAÇOV Çizgisi, Nomenklaturayı sarsmadan aşılamaz.

re'nin yerini ABD almıştı. Bugün ABD'nin dünya jandarmalığı tahtına göz dikebilecek kim var? Bu tahta göz diken iki büyük güç, sessiz sedasız yollarında ilerlemeye çalışıyorlar: Japonya ve Almanya

Japonya ve kaplanları

"İster iyiliğe, ister kötülüğe yoralım, şurası kesin ki önümüzdeki yıllarda Japon çıkarları ve değerleri tıpkı 2. Dünya Savaşı'nı izleyen on yıllarda Amerikanınkiler gibi, dünyanın biçimlenmesini sağlayacaktır." (3) Bu sözler, Amerikalı iki meşhur gazeteciye ait, Ama hem bir gerçeğe işaret ediyor, hem de ABD sermayesinin ve onun ideolojik etkisindeki sıradan adamın korkularını yansıtıyorlar. Yakın bir zamanda ABD'de yapılan kamuoyu yoklaması, sıradan insanların ABD'nin bir numaralı düşmanı olarak Japonya'yı gördüklerini ortaya koyuyor. ABD edebiyatında, Japonya tehlikesine dikkat çeken hatta Japonya aleyhine kamuyonu kışkırtan yayınlar, "bestseller"liği haftalarca bırakmıyor. ABD'nin yüreğine korku salmada Japonya yalnız da değil. Onun izinden ve koltuk altında gelenlerle, (Güney Kore, Malezya, Endonezya, Tayvan) Asyanın kaplanları deniyor. Japonya ve kaplanları, Asya'yı özellikle de Pasifik'i ekonomik anlamda çoktan ABD'nin elinden almış bulunuyorlar. Chun Moon Jong şöyle diyor: "... para ve teknoloji açısından, Japonlar şimdiden Asyayı

fethetmiş durumdalar. "(4) Kim bu Chun Moon Jong? Birinci olarak Güney Kore'nin en büyük tekellerinden Hyundai'nin kurucusunun oğlu. İkinci olarak da milletvekili. 1989'da Japonya, Tayvan'a 4 milyar dolarlık yatırım projesi götürüyor. ABD'ninkiler ise yalnızca 0.59 milyar. Japonlar Malezya'da Amerikan sermayesinin 10 misli, Endonezya'da ise altı misli yatırım yapmış bulunuyorlar. Japonya RSE'nin Doğu Avrupa'daki imparatorluğunun çöküşüne çağrışımlar yaptıracak biçimde ABD'nin Pasifik'teki klasik imparatorluğunu içten çökertiyor. Ne var ki Japonya ekonomik alandaki gücünü, siyasi alana yansıtmada vazgeçilmez olan militer olanaklardan yoksun. Bu da son derece çarpık ve çelişkili bir durum yaratıyor. Bu noktaya tekrar döneceğim.

Japon yeni ABD'nin altını yalnızca Pasifik'te dinamitlemiyor, ABD dolarına hem kendi evinde hem de Avrupa'da vurmaktan da geri kalmıyor. Japonya'nın Avrupa'ya olan ilgisi iki yönlü, birincisi: AT'nin 1992'den sonra yabancı sermayenin girişi açısından zorluk çıkaracağı olgusudur. Bir de buna şimdi, AT (özellikle de Batı Almanya) üzerinden Doğu Avrupa'ya girme kaygusu eklenmiş bulunuyor. Japon devi Mitsubishi ile Alman devi Daimler-Benz'in 4 yan kuruluş seviyesinde gerçekleştirdikleri evlilik bunun son örneği oluyor. Daha öncesi örnekleri mali toplamı ise 1984'teki 1.7 milyar dolardan,

1989'da 14 milyar dolara fırlıyor.

Japonya'nın ABD piyasasındaki etkinliğine ilişkin resmin bazı parçaları da şöyle:

Japon sermayesi, 1989'da, ortalama olarak günde bir adet ABD firmasını yuttu. 1989'daki toplam yatırımı 26 milyar dolar, 1988'deki ise 22 milyar dolar idi. Buna karşılık ABD'nin Japonya'daki 1989 yatırımı 2 milyar, Japonya'nın ABD'deki firmalarında çalışanların sayısı 316.000. ABD oto piyasasının yüzde 30'unun, 1992'de Japon

firmalarının eline geçmesi bekleniyor.

ABD'nin, Japonya ile olan ticaretindeki dış açığı, ekonominin bunalımın başlangıcında olduğu 1980'de 10.4 milyar dolardı. Görece bir refahın yaşandığı yıllarda, bu açık tırmandı ve 1989'da 56.3 milyar dolar oldu. Japonya, bu ticaret açığı da dahil olmak üzere, ABD hükümetinin borç ödemelerinin yüzde 30 oranında finansmanını da sağladı.

Kaliforniya bankalarının yüzde 25'i Japonya'nın eline geçmiş bulunuyor. Bu olgu, değişik oranlarda diğer eyaletlerde de görülüyor.

Japonya, ulusal ürünün yüzde 24'ünü "araştırma ve geliştirme" (AG) ye yatırabilirken, ABD'de bu oran yüzde 10 civarında kalıyor.

Japonya, kişi başına ulusal gelirdede ABD'yi çoktan sollamış durumda. Kişi başına net menkuller açısından ise, tam üç misli ileride. Bir sonuç daha: Japonya'nın bir numaralı dev telefon tekeli NTT, Amerika'nın bir numarası IBM'nin 2 katından daha büyük! Dünyanın en büyük 10 bankası ise, Japon sermayesine ait!

ABD'ye vesayet eleştirisi

Kapitalizmin eşitsiz gelişme yasası, iktisadi alanda ABD'nin karşısına Japonya'yı çıkartmış bile! Ne var ki Japon emperyalizmi, askeri güç açısından borusunu öttürebilecek durumda değil. Askeri açıdan,

ABD'nin gözetimi altında. O da, onun altını oyuyor. Ancak, ekonomik güç ile siyasi güç arasındaki bu dengesizlik, açıktır ki çatışmalı bir durumdur. Uzun süre devam edemez. Japonya'nın önderliğinde Asya'nın kaplanları, ABD'nin askeri teknolojiyi paylaşmadaki isteksizliğini, Fransa, İngiltere ve İtalya ile giderek artan oranda, "savunma sanayi" işbirliği ile aşmaya yönelmektedir. Böylece, bir çelişkili durum daha ortaya çıkmaktadır. Japonya ile kalasik düşman ilişkileri yaşayagelmış olan Güney Kore sermayesi, ABD'nin etki alanından çıkıp, Japonya'ya doğru savrulmakla kalmıyor onun teşvik ve katılımıyla da askeri bir güç olarak Pasifik'te sivrililiyor. Pasifik, artan oranda emperyalistler arası çıkar çatışmasının odak noktası haline geliyor. İstirarsızlığın bir düğümü de Pasifik'te atılıyor. Defens and Foreign Affairs Magazine (Savunma ve Dış olaylar Dergisi) nin yöneticisi Gregory

de, bu cumhuriyetlere akan yardımın niteliği değişti. Bu ülkeler, hammadde ve ucuz işgücü sağlayan, iç sömürgelere benzediler. Milliyetçi akımların bu ülkelerde güçlü olması kuşkusuz rastlantı değildir. Bunlar, ulusal baskı ve sömürünün yarattığı tepkinin, burjuva sınıfsal ifadesinden başka bir şey değildir. RSE'nin yarattığı bu ulusal sorun, ekonomik ve siyasi kriz derinleştiçe keskinleşecektir. SB'ne dahil olan Baluk Cumhuriyetlerinde, güçlü esen ayrılıkçı rüzgar, kaçınılmaz olarak Asya'ya doğru kayacaktır. Kafkasya'da şimdiden esip, Nahcivan'da bağımsızlık kararı aldırın bu rüzgar, RSE' imparatorluğunun ezdiği diğer bağımlı uluslarda da ese-

oynayabilir.. Orada o kadar güçlü bir uluslar bloku ortaya çıkacak ki Türkiye'nin bu oluşumda rolü olsun isterim." Ardından Türk egemenlerini yüreklendirme gereğini de duyuyor: "Hasta Sovyetler dahi bu yönde bir role olumsuz bakmayabilir. Eğer Türkiye rasyonel, vakur ve istikrara dönük yapıcı bir tutum alırsa Sovyetler bunu fanatik ırkçı milliyetçiliğe, din savaşlarına tercih ederler" (5) Bu planın hiç de bir fantazi olmadığı, bir olasılığın karşılığı olarak düşünüldüğü, Financial Times'in 24 Ocak tarihli sayısında yayımlanıp Cumhuriyet'te de iktibas edilen harita ile pekişiyor. Bu haritya göre Av-

JAPONYA: Sessiz sedasız yolunda ilerliyor

rupa'da ulusal sınırlar altüst olup yeni birlik devletleri öngörülürken, "Türk Birliği" adı altında da "Kürdisatan hariç. Türkiye, Kuzey Azerbeycan (Sovyet kesimi), Güney Azerbeycan (İran kesimi), Kuzey Kıbrıs ve Türkistan (Orta Asya'dan olu-

R. Gopley, dünyanın, askeri harcamalarının artmaya devam etmesi olası olan sayılı bölgesinden biri olarak, Asya-Pasifik bölgesi için, "ABD, Avrupa ve diğer silah üreticileri arasındaki büyük boyutlu bir satış rekabetine sahne olacaktır." diyor. Doğu Asya ülkelerinin, 1989'daki askeri harcamalarının, 75 milyar dolar olduğunu, bunun bu yıl daha da artacağını yazıyor.

İstikrarsızlığın Asya boyutu, Japonya'nın Pasifik'teki ABD imparatorluğunun temellerini dinamitlemesi ile bitmiyor kuşkusuz. İşin bir de, RSE'nin Asya imparatorluğunun parçalanması olasılığı yönü bulunuyor. SSCB'nin Asya'daki cumhuriyetleri, büyük bir huzursuzluk içinde. Bu cumhuriyetler, sosyalizm zamanında Birlik'in bilinçli ekonomik desteğini de ardına alarak, hızla gelişip kalkınıyorlardı. Ne var ki SB'nde kapitalist restorasyonla birlikte azami kar prensibi çevçevesin-

cektir.

Türkiye'nin olası rolü

RSE'nin Asya imparatorluğunun parçalanıp yıkılması olasılığı, ABD emperyalizmini de AT emperyalistlerini de ürkütüyor. Gorbacov'un kanlı yöntemlerine destek olmaya yöneliyor. Ama diğer yandan da bu olasılığa göre hesap ve plan yapmaktan da geri durmuyorlar. Yıkılacak bu imparatorluğun Türk ve Müslüman öğelerini toplamada Türkiye'yi kullanmayı bile düşünüyorlar. CIA uzmanı G.Fuller Cumhuriyet gazetesinde yayımlanan bir söyleşisinde çok açık konuşuyor: "ABD, Sovyetlerin güney sınırlarında birçok yeni küçük ülke ortaya çıkmasının istikrarsızlık yaratacağından bile ürktüyor. "Ama Fuller korkularının adını koymaktan da çekinmiyor. "Orta Asya ve Azerbaycan'da öyle veya böyle bir Türk milletler topluluğu peydah olacaktır. Türkiye bu süreçte, çok değerli rol

şan yeni bir devlet öngörülüyor.

Açık ki orta Asya'da ve Kafkasya'da da istikrarsızlık fırtınasının bulutları, ufukta toplanıyor. Özellikle Kafkasya'nın çok büyük bir jeopolitik önemi var. Hem yeraltı zenginliklerinin varlığı hem de Ortadoğu'nun yanı başında, RSE'nin yumuşak karnında olması bakımından. Bu istikrarsızlık ögesinin ne anlama geldiğini tartışmayı da sonraya bırakıp; istikrarsızlık tablosunu çizmeye, diğer bir dinamik ve onun attığı düğümle, Almanya sorunu ve Doğu Avrupa ile devam edeceğiz.

DEVAM EDECEK

DİP NOTLAR:

- 1- K.Marks, Capital international Pub. New York, 1967 sf. 325
- 2- Cumhuriyet, 7 Mart 1990
- 3- Herald International Tribune 12.2.1990
- 4- Agy.
- 5- Cumhuriyet, 26.6.1990

ALMAN EMPERYALİZMİNİN ÜÇÜNCÜ ATILIMI

"Doğu Alman yutuluyor!.."

Avrupa'nın göbeğinden, yeni bir "süper güç"ün ayak sesleri geliyor. Alman emperyalizmi, yüzyılımız içinde üçüncü kez sınırların yeniden çizilmesi ve sistemin yeniden konumlandırılmasını talep ediyor. "Büyük Almanya" düşüne, bir ülke yutulurken adım atılıyor.

Yalçın SERİN

"Y"aşananlar, savaş sonrası Avrupa düzeninin çöküşü ve Almanya'nın dünya politikasına belirleyici güç olarak katılmasıdır. Haftalık Stern dergisi, Doğu Avrupa'daki son gelişmeleri, Alman emperyalizmi bağlamında bu cümleyle ifade etti.

Avrupa'nın göbeğinden yeni "bir süper güç"ün ayak sesleri geliyor. Alman emperyalistleri, yaşadığımız yüzyıl içinde üçüncü kez, "Avrupa'nın sınırlarının yeniden çizilmesi" ve "sistemin yeniden oluşturulması"nı talep ediyor. İkinci Dünya Savaşı sonrası oluşturulan sistemin dikişleri sökülürken, Alman emperyalizmi sayılı sözcülerinden eski Bavyera Başbakanı ve Savunma eski Bakanı Straus'un hırslından patlarcasına sürekli vurguladığı; "B.Almanya ekonomik gücünü, siyasi ve askeri güçle birleştirmeli" politikası doğrultusunda, hızlı adımlar atıyor. Tekelci burjuvazinin, "Doğu ve Batı'nın hakimi büyük Almanya" planı, yaşama geçiriyor.

Sınırların yeniden çizilmesi

"Almanya'nın birliği" düne kadar B.Alman tekeli partilerinin intikamcı, şöven, yayılmacı amaçlarının propaganda konuları arasındaydı. Bugün, 40 yıllık D.Almanya'nın, B.Almanya tarafından ilhakı gündemde. Polonya'nın, Batı sınırı olan Oder-Neise sınırı, daha düne kadar Neo-nazilerin ve Polonya göçmenlerinin dilindeydi. Bugün ise, Batı ve Doğu Almanya'da uluslararası platformlarda en çok konuşulan konulardan biri durumunda. Batıya teslim olan Doğu Avrupa pazarla-

rından en büyük payı B.Alman emperyalistleri kapı. Son yıllara kadar, iki büyük rakip askeri pakt içinde birbirlerine üstünlük sağlamak için dişlerinden turnaklarına kadar silahlanan Doğu ve Batı Avrupa ülkelerinin yerlerinde yeller esiyor. Batılı emperyalistler, özellikle B.Almanya, Doğu Avrupa ülkelerinde siyasi etkinliğini hızla yaygınlaştırıyor. D.Almanya'da, B.Alman tekeli partilerinin uyduları iktidara geldi. Bunlar yutulmanın koşullarını yaratma uğraşında.

Bu durum, B.Almanya'yla sınırlı değil. Macaristan da uzun bir süredir yönünü Batıya çevirmiş bulunuyordu. Bu ülkede de Batılı emperyalistlerin etkisindeki güçler, seçimleri açık farkla kazandılar. Polonya'da, Romanya'da, Çekoslovakya'da aynı güçler iktidara ortaklar.

Mümkün olduğunca güçlü ve büyük bir "milli" Alman devleti ve Avrupa hakimiyeti! Alman emperyalizminin, dünya hegemonyası planlarının her dönem iki önemli köşetaşı oldu bunlar. Hangisinin öne çıkacağı koşullara bağlı. Ancak, dünya hegemonyası planının bu iki temel unsuru, ne 1. Dünya, ne 2. Dünya Savaşları öncesi ve ne de bugün değişmiştir. Almanya açısından şartsız kapitülasyonla sonuçlanan 2. Dünya Savaşı'ndan 45 yıl sonra, bu ülkenin yeniden atağa kalkmasında iki önemli gelişme belirleyici rol oynamıştır. Birincisi; Lenin'in belirttiği, "emperyalizmin eşitsiz ve dengesiz gelişme yasası"na uygun olarak B.Alman ve Japon emperyalizminin, gerileyen ABD ile birlikte bugün dünyanın en büyük ekonomik güçleri durumuna gelmeleridir. İkincisi; uzun durgunluk ve kriz sürecinden sonra, SB önderliğindeki Varşova Paketi'nin dağılma sürecine girmesinin yarattığı koşullardır.

Krupplardan Thyssenlere

B.Almanya, dünyanın en büyük ihracatçısı durumunda olan bir ülke. D.Almanya'yı ilhak ederek Avrupa'nın göbeğinde 80 milyon nüfuslu, büyük ekonomik potansiyele sahip, "milli" bir devlet yaratma amacında. Bunu gerçekleştirirken, aynı zamanda AT içindeki ekonomik üstünlüğünü D.Avrupa'ya hızla yayacak ve bunu siyasi, askeri güçle pekiştirecektir. Bugün Thyssenlerin, Siemenslerin, Daimler Benzlerin siyasi temsilcileri; dün Mannesman'ın Thyssen'in, Krupp'un temsilcisi Hitler faşistlerinin zorla gerçekleştirmeye çalıştıklarını, "barışçıl" yollardan yapıyor. Bugünkü "barışçılığın" da nereye ve ne zamana kadar süreceğini gelişmeler gösterecektir. MBB, Dornier, AEG gibi tekelleri bünyesine katan Daimler Benz, B.Almanya'nın ve Avrupa'nın en büyük tekeli durumuna geldi. Ürettiği ürünlerin yarısı askeri amaçlı. Bu nokta gözönünde tutulduğunda, "barış"ın ne derece sağlam olduğu kolayca görülebilir.

2. Dünya Savaşı öncesini hatırlatan tartışma: Polonya'nın Batı sınırı.. Savaş sonrası, Oder-Neise nehri Almanya-Polonya sınırı olarak kabul edildi. Oder-Neise sınırı Almanya'nın savaş öncesi, yani 1937 sınırından daha içerde bir hat. Savaş, Almanya'nın kapitülasyonu ile sonuçlandı için, herhangi bir Alman hükümeti tarafından anlaşmayla tasdik edilmedi. B.Alman devletinin ilk Başbakanı Adenauer, 1953'te yaptığı bir konuşmada; "hiçbir Alman Hükümeti Oder-Neise sınırını tanıma durumuna gelmeyecektir" demişti. Yani intikamcı ve yayılmacı amaçlar, Almanya'nın neden olduğu savaşın yıkıntıları arasında dile getirildi. Varşova Pak-

tu'nun çözülmesi, D.Avrupa ülkele-
rinde yaşanan alt-üst oluşlar, 40 yıl-
dır intikamcı emellerle yanıp tutu-
şan Alman emperyalizminin ağzı-
nın suyunu akıttı. Gündeme gelen
uygun ortamdaki, ekonomik gücü-
nün yardımıyla en iyi şekilde yarar-
lanmaya çalışmaktadır. Nitekim son
aylarda, Polonya'nın Batı sınırının
B.Almanya tarafından iç ve dış çev-
relerde tartışma konusu yapılması;
Başbakan Kohl'un uzun süre Batı sı-
nırını tanıdığını açıklamaması, Do-
ğuya yönelik yayılmacı emelleri
açığa vurmaktaydı. B.Alman Mali-
ye Bakanı ve Hristiyan Sosyal Bir-
lik Partisi'nin Genel Başkanı Vaigel,
"Polonya ya da Oder-Neise sınırı
Almanya sorunu"dur diyordu. Göç-
menler Birliği ve Neo-naziler tara-
fından Polon-
ya'nın Batı top-
raklarının Al-
manya'ya katıl-
masını talep eden
toplantılar yapı-
lmaktaydı.

Ottawa'da
yapılan NATO ve
Varşova Paketi'ne
üye hükümetlerin
dışişleri bakanla-
rı toplantısında,
"Almanya'nın
Birliği" gündeme
alındı. 2. Dünya
Savaşı'nın galibi,
4 devletin ve iki
Almanya'nın

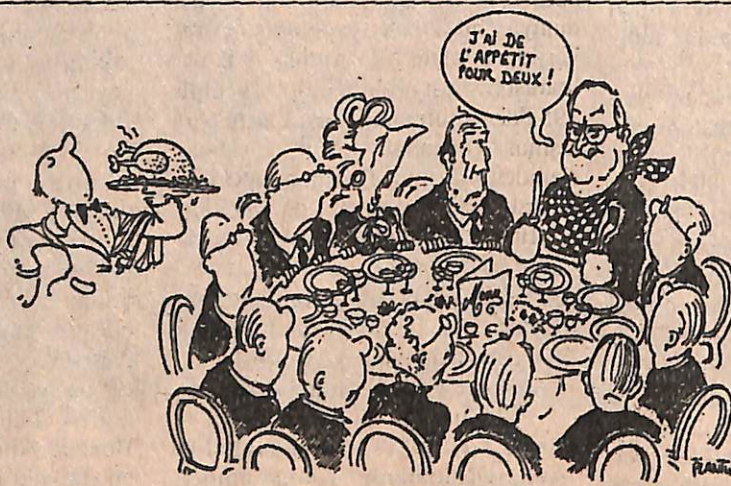
temsilcilerinin
biraraya gelmesi girişimine Polon-
ya'nın da katılması önerisi yapıldı.
Önceri ABD ve B.Almanya tarafın-
dan reddedildi. Bu, ABD tarafından
B.Almanya'nın Doğuya yönelik
amaçlarına somut bir destekti. B.Al-
manya, bir yandan da "Polonya'dan
toprak talebimiz yok, sınırlarımızı
genişletmeyeceğiz" şeklinde açıkla-
malar yapıyor. Oysa, D.Almanya'yı
yutma sürecinde Polonya sınır soru-
nunu içte ve dışta tartışma günde-
minden düşürmüyor. Çünkü sorunu,
daha güçlü ve direkt taraf haline ge-
lecek olan "Birleşik Almanya"nın
gündemine oturtmayı amaçlamak-
tadır. D.Almanya'da öteden beri
Neo-naziler tarafından körüklenen
Polonya düşmanlığı, önümüzdeki
dönem tüm Almanya'da yaygınlaş-

tırılacaktır. Oder-Neise sınırı, Neo-
naziler ve gerici güçler tarafından,
kitlelerin milliyetçi temelde hareke-
te geçirilmesinin ve örgütlenmesi-
nin aracı yapılmaya çalışılacaktır.
Polonya ve Alman halkları arasına
yeni yeni düşmanlık tohumları eki-
lecektir. Batı hayranı gerici Polonya
hükümeti, B.Alman emperyalistle-
rinin dayatmalarına ve baskılarına
karşı uzun süre dayanamaz. Bugün,
yarısından fazlası B.Alman devleti-
ne ve bankalarına olan 40 milyar do-
lardan fazla dış borcu var. Borçlan-
ma hızla sürmektedir. 2. Dünya Sa-
vaşı'nın akıl almaz acılarını yaşa-
yan Polonya emekçileri, Alman em-
peryalistlerinin intikamcı, şöyen,
yayılmacı taleplerini hiçbir zaman
kabullenmeyip; geçmişte yaşadığı

de inşa etmeye çalışıyorlar. Bu kam-
panyanın başını çeken B. Almanya,
hem Hitler faşistlerinin intikamını
almakta, hem de yayılma ve hege-
monya amaçlarına uygun zemin ya-
ratmaktadır. Dün Hitler faşizminin
emrindeki kilise, bilim adamları, ba-
sın; bugün B. Alman tekellerinin
emrinde ve onun çıkarları doğrultu-
sunda, koordineli ve yoğun bir faali-
yet yürütmektedir. Çarpıtma o denli
alçakça yapılmaktadır ki, 2. Dünya
Savaşı'nın suçu ve sorumluluğu,
Stalin önderliğindeki SSCB'ne yük-
lenmektedir. Bir yazarımızın da öz
olarak ifade ettiği gibi, bugün "Ya-
şasın Hitler" diye bağırma cesaret
edemeyenler, "Kahrolsun Stalin" di-
ye bağırılmaktadır.

B. Alman emperyalistlerinin,

D. Almanya'yı
yutmak faaliyeti-
nin bir boyutunu
da, Almanya'nın
bölünmesinin
gerçek nedenle-
rini ve sorumlu-
larını gizlemek
oluşturmaktadır.
Hitler Almanya-
sı'nın başlattığı
2.Dünya Savaşı,
Mayıs 1945'te
Almanya'nın
şartsız yenilgisi
ve teslim olma-
sıyla sonuçlandı.
Savaşın galibi
müttefik dört
devlet (SSCB ,

Paris'te Avrupa zirvesi: "Benim İştahım iki kişiliktir." (Le Monde-Paris)

acı tecrübelerden öğrenerek, hakla-
rının güvencesini Mitterand ve
Bush'a yalvarma yerine, kendi ör-
gütlü gücünde görmek zorundadır.

Neden ve nasıl bölündü?

Son yıllarda D. Avrupa'daki
alt-üst oluşlara paralel olarak; Batılı
emperyalistlerin emrindeki tarihçi-
ler ve basın tarafından, yoğun şekil-
de anti-Stalin bir kampanya yürütül-
mektedir. Kampanya 2.Dünya Sava-
şı öncesi, sonrası ve sonrası tarihi ger-
çeklerin tersyüz edilmesi biçiminde
sürüyor. Buna SB ve diğer D.Avrupa
devletleri de katılmaktadır. Tarihin
her döneminde olduğu gibi, ege-
menler bugün de gerici amaçlarını
tarihin çarpıtılması temelleri üzerin-

Fransa, İngiltere ve ABD) Haziran
Deklerasyonu'yla, Almanya'nın yö-
netimini üstlendiler. Almanya'yı
dört bölgeye (zone) ayırarak, her bi-
ri birer bölgenin yönetimini aldı.
Müttefik dört devletin başkanları,
Temmuz-Ağustos 1945'te Post-
dam'da toplanarak Almanya'nın ga-
lip devletler gözetiminde mili ta-
rizmden ve faşizmden arındırılarak;
demokratik bir anayasa temelinde
yeniden yapılandırılması konusun-
da anlaşmaya vardılar. Postdam An-
laşması'nın en önemli kararı, "ortak
amaç Almanya'nın demokratikleştiril-
mesi" olarak ifade edildi. 2. Dün-
ya Savaşı'nın en büyük yükünü
omuzlayan Stalin önderliğindeki
SSCB'nin Hitler Almanyası'nın ye-
nilgisinde belirleyici rol oynaması;

bir dizi ülkede halk demokrasilerinin kurulması; dünya jandarmalığını üstlenen ABD emperyalistlerini köklü politika değişikliğine götürdü. Artık atılan her adım, dünya çapında büyük prestij kazanan SSCB'ne yönelmeli, emperyalizmin ve gericiğin bütün güçleri ona karşı örgütlenmeli ve harekete geçirilmeliydi. Amerikan hidrojen bombasının mucidi Edward Teller, 1982'de ABD'nin bu politika değişikliğini şu cümlelerle ifade etti: "Kızıl Ordu'nun 1945'te Hitler üzerinde kesin zafer kazanması, Amerikan politikasını köklü, radikal değişikliğe uğrattı. Bu, bütün güçleri komünizmin BatıAvrupa'ya yayılmasına karşı dikmek anlamına geliyordu."

Teller'in açık bir biçimde ifade ettiği gibi; ABD, Postdam anlaşmasını çiğnedi. Faşizmden ve militarizmden arındırılmış, demokratik bir Almanya yerine; Batı parçasında, SSCB'ne karşı saldırının temel ve öncü direği olacak, bir devlet inşası çabasına girişti. Buna uygun olarak, Batı'daki savaş suçluları, Naziler kısa zamanda tekrar bankalarının, tekellerin başına getirildiler. Hristiyan Demokrat Adanuer önderliğinde ve anti-komünist Sosyal Demokratlar desteğinde, Batı'da 20 Haziran 1948'de, bölücü amaçların bir parçası olarak, para ve kur reformu gerçekleştirildi. 8 Mayıs 1949'da B.Alman Cumhuriyeti ilan edilerek, parçalanma gerçekleştirilmiş oldu. ABD ve B.Alman işbirlikçilerinin

ADANUER: Hristiyan demokrat

bu bölücü ve kıskırtıcı faaliyetlerine, 7 Ekim 1949'da Demokratik Almanya Cumhuriyeti kuralarak cevap verildi. Almanya'nın birleştirilmesi konusunda, son bir teklifi, 10 Mart 1952'de Stalin sundu. Bir barış anlaşması ve her iki kesimin militarizmden arındırılması temelinde birleştirilmesi, Batılı emperyalistler tarafından reddedildi. B.Almanya, tekrar askeri güçlere kavuşturularak, 1955'te NATO'ya dahil edildi.

İki farklı inşa ve dönüş

B.Alman emperyalistleri, bu tarihsel gelişimi çarpıtmaktadır. Onlar; Demokratik Almanya'yı "40 yıldır halka karşı diktatörlük" olarak nitelendirerek, kendi emperyalist diktatörlüklerini gizlemeye çalışıyorlar. Demokratik Almanya, kuruluşunun ilk yıllarında Alman tekellerinin neden olduğu savaşta en çok tahrip olan alanlardan biriydi. Buna rağmen, yeniden inşada çok hızlı başarılar kazandı. B.Almanya'da eski Naziler, savaş suçluları tekrar tekellerin, bankaların, yönetim organlarının başlarına getirilirken; Demokratik Almanya'da tekellerin, büyük toprak sahiplerinin malları kamulaştırıldı. Naziler, savaş suçluları demokratik mahkemelerde yargılandı. Toplum, demokratik ve anti-faşist temelde yeniden örgütlendi. Eğitim sistemi demokratikleştirildi.

Demokratik Almanya'da, bugün sonuçları yaşanan ekonomik, siyasi, toplumsal sorunların birikimi,

1950'lerin sonlarında başlayan, SSCB ve (Demokratik Almanya da dahil) bir dizi ülkede, modern revizyonistlerin iktidarı ele geçirmelerinden sonraki sürecin ürünüdür. Modern revizyonistler milyonlarca insanın canı pahasına kazanılan anti-faşist savaşın ve devrimin kazanımlarını gaspetti. Oluşturdıkları bürokrat burjuva diktatörlüklerini, uzun yıllar toplumsal devrimci dönüşümlerin önüne engel olarak diktikleri gibi; Batılı emperyalistlerin yayılmacı amaçlarına uygun koşulları da yarattılar. Demokratik Almanya'da ve diğer D. Avrupa ülkelerinde bugün yaşananlar, hiçbir zaman Batılı emperyalistleri haklı çıkarmayacağı gibi, onların tarihsel suçlarını da aklayamaz.

"Barışçıl Devrim" ne getirdi?

D.Almanya'da iktidarda bulunan Sosyalist Birlik Partisi, uzun zaman Gorbaçovvari reformlara gitmeye karşı ayak diretti. Hatta, SSCB, Polonya ve Macaristan'daki siyasal reformlara eleştirel bir tavır takındı. D.Alman Hükümeti, eski sistemi korumadaki kararlılığını göstermek için, Çin'de Deng-Li Peng diktatörlüğünün 1989 Haziranında reform talep eden göstericilere karşı gerçekleştirdiği Pekin katliamını desteklediğini açıkladı. Gorbaçov'un D.Almanya'yı ziyaretinde diplomatik d; "geç kalan, halkı cezalandırmış olur" tehdidine de kulak asmadılar. 1989 yazında başlayan Batı'ya göç dalgası, D.Alman Hükümeti'nin kuyusunu kazmaya dönüştü. Batıya göç dalgası sürerken, D.Alman Hükümeti devreye girerek, göçe bizzat kendisi aracılık etmeye başladı. "Seyahat Özgürlüğü" talebiyle başlayan gösteriler, Ekim ayında Sosyalist Birlik Partisi ve Devlet Başkanı Erich Honeker'i geri çekilmeye zorlayarak ilk siyasi mevzisini kazandı. İpleri önemli ölçüde Moskova'ya bağlı bulunan askeri güçler, Gorbaçov'un isteği doğrultusunda, gelişmelere seyirci kaldılar. Erich Honeker'in yerine gelen Egon Krenz'in hareketi kontrol altına alma çabaları ve bu amaçla "Seyahat Özgürlüğü"nü kısıtlayan yasakların gevşetilmesi; yeni hükümetin, Sosyalist Birlik Partisi'nin reformcu ka-

E. KRENZ: Alternatif olamadı

nadından Modrov'a kurdurtulması sonuç vermedi. Leibzig ve Dresden başta olmak üzere, ülke genelinde yığınlar sokağa döküldü.

Seyahat özgürlüğü talebiyle başlayan gösteriler; düşünce, örgütlenme ve diğer temel hakları da içerecek, genel özgürlük ve demokrasi mücadelesine dönüştü. İstemler sadece haykırılmıyor, aynı zamanda pratiğe geçiriliyordu. Bürokratik yönetimin eleştirisi olarak, en çok öne çıkan "biz halkız" belgisi, pratik olarak da yaşamın gerçekliğini ifade ediyordu. Kararlar, kitle gösterilerinde alınıyor; bütün manevralarına rağmen, kontrolü ele geçiremeyen Sosyalist Birlik

Partisi ve hükümete de bunları uygulamak düşünüyordu. Hiçbir gücün kontrol edemediği bu taban hareketi karşısında ABD Hükümet temsilcisi Scowcroft'un, "patlamalara yol açabilir" şeklindeki uyarısı ve endişesi, Doğu ve Batılı emperyalistlerin ortak duygularını ifade ediyordu. Fransız gazetesi *Liberation*, bu tedirginliği daha açık olarak şöyle dile getiriyordu: "Bütün dünyayı endişelendiren neden, bu durumda Demokratik Almanya'da yaşanan gelişmelerden baş aktörünün moda deyimle halk olmasıdır. Bu hem Doğu, hem de Batı için tehlikelidir."

9 Kasım günü, seyahat özgürlüğünü kısıtlayan yasakların kaldırılmasını ve bu anlamda Berlin Duvarı'nın işlevsiz kalmasını on binlerce kişi (farkına varmadan B.Alman emperyalistlerinin çaldığı "devrime elveda" şarkısı eşliğinde), dans ederek kutladı. Kendiliğinden halk hareketinin ipleri adım adım B.Alman emperyalistlerinin ve onların Doğu'daki kuklalarının eline geçti. Bu değişiklik, sokak hareketinin taleplerine de yansdı. Artık öz-

gürlük, demokrasi taleplerinin yerini; "Birleşik Almanya", "Almanya Anavatan" sloganları almaya başladı. Aruk, mitinglerdeki yüzler de değişti. Daha önce halk hareketinin doğal önderleri konuşurken, artık B.Alman tekelci partilerinin meşhur yüzleri mitinglerin, toplantıların birinci konuşmacısı oldular. Böylece, Demokratik Almanya'da "barışçıl devrim", B.Alman emperyalizminin ekonomik, siyasi çıkarlarının ve sosyalizme ideolojik saldırılarının aracı durumuna geldi. Daha 18 Mart seçimleri öncesi, Demokratik Almanya'nın geleceği, B.Alman emperyalizmi tarafından belirlendi.

Seçim kampanyası ve sonuçları

BERLİN DUVARI: "Elveda devrim" şarkısı eşliğinde yıkıldı.

Batı ve Doğu'nun burjuvaları tarafından 40 yıl sonra ilk "özgür" ve "serbest" seçim diye propaganda ettikleri 18 Mart seçimleri; B.Alman burjuva partilerinin başrolü, Doğu Alman uydur partilerinin de figüranlık rolü oynadıkları bir sahnede gerçekleşti. Tekelci burjuva partilerinin ve parti vakıflarının milyonlarca Alman markı harcadıkları seçim kampanyasının baş solistleri Kohl, Brant, Gencher, Schmidt; seçim propagandalarının temel konusu ise "Almanya'nın Birliği" idi.

Seçime katılan tüm siyasi güçler, Almanya'nın birliğini benimzediklerini açıkladılar. Aralarındaki görüş ayrılıkları, bu birliğin nasıl ve hangi yöntemlerle gerçekleşeceğinde yoğunlaştı. Eski iktidar partisi

Sosyalist Birlik'in devamı olan Demokratik Sosyalizm Partisi ve Sosyalist Birlik Partisi iktidarına karşı, ilk kitle gösterilerini örgütleyen "Yeni Forum", "Demokrasi Şimdi", "Barış ve İnsan Hakları İnisiyatifi"nin oluşturduğu "Birlik 90"; iki ayrı devletin, eşit şartlarda bir konfederasyon içinde birleşmesini savundu. Diğer partiler B.Almanya'ya katılmayı savundular. D.Almanya'nın B.Almanya'ya eklenmesini savunanlar içinde esas eğilim, B.Alman Anayasası'nın 23.maddesi çerçevesinde, D.Almanya'nın kendini feshederek; eyaletlerin teker teker B.Almanya anayasasını kendilerine temel alıp, B.Almanya'ya katılmaları yönündedir. Tali eğilim ise, yeni

ve ortak bir anayasa hazırlanmasını, birliğin bu anayasa temelinde gerçekleşmesini savunuyor.

"Erken Birlik, Erken Refah", "Herkes Güçlü Alman Markı" sloganlarıyla seçim kampanyasını yürüten B.Alman Başbakanı Kohl ve Doğu'daki figüranları, başarılı bir oyun sergiledi. Tüketim arzusu kırbaçlanan D.Alman halkının çoğunluğunu peşlerine takarak, yüzde 48 oy aldılar. "Ulusal sorunu

faşistlere bırakmayalım" diyerek, güçlü bir Almanya özlemi içinde D.Almanya seçim propagandalarına katılan Brandt'ın Doğu'daki uzantıları Sosyal Demokratlar, beklenen tersine ancak yüzde 21.8 oy topladılar. Eski Birlik Partisi'nin devamı PDS yüzde 10, "Birlik 90" yüzde 3 civarında oy aldılar. Muhafazakârlar seçimin galibi çıkmalarına ve hükümetinin tek başlarına kurma olanaklarına rağmen, Sosyal Demokratlarla geniş tabanlı bir hükümet kurmaya çalışıyorlar. D.Almanya'nın "özgür" seçimlerden sonraki ilk ve son hükümetin temel görevi, ülkenin B.Alman emperyalizmi tarafından yutulmasının koşullarını sağlamak olacaktır.

AŞK, EVLİLİK VE AİLE

Kendi sırrına eren tanrı insan!

Özel mülkiyet dünyasının yarattığı tanrı, kullarına ancak kendisini yaratan mülk dünyasının mantığıyla yaklaşabilirdi. Aşkın temelinde en büyük dinamiti, yani parayı koyan kapitalizm, tanrının aşk anlayışını bir üst düzeyde daha bir geliştirerek, onu mistik ve mitik kabuklarından soyarak, cırtlıplak öz halinde ortaya koydu.

Muzaffer ORUÇOĞLU

Aşk, evlilik ve aile. Bilinen üç konu. Çok iyi bilinen konular ya da öyle görünen konular, bazan muamma olarak çıkıyorlar karşımıza.

Aşk nedir? Birlik ögesinin, korkunç bir güçle çelişme ögesini tutsak ettiği zıtların birliği midir? Aşkın sevginin en yoğun, en üst biçimi olduğu doğrudur. Ama pırlanta aşkla, yani güçlü aşkla diğerlerini birbirlerinden ayırmak gerekiyor. Aşkın da güçlü ve zayıf olanı, sağlam ve kof olanı, derin ve yüzeysel olanı vardır. **Birincisi;** bilincin, ruhun ve bir bütün olarak davranışlar aleminin, güzel ve çirkin, güçlü ve zayıf yanlarıyla esaslı bir tarzda tanınması temeli üzerinde yükselir. Buna fizik ya da biçim güzelliğini ya da özelliklerini de katmalıyız. **İkincisin de;** tanıma yüzeyseldir. Görünüşteki güzelliğe vurulur ama bilincin ve ruhun derinliğine inmez. Bu kesimin anatomisinden bihaberdir. Ya da bilincin ve ruh güzelliğine vurulur, ama fiziğin ve pratiğin büyük çirkinliklerini, açmazlarını görmez.

İnsan sanat eseridir.

Her insan bir sanat eseridir. Sanatta olduğu gibi, insanda da öz ve biçim uyumu, güzelliği ararız. Özü güzel, biçimi çirkin ya da biçimi güzel özü çirkin eserlere pek rastlarız. Müzik hariç tüm sanatta, tabi insan denilen sanat eserinde de öz esas, biçim ikincildir. Aşkı belirleyen esas öge, öze olan vurgunluktur. Biçime vurgunluk, tamamlayıcı öğedir.

Batıniler, evrendeki tüm zen-

ginliklerin ve güzelliklerin insanda olduğunu, insanın kendindeki bu zenginliklerin ve güzelliklerin sırrına varması halinde tanrılaşabileceği görüşündeydiler. Bu bir anlamda, gerçek aşka erişti. İnsanın hem karşı cinsi hem de kendisini esaslı bir tarzda tanınmasından geçer gerçek aşk. İdealize edilmiş ve mistisizm si-siyle bürünmüş Batını anlayışın da temelinde bu tanıma, bilme sırrına erme anlayışı var.

Gerçek aşk, bilincin ve duygunun tek bir zirvede birleşerek parıldamasıdır. Duygunun, bilinci kararttığı ya da egemenliği altına aldığı bir durum değildir. Ama masal ve destanlarda, hatta gerçek hayatta, duygunun şahlanarak bilinci içdi ettiği yaygın Ferhat ya da şövalye aşklarına tanık olup dururuz. Leyla ile Mecnun, Tahir ile Zühre, Yusuf ile Züleyha, Kerem ile Aslı, Ferhat ile Şirin kültü, geri ülkelerin aşk atmosferlerini önemli ölçüde işgal eder. Ama ülkemizde, komprador kapitalizmin çirkin ayırtıcı, işgal edici gücü, bu naif ve pastoral aşkı, büyük ölçüde gecekondu-lara sürerek arabeskleştirdi. İşsizleşen aşık, işgücü pazarında, aşk duygularını, işsizliğin ve paranın ablukasında buldu. Feodal dünyanın köylü saflığında serpilen aşk, paranın soluğuyla soluklaştı. Hesapsız sevmeye, karşılıksız bağlanma duygusu, bileklerini çıkar prangasına kaptırarak, o güçlü saf inancını yitiriverdi.

Şimdi bazı aydınlar olmak üzere bir çok insan, yeryüzünde aşk denilen bir nesnenin olmadığını söylüyor. Aşıkların dışında, piyasada dolaşan tonlarca adam da bu iddiayı ciddiye alıyor. Bir zamanlar eşine çılgınca aşık olupta sonradan pörsüyen ve kulakları solmuş gül yaprak-

ları gibi düşen, yani samimi "sevgilim" hitabını "karı" hitabıyla değiştiren yığınlarca "mağdur" vatandaş, bu iddiaya sempati duyuyor. Yeryüzünde pazardan en çok nefret eden nesnenin, yani aşkın, pazara teslim oluşunun, onun tarafından işgal edilmesinin sonuçlarıdır bunlar. Aşkın olmadığını söyleyen insancıklar bilerek veya bilmeyerek sevgiyi de inkâr ediyorlar. Sevginin yoğunlaşmış, zirveye varmış biçimine karşı, çıkışın onu yok sayışın varacağı yer, sevginin inkâr olabilir ancak.

Üçbin yıllık aşk tarihi

İnsanlık tam üç bin yıl aşktan söz etti ve üç bin yıldır onu yaşayarak tadıyor. Nitel farklılıklarıyla, aşkın binbir çeşidini keşfetti ve kahramanlaştırdı. Cinsel aşk, bilme ve yaratma aşkı, tabiat aşkı, devrim aşkı, müzik aşkı, şiir aşkı güneşe ya da dolunaya olan aşk, tanrı aşkı vs. vs... Yunus ne demiş:

Beni bende demen bende değilim.

Bir ben vardır bende benden içeri

Aşık, aşkını böyle tarif eder ve sevdi mi hesapsız, çıkar kaygılarından azade bir tarzda sever.

Cennet cennet dedikleri
Birkaç köşkle bir kaç huri
İsteyene ver onları
Bana seni gerek seni.

Yunus, tanrının kullarına çıkarlar sunarak, onların ağızlarını sulandırarak kendine aşık etme ya da bağlama yöntemine isyan ediyor, çıkar hesaplarından uzak olan aşkı savunuyor. Özel mülkiyet dünyasının yarattığı tanrı, kullarına ancak

kendisini yaratan mülk dünyasının mantığı ile yaklaşabilirdi. Aşkın temelini en büyük dinamiti, yani parayı koyan kapitalizm, tanrının aşk anlayışını bir üst düzeyde daha bir geliştirerek, onu mistik ve mitik kabuklarından soyarak çırlıçıplak öz halinde ortaya koydu.

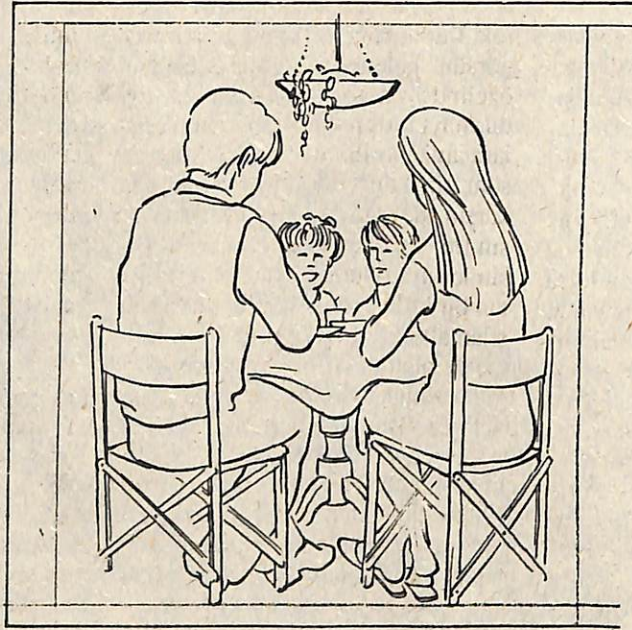
İnsanlar, halkın bugünü ve yarını için ellerine silah alıp dağlara çıkıyorlar. Hiç bir kişisel çıkar gözetmeyerek, ölümü her an ensesinde hissederek... Bu nedir? Bu bir derin inanç, güçlü ve gerçek bir aşk değil midir?

Evlilik ve aile nedir?

Modern evlilik, eşlerin birbirlerini karşılıklı olarak mülkiyetlerine geçirmeleri, tapulamalarıdır. Zıtların birliğini, ömür boyu birliğe mahkum etmektir. Mevcut toplumsal sistem hukukunu dayatıp, toplum ise yargıçlar ve jüri heyeti olarak eşler hakkındaki mahkumiyet kararını verir ve düğün denilen bir araçla bu kararını ilan eder. Artık iki kişi, erkek ve dişi, aynı odada, dizdize gözgöze bir ömür boyu oturacaklardır. Bu iki kişiyi, bir hücrede müebbet hapse mahkum eden toplum, onların önüne riayet etmeleri gereken bir kurallar manzumesi kor. Buna

ödeme yapılamaz.

Toplumun tı küçük hapishanesi, mülkiyetin bu küçük kalesi, mülkiyetin büyük kalesine, onun kâr ninnileriyle dönen büyük çarklar ve makinalar sistemine işçi ve asker yetiştirmek, hizmet etmek zorundadır. Artık modern toplumda aile denilen kurum sadece insan üretmekle kalmaz, aynı zamanda pazara taze kaddın eti de sürer. Zinakarlar ve hovar-dalar salgılayarak, güçlü bir aldatma kurumu olarak işler.

Evlilik; eşlerin birbirini mülkiyetlerine geçirmeleridir.

Eş seçme, ayrılma "özgürlüğü"

Modern toplumda hiç kuşkusuz eş seçme ve ayrılma "özgürlüğü" vardır. Bu "özgürlük", toplumun ve maddi yaşam şartlarının, "sakın haaa!" tehditsel baskısına rağmen vardır. Toplumu, kılcal damarlarına kadar, istila eden para ve onun egemenliği, seçme özgürlüğüne şu "küçük" kuralı getirmiştir: "Pazarda herkes kesesiyle dolaşmalıdır. Mallar değerleriyle dolaşılıyor. Bu birliktelik için de olsa, birbirlerini satın alanlar takas kurallarına uymak zorundadırlar". Sakıp Sabancı-

nın kızı ile Çemişgezekli hamal Abuzer Yolbilmez'in bir birliktelik için pazarda arayışa çıktıklarını, tesadüfen birbirlerini bulup birbirlerinden hoşlandıklarını ve hatta birbirlerine aşık olduklarını farz edelim. Bu durumda, pazar bu iki insana derhal şunu fısıldar: "Sevginiz kutlu olsun, yeni bir kutsal yuvanın mimarları olmanız temennimdir. Ancak keselerinizin ağırlığı ya da değeri eşit midir? Bu karşılıklı satın alış ya da tapulama takas kurallarına uygun mudur?" Pazarı dinlemeyen sevgililer Sakıp Ağa'nın şu direktifi-

ni dinlemek zorunda kalırlar: "Pazarın prensiplerine uyun, uymazsanız uydurmasını bilirim."

Kuşkusuz, ayrılma "özgürlüğü"nin de kendine özgü ufak tefek kusur ve köstekleri vardır. Herşeyden önce, birliktelikten yana toplumsal bir baskı vardır. "Çocukların baskısı vardır. Birinci ayrılığın, ikinci ayrılığı imkansız hale getirme özelliğinin yarattığı bir baskı vardır. "Bakın sakız gibi koca değiştiriyor." "herif mendil gibi karı değiştiriyor"un yarattığı toplumsal bir baskıdır bu. Birinci ayrılığı düşünen kadın ya da erkek, her zaman şu soruyla

ezer kendini, "ya ikinci eş de birincisi gibi çıkarsa..." Toplumun kurduğu mahkeme ise ayrı bir barikattır ve ayrılık kararının ciddi delillerini ister. Ayrılma hakkının ciddi kullanılması toplum tarafından şu ya da bu gerekçelerle engellenmesinin ya da zorlanmasının temelinde, özel mülkiyet rejimi, ataerki egemenlik ve kadının köleliği yatmaktadır.

Bunların tüm kökleri ve kalıntılarıyla ortadan kalkması uzun, çok uzun bir tarihsel döneme mal olacaktır. Aşkın altın çağı, kendi altın çağının da özlemiyle birlikte işte o zaman bir gerçek haline gelecektir. Tabii evliliğin ve ailenin yokoluşu temeli üzerinde yükselerek...

İŞÇİLER 1 MAYIS'A NASIL GİRİYOR?

Yüzyıllık Şikago soluğu

Üretim birimlerinden, miting alanlarına; en küçüğünden en büyüğüne, en ılımlısından en radikaline, ama yurdun her yerinde, 1 Mayıs'ın canlı olarak kutlanmasını hedefliyelim. Fabrika önünde, bahçesinde, semt meydanında, komşu illerdeki sınıfdışlarla daha geniş alanlarda, 1 Mayıs Alanı'nda... Orda, şurda, burda ama, ama üretimi durdurmuş olarak!

"... Bu mahkemede konuşurken, ben bir sınıfın temsilcisi olarak, diğer sınıfların temsilcilerine karşı konuşmaktayım. Bizleri asmakla, işçi sınıfı hareketini ortadan kaldıracığınızı sanıyorsanız, -öyle bir hareket ki, arkasından milyonlar yürüyor, ihtiyaç ve yoksulluk içinde kurtuluş ümit eden milyonlarca emekçi- eğer böyle düşünüyorsanız, **asın bizi!** O zaman bir kıvılcımın üstüne varmış olursunuz, alevler orda, burda, arkanızda, önünüzde, her yerde fişkirir. O bir yeraltı yangınıdır. Siz onu söndüremezsiniz!"

Bunlar, 1887'de idam edilen ve 1 Mayıs'ı yaratacak olan Şikago direnişlerinin önderlerinden August Spies tarafından tam 103 yıl önce söylendi. Yine, idam edilen işçi önderlerinden Albert R. Harsons ise, "mezardaki sessizliğimiz hayattaki konuşmamızdan daha etkili olacaktır" demişti. O tarihten sonraki yüz yıl içinde, sınıf bu iki doğal önderini yanıltmış olmadı. Dünya görkemli işçi devrimlerine tanık oldu. Yüz yıl boyunca, her 1 Mayıs dünyanın bütün alanlarında muhteşem bir karanfil gibi açtı.

Özünü karartmamak önemli: 1 Mayıs, bir sınıf bayramıdır. Proleter sınıfın birlik, dayanışma ve mücadele günüdür! 1 Mayıs'ta, sarı sendika ağalarının "adet yerini bulsun"lu ve reformist, revizyonist güçlerin "yasak savma" çağrıları ve "eylem" biçimleri şimdiden ve kesinlikle çok kararlı bir şekilde teşhir edilmelidir. Çünkü, 1 Mayıs devrimci içeriği, militan mücadeleci ruhu boşaltıla-

rak kutlanamaz! "Dostlar pazarda görsün" geleneği değildir o. Bu gün özelinde, en geri kitlelere ayak uydurmayı fetiş haline getiren anlayışlara aviz verilmemelidir. 1 Mayıs'ı, sömürücü düzenin bütün çabalarına karşın, devrimci bir platformda ve sınıfın, emekçi kitlelerin ileri kesirlerinin önünde yer alarak; militan bir kitle çizgisi düzleminde karşılamalıyız. Sürecimizin yükselmekte olan devrimci coşkusuna uygun, militan eylemliliklerle selamlamalıyız. Bunun içindir ki, 1 Mayıs'ın meydanlara taşmasını engelleyen tüm barikatları aşmaya, -'89 1 Mayıs mücadelesinin deneyim ve dersleriyle güçlenmiş olarak- bugünden başlamalıyız.

Sınıfın gündemi hareketli

Sınıf, "ikinci bahar"ı yaratmanın canlılığı içinde. Ezici bir kesim, değişik zamanlarda başlamış ve sürmekte olan eylem laboratuvarında. Önemli bir kesim eylem arifesinde. Geniş işçi kitleleri, bu hareketlilikle doğru politikalarla yönlendirilirse, adına layık 1 Mayıs şöleni olacaktır. Nitekim, toplu sözleşme görüşmelerinin önemli gündem maddelerinden biri, 1 Mayıs'ın işçi bayramı olarak sözleşme metinlerinde yer almasıdır. Bu konuda ilk mevzi İstanbul Belediye işçileri tarafından kazanıldı.

"Nasıl bir 1 Mayıs?" sorusunun yanıtını, bulunulan süreçte, "sınıfın durumu ne?" sorusunun yanıtına bağlı olarak ele almalıyız. So-

mut durumdan yola çıkarak, uygun eylem önermek ancak böylelikle mümkündür. Dolayısıyla, en azından Mart ayı itibarıyla işçi sınıfının mücadele pratiğinin bir dökümünü yapmak bu açıdan yararlı olacaktır.

ASELSAN'da reorganizasyon gerekçesiyle işten çıkarılan 507 işçi açlık grevi yaptı. Bir kısmı gözaltına alındı. 4 Mart'ta Kristal-İş tarafından Beykoz'da düzenlenen mitingde binlerce işçi, Cam Holding'i faşist lokavt tüzüğüne ve hükümeti protesto etti. Mitingte, en çok haykırılan "genel grev" oldu. KUTLU-TAŞ işçileri, sendika temsilcilerinin uzlaşmacılıklarına karşı da direndi. Toplu vizite, iş yavaşlatma ve üretimi durdurma eylemleriyle, ücret artışı ve farkların toplu ödenmesiyle ilgili maddeleri kabul ettirdi. Gürün ve Katurcioğlu hanlarının hamalları, dükkan sahiplerinin haraç baskısını protesto için, toplu halde İstanbul Valiliğine yürüdü. Yol-İş sendikası-na bağlı 530 Koray İnşaat işçisi, iki işyerinde üretimi durdurdu. Nisan'da greve çıkılacak olan Pirelli ve Brisa lastik fabrikalarında, avansların ödenmemesi üzerine, 24

Tabanın zorlanmasıyla yapılan Türk-İş yürüyüşü

Mart'tan itibaren 1800 işçi üretimi durdurup, fabrikayı işgal etti. İşçilerin 6 gün süreyle yemekhanede uymasıyla süren eylem, Kocaeli İş Mahkemesi'nden lehlerine karar çıkmasıyla sona erdi.

Sınıfın, işverene karşı mücadelesi, sarı sendika ağalarına karşı mücadelesiyle bağlantılı yürüyor. Bursa'da Teksif sendikası yönetimine karşı yürüyüş ve yemek boykotu yapıldı. İstanbul Ambarlı'da doğalgaz tesisleri yapımında çalışan yaklaşık 2 bin işçi, Akdaz Firması'yla sürdürülen görüşmelerin uyuşmazlıkla sonuçlanması üzerine, yalnız işvereni değil, üyesi oldukları Yol-İş sendikasını da protesto etmek için, toplu vizite eylemi yaptı. Sendika tarafından haklarında soruştur-

Direnişler yayılıyor. İzmit Çolakoglu Metalurji fabrikasında 650 işçi iş bıraktı. Son çimento grevleriyle beraber, içinde bulunduğumuz dönemde, grevdeki toplam işçi sayısı 32 bini bulmakta. Sırada olan grevlerin büyük çoğunluğu da geniş çaplı grevler. Türk-İş'e bağlı ve bağımsız sendikalar, sürdürülen toplu sözleşme görüşmelerinin bir çoğunu grev kararıyla sonuçlandırıyor. Bağımsız Çelik-İş sendikası, Kayseri'de kurulu ve yaklaşık bin işçinin çalıştığı Taksan'da, 23 Mart'ta greve çıktı. Petrol-İş sendikası, toplu sözleşme görüşmelerindeki anlaşmazlığın sürmesi üzerine; Mersin, Adana, Ceyhan'da kurulu dört işyerine birden grev kararlarını astı.

Öte yandan, Çalışma ve Sos-

ro yok" gerekçesiyle işe alınmıyor, ya da işe alınmışsa, işsiz kaldığı dönemin ücreti ve kıdemi verilmiyor...

39 işletmede, toplam 3 milyon 765 bin dekarlık bir arazide, çeşitli tarım ürünleri üreten 10 bin 600 işçi, bu işkolundaki ilk büyük grev için hazırlık yapıyor. Tarım-İş sendikasının, Türkiye çapındaki şube yöneticileri ile işyeri temsilcileri, Ankara'da biraraya gelerek hazırlıklarını konuştular.

Türk-İş karışık

İlgaz Dağı eteklerinde 25 Mart günü "işçi, işveren, hükümet" üçlüsü biraraya geldi. Aslında Türk-İş Başkanı ve sağ kanat sendikacıları ile Bakan Aykut arasında gizli bir görüşme planlanıyordu. Bu durum Türk-İş'teki 'sol' kanat sendikacıların tepkisine yol açtı. Tartışmalar, gazete manşetlerine "Türk-İş karıştı" şeklinde geçti.

İlgaz eteklerinde gerçekleşen "demokratik platform", aslında sadece işveren ve sendika ağalarının işçi sınıfına karşı ayak oyunlarını bir kez daha açığa çıkarmaya yaradı. Bakan Aykut'un, Türk-İş Genel Başkanı ve sağ kanat sendikacılarıyla yaptığı gizli toplantıda konuşulanlar, sır kalamadı. Bakan, çağırdığı emrine amade sendika ağalarından, "işçiyi dizginleme" yöntemleriyle ilgili fikir alıyor ve kendi "tavsiye"lerini buyuruyordu.

Türk-İş, işçi direnişlerinin, grevlerinin yoğunlaştığı bu dönemde, dolaylı kontrolün bir aracı olarak "dişe dokunur" girişimleri de gündemine aldı. Başbakan Akbulut'a sunulan yasa önerisi bu girişimlerden en önemlisi durumunda. Öneri, çalışma yaşamında ciddi değişiklikler öngörüyor. İşçi çıkarmalarda yargının söz sahibi olması, işçinin işe iade edilebilmesi; banka, petrol ve demiryollarındaki grev yasağının kalkması; genel grev, siyasi ve dayanışma grevlerinin yasadışı olmaktan çıkarılması; askerler dışında herkesin sendikalı olmasına izin verilmesi ve kıdem tazminatlarında tavanın kaldırılması vb. konuları içermekte.

Oldukça radikal talepleri içeren bu yasa önerisini, sendika ağala-

Otomobil-İş sendikasının 18 Mart günü mitingden bir kesit.

ma açılan eylemci işçiler, işverence işten çıkarıldı. Mart'ın en kitlesel grevi çimento sektöründe başladı. Toplam 16 bin 474 işçi eylemde. Öte yandan Olağanüstü Hal Bölge Valiliği, bu sektöre bağlı bölgedeki 5 çimento fabrikasında başlaması gereken grevleri 1 ay erteledi. Özel sektöre ait bütün çimento fabrikalarında Lokavt ilan edildi. Grevin özellikle inşaat mevsimine denk gelmesi, sektörde kriz korkusu yaratmakta.

1 Mayıs provası

18 Mart'ta, Otomobil-İş sendikasının İstanbul'da düzenlediği mitinge, yaklaşık 15 bin işçi katıldı. Bu mitingle, bir anlamda 1 Mayıs provası yaşandı. Öte yandan Hava-İş'in İzmir'de düzenlediği mitinge de binlerce işçi katıldı.

yal Güvenlik Bakanlığı, ABD'li şirket VBR'a verdiği yanıtta, "ABD hava kuvvetlerine VBR'ca sağlanan hizmetlerin grev ve lokavt yasağı kapsamına giren işlerden olmadığını" vurguladı. Ve konfeksiyoncu esnaf da ayakta! Fason üretim yapan atölye sahipleri, 1980'den beri ilk kez eylemde. Fason dikim fiyatlarını düşük bulan esnaf, İstanbul'daki 1500 atölyede üretimi durdurdu... 'SEK, sağlıklı süt!' Ama, SEK işçisi sağlıklı. SEK işyerlerinde çalışan 1610 kişiyi kapsayan toplu sözleşme görüşmelerinin uyuşmazlıkla sonuçlanması protesto eylemlerine yol açtı.

1402'lik işçiler huzursuz. Aynı işyerinden 1402 sayılı yasadın mağdur olan memur, işe döner ve işsiz kaldığı dönemin ücret ve özlük haklarını geri alırken; işçi, ya "kad-

Bahar'ı 1 Mayıs'ta somutlamak için alanlara!

rı ve iktidar, işçi gündemini ardı arkası gelmeyen sonuçsuz görüşmelere, zirvelere boğmakta çerez olarak kullanacaktır. Bundan kimsenin kuşkusu olmamalı. Bizim sorununuz bu değil. Sorunumuz, bu önride de dile gelen, çalışma yaşamında köklü değişim taleplerini, üretim birimlerindeki somut eylem pratiğiyle bütünleştirmek.

1 Mayıs tartışmaları

Türk-İş'in gündemini hareketlendiren sorunlardan biri de, 1 Mayıs'ın nasıl karşılanacağı ve kutlanacağıdır. Şevket Yılmaz kanadı, "kontrolü ve güvenliği sağlayamayız" gerekçesiyle 1 Mayıs'ın alanlarda kutlanmasına karşı çıkarak, salon toplantıları öneriyor. Durukan tayfası ise, bunun "işçileri ve alanları çapulculara bırakmak" olacağını belirterek, "karşı" çıkıyor. Durukan'ın, "bir avuç çapulcu" olarak nitelendiği devrimci ve demokrat güçlerdir. Bu tayfanın amacı, 1 Mayıs'ı

en fazla birkaç ildeki birkaç icazetli, uysal mitingle geçiştirmektir. Bütün bunlar, takılıp kalınacak mevziler değildir. Ancak Türk-İş'in öncülü-

1 Mayıs'ın canlı olarak kutlanmasını hedefliyorum. Kürt intifadası, herkesin gözlerinin önünde, mercceklerinin altında. İşçi sınıfının, korku duvarını aşmasında 1 Mayıs eylemliliğini bir basamak haline getirelim. Ortak tavır, her yerde üretimi durdurmak! Temel mevzi olarak bunu alalım.

ğünde de olsa gerçekleşme olanağına kavuşan tüm mitinglerde, (aynı anda daha güçlü bir alternatif eylem sözkonusu değilse) bütün gücümüzle yer alarak çehresini değiştirmeliyiz.

Özellikle İstanbul'da, 1 Mayıs'ı 1 Mayıs Alanı'nda, en büyük kitleyle kutlama geleneğini yerleştirmeyi, önümüze bir amaç olarak koymalıyız. Ancak, bu amacın genel işçi sınıfı mücadelesi açısından, bir araç olduğu gerçeğini yadsımadan. Her halükarda, mutlak bir ilke olarak ve sınıfın çok olumsuz du-

rum ve donanımına ağmen, bunu bir dayatma haline getirmek de zararlı olacaktır.

Üretim birimlerinden, miting alanlarına; en küçüğünden en büyüğüne, en ılımlısından en radikale, ama yurdun her yerinde, 1

Mayıs'ın canlı olarak kutlanmasını hedef-

liyorum. Kürt intifadası, herkesin gözlerinin önünde, mercceklerinin altında. İşçi sınıfının, korku duvarını aşmasında 1 Mayıs eylemliliğini bir basamak haline getirelim. Ortak tavır, her yerde üretimi durdurmak! Temel mevzi olarak bunu alalım. Sonraki evreler, bulunulan bölgeye, ile vs. ve eylemci kitlenin somut durumuna göre belirlenebilir. Fabrika önünde, bahçesinde, semt alanında, komşu illerle daha geniş alanlarda, 1

Mayıs Alanı'nda... Orda, şurda, burada ama, üretimi durdurmuş olarak!

Ve İstanbul'da, bütün bunlara bağlı olarak, bütün bunlarla beraber, 1 Mayıs, mümkün olan en geniş kitlelilikle, 1 Mayıs Alanı'nda kutlanmalıdır. Türkiye'nin bu metropolündeki işçi kitlesi kendini buna hazırlamalı, sendikasını buna zorlamalıdır.

Hem fabrikalar, hem de topraklar ve her şey emekçinin malı oluncaya dek temel şiar, devrim ocağını körüklemek!

Arabistan'da işçi olmak!

Mahmut AKYÜZ

Sayfamızda yer alan çizim, Suudi Arabistan'da bir süre çalışan, Filipinli ve Hintli iki desinatörün ortak çalışmasıdır. Bu resmi, Suudi Arabistan'da taşımak büyük cesaret ister. Her türlü dayak ve hapis cezasını göze almayı gerektirir. İnanılmayacaktır belki! Ama, bu çizim üzerinde çıktı diye, Arap ellerinde iki gün hücre hapsi yatmış biri olarak söylüyorum bunları. İki günlük sıkı sorgunun, değişmez soruları ne olabilir sizce?

"Kimden aldın bunu?" ve "kim çizdi?"

İyi ama ne var bu çizimde, bu kadar yaptırım ve sorgu suali gerektirecek? Önce, düz bakın. Ne görüyorsunuz? Yüzünün her kısmı ve bütün hatlarıyla gülen, capcanlı bir genç. Hatta biraz da çocuk! Saçları bile ayakta: Dans ediyor gibi...

Sonuç: Hala bir olağanüstülük yok. Şu sayıp döktüğümüz özellikler, gördüğünüz çizgi resime hiç de, taşınmasını cesaret işi yapan ve riskli kılan işlevler yüklemiyor değil mi?

Bir de tersinden bakın

Çizime, şimdi bir de sayfayı bütünüyle ters çevirerek bakın. Heyecan dorukta mı? Yoksa... Sıkılmaya bile başlamış olabilirsiniz. Birazcık sabır!

Ters (yani, yeni düz) çizim nasıl? Neler görüyorsunuz?

Her noktada, öncekinin tam tersi değil mi? Yüzünün her kısmı ve bütün hatlarıyla gepegegin, somurtkan bir yaşlı! Tam bir hacıağa! Baş kabak, suratla sakal topak topak...

Yavaş yavaş bir şeyler sezme-ye başladınız mı? Yok deseniz de, inandırıcı olmaz. Sezdiniz sezdini-iz!.. Her neyse. Bu arada, bir zahmet sayfayı eski düz haliyle tutun. Kar-

şınızda, capcanlı genç. Hatta çocuk. İşte bu, bir sürü ülkeden Suudi Arabistan'a akın eden milyonlarca işgücü sahibinin; Arabistan'a gelmeden önceki ve geldikten hemen sonraki hali. Gepegegin, güler yüzlü. Bakışları, tepeleme umut ve sevgi dolu.

Yine bir zahmet ve yine ters çevirin sayfayı. Ve karşınızda başı kabak, sakalı topak topak bir hacıa-

Bu resmi, Suudi Arabistan'da taşımak büyük cesaret ister. Her türlü dayak ve hapis cezasını göze almayı gerektirir. İnanılmayacaktır belki! Ama, bu çizim üzerinde çıktı diye, Arap ellerinde iki gün hücre hapsi yatmış biri olarak söylüyorum bunları.

ğa! İşgücü sahibi milyonlarca göçmen işçi ve teknik elemanın, Suudi Arabistan'da kısa sürede uğradığı, uğratıldığı değişimin göstergesidir bu. Umdüğünü bulamamanın, bulduğuna ulamlamanın trajik sonucu!

BÖYLE OLDU

Binlerce insan, yıllar sonra ülkesine çöküntüye uğramış, tükenmiş bir yığıntı olarak geri dönme tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Çizgi resim zulalarda

Taşımak ve bulundurmak cesaret ister. Büyük riskler göze almayı gerektirir. Fakat, olup bitene şöyle ya da böyle, bir tepki de ihtiyaç. Hatta zorunluluk. Dolayısıyla bu çizimi, taşımak ve bulundurmak, Arap çöllerindeki yabancı işçiler açısından ve Suudi yönetimi için bir eylem biçimi olup çıktı. Bavullarda, ranza altlarında, ceplerde... Ya da zulalanmış bir yerlerde. Fotokopilerle çoğaltılıp, el altında yaygınlaştırılıyor, mektuplarla siladakilere gönderiliyor.

Evet, bırakın artık sayfayı. Doruğa çıkan, hüznü mü şimdi? Yoksa öfke mi? Sanırım, her ikisi birden.

BARTIN TOPLANTILARI-1

Bazı temel sorunları irdeleme girişimi

SUNUŞ:

Henüz birinci bölümü bitmiş olan tartışmamızın amacı, kapsamı ve yöntemine ilişkin kısa bir açıklama: Tartışmamızın işlevsel yönü, tartışan kişilerin düşüncelerinin etkileşiminden öte bir anlam taşıyor. Belli temel sorunları gerçek boyutlarıyla düşünmeye sevk etmek, düşünenleri de olumlu yönde harekete geçirmek amaç edinildi. Genel amacın dışında, içinde bulunduğumuz dönem özelliklerinden kaynaklanan, özel amaçlar da var.

En geniş kesimle tartışmaya açık olma anlayışını taşıyoruz. Bunun teknik olanaksızlıklarından öte, politik ortam ve yönelimler nedeniyle, düşündüğümüz tartışma kapsamı, içinden geldiğimiz geleneği kapsayacak bir çerçeve ile sınırlı kaldı. Ancak, bu çizginin savunucusu ve kapsama dahil gördüğümüz diğer kimi arkadaşlar, çeşitli anlayışlarla tartışma dışı kalmayı uygun görmediler.

Yöntem; birinci bölüm için, toplam üç tartışma gününde konuşan arkadaşların sözlerinden aldığım notları (not alırken, ister istemez önemli eksiklik ve kopukluklar olduğu için) kendilerine vererek, konuşmalarını genel çerçevesine bağlı kalarak düzenlemelerini istemek biçiminde oldu. Metni kısa tutabilmek için pek azı dışında sorulara, diyalog biçimi kazanan tartışmalara burada yer verilmedi.

G.Köksal YILDIRIM

Arkadaşlar, toplantımıza süreci tanımlamakla başlayalım. Öncelikle, genel süreci ana çizgileriyle tanımlayıcı bir tablo çizmek istiyorum. Bu tablo, benim algılamalarımın, düşünce tarzımdan oluşan bir sentez olacak.

Tarihin büyük dönemeçleri, yüzyıllarla anılır. O, sürece damgasını vurmuştur çünkü. 18. yüzyıl, sanayi devrimi ile birlikte yürüyen burjuva devrimleriyle anıldı: 19. yüzyıl da gölgesine aldı. 20. yüzyıl daha ilk çeyreğinde, dünyayı alt-üst eden bir savaşın tozu dumanı arasında, Petersburg'daki Kışlık Saray'ı topa tutan proleter müfrezelelerin, "bütün iktidar sovyetlere" sloganında kimliğini kazandı. Sosyalizmin doğum sancuları ulusal kurtuluş savaşlarını da eksenine alarak, bütün dünyayı kapsadı. Hitler faşizmi ile birlikte gelen 2. büyük savaş, tarihte eş görülmemiş emperyalist vahşet ve barbarlığın ardında, yeni kazanımlar bıraktı.

Yüzyılımızın ikinci yarısı

Geçmiş sürece damgasını vuran, sadece bu gelişmeler değildi. Yüzyılın ikinci yarısından başlayarak her şey giderek belirgin bir biçimde tersine dönmeye başladı. Doğum lekelerini silemeyen bebek, büyürken yaralarını da beslemişti. Sömürü düzenine karşı sınıfsız toplumu hedefleyen partiler, ülkelerindeki

sosyalist kazanımlara rağmen, kendi sınıfına yabancılaşarak, ayrıcalıklı, sömürücü bir kast haline geldiler.

Bence çağa bu gelişmeler damgasını vurdu. Büyük ilerleyiş ve büyük gerileyiş! İkisi de görmezlikten gelinemez.

Önemli tarihsel dönemeçler, yüzyıllarla anılır. Ama, bir de belli uğrakları temsil eden, on yıllık ufak dilimleri vardır bu yüzyılların. Yüzyılımızın son dilimine girdiğimiz şu günlerde, günceli yakalamak için, 80'li yıllara da değinmek gerekir.

Toplumsal gerileyiş, aslında, uzunca bir zaman önce belirlenmişti. Ne ki, yakıcılığı yeni yeni hissediliyor. Dönüşümün toplumsal yaşamda etkilerini göstermesi ve insanların gelişmelerin bilincine varması, birdenbire olmaz. Ancak, geç de olsa, büyük olaylar etkilerini uzun zaman sürdürür. Çünkü mekanik değil, toplumsal bir hareketten söz ediyoruz.

Kültür Devrimi'nin, dünya çapında dönemsel hareketlilik yapan etkilerinden sonra, Çin'de de karşıdevrimin zafer kazanması ile artık, sosyalizmin dünya çapındaki ilerleyişinin yerini, bir devin yeri sarsan düşüşüne benzer sarsıntılara bırakmasına yol açtı. Tüm bu ülkeler, artık eski biçimlerle sürdürülmesi mümkün olmayan toplumsal formasyonlara sahipti. Farklılaşan sistemin tikanıklıklarının zorunlulukları

ğı ve yeni koşullarla biçimlenen son rötuşların da atılması gerekiyordu. Bundan olsa gerek, şiddetli çalkantı, 80'li yılların son soluşunda ortaya çıktı. Sistem değişikliğinin belirginleşmesi, yığınsal ve yapısal etkileri ni de belirginleştirdi.

Deneyimin evrensel yenilgisi

Sosyalizm deneyiminin evrensel yenilgisi, doğal olarak karşıtının güçlenmesine; emperyalist sistemin nispeten sağlamlaşmasına neden olmuştur.

Emperyalizm, üretici güçlerin özgü gelişiminin önünde engel olmakla beraber, kapitalist ilişkiler, evrensel boyutlarda derinlemesine ve genişlemesine gelişimini sürdürüyor.

Geçmişte emperyalist sistemden tecrit olmuş pazarların, yeni pazar kaynakları haline gelmesi ve ayrıca bundan daha az önemli olmayan, varolan eski pazarların kendi içinde yeni ekonomik alanların açılması vs. emperyalist sistemdeki, 80'lerin başında ciddileşme gösteren bunalımın atlatılması, görece dinginlik dönemi yaşanması ile doğrudan bağıntılı kabul edilmelidir.

Diğer yandan, sosyalist devrimin gündemde olması gereken ileri kapitalist ülkelerdeki sosyal refah olgusu, sınıf karşıtılıklarını yumuşatmış, sosyalist devrimin güncelliğini ortadan kaldırmış ve toplumsal uz-

laşmacı çizgileri güçlendirmiştir. Bu olgular, son yıllarda popülerite kazanan "sosyalizm kapitalistleşiyor, kapitalizm sosyalistleşiyor" biçimindeki yüzeysel görüşlere kaynaklık etmiştir.

Oysa, ileri kapitalist ülkelerdeki demokratik sosyalizasyon ve ekonomik sosyal refah olgusu, emperyalist karakterden sömürü tekel-lerinin hakimiyetinden, bağımlı halkların açlık ve sefaleti üzerinde yükseldiği gerçeğinden ayrı düşünülemez.

Sosyalizmin kapitalistleşmesi ise, kapitalizm içinde sosyalistleşme gibi, sosyalizm içinde bir kapitalistleşme olarak tanımlanıyor. Dolayısıyla, uzlaşmaz karşılık oluşturan toplumsal sistemlerin yakınlaşabilirliği, karşılıklı çıkar birliği oluşturalabilirliği ileri sürülerek, bu ülkelerin sosyalist olmayışının gözlerden gizlenmesine hizmet ediliyor.

Bir yandan, üretici güçlerin ulaştığı olgunluğa rağmen, ileri kapitalist ülkelerde sosyalist devrimin somut olarak güncelliğini kaybetmesi ve hatta, Marksist-Leninist sıfatına yakın olan parti ve taraftarlarının mumla aranır olması; öte yandan da emperyalizm ile ezilen halklar gelişmesine işaret eden, ulusal kurtuluş ve demokratik devrim çerçeveli hareketlerin güncelliğini koruması, fakat bunların da, esasta küçük-burjuvazi önderliğinde gelişiyor olması, günümüz açısından karakteristik bir olgudur.

80'li yıllara kimliğini veren özellikleri esasta böyle özelleşebiliriz. Sosyalizmin güncel sorunlarını çözümleyememiş olmanın bir uzantısı olarak, bu dönemi, bir arayış süreci arak adlandırmak, sanırım pek yanlış olmaz. Burada, uç noktacı konumlanan iki farklı eğilimi saptayabiliriz:

Kimilerine göre, "elveda proletarya" demek en radikal çözümdü. Ama bu, sömürü düzeninin varlığını değiştirmiyor, tersine ona destek oluyordu. Bu, 12 Eylül mahkemelelerinde itirafçıların düzenden bağışlanma dileyen yakarışlarından öz olarak farkıydı.

Yaşama gözünü kapayan kimilerine göre ise, ustalar her şeyi söylemişti. Sorun, kötü niyetli suçluların tespiti ve yönetimin değişikliğine

karşı, fiili güvenceler alınmasıyla sınırlıydı. Marksizmin ruhuna aykırı olan bu tür ilineksel belirlemeler, elbette çözüm yönünü tayin edemezdi. Çözüm, yaşanan dönemin, gerçekten köklü ve bütünlüklü -teorik pratik- sorgulanmasında yatıyor.

Bir başka çarpıcı boyut

Yüzyılımızın önemli bir özelliği de, şaşırtıcı ölçüde bilimsel-teknolojik gelişmelerle dolu olması. Büyük toplumsal gerileyiş içerisinde dahi, toplumsal ilerleyiş durmuyor. Toplum daima ilerleme gösteriyor. 80'li yıllarda, uzay teknolojisi, atom endüstrisini, sanayide robot kullanımını ve geri kalmış ülkelere kadar yayılan bilgisayar kullanımını da içeren önemli bilimsel-teknolojik gelişmeler oldu.

Bazı açılardan, teknik devrim diyebileceğimiz bu gelişmelerin bir de paradoksu var: Genel anlamda bilimsel gelişmeyle bağıntılı ilerleme gösteren teorik gelişim, günümüz açısından tam bir paradoks oluşturmuyor. Maddenin hareket yasalarına ilişkin devasa gelişmeler olurken, geçmiş kuramcılarımızın, kendi dönemlerinin koşullarında oluşturdukları teorilerin ötesine geçilmemesi düşündürücüdür. Diyalektik materyalizm, her türlü önyargıdan arındırılmış nesnel yaşamı temel alır ve durağanlıkla bağdaşmaz. Oysa bugün, tarihsel bağıntısı kopa-

ılarak dünyanın teorisi yineleniyor. Bugünün teorisi yapılamıyor. Doğal bazı yönleri olmakla birlikte, gene de bu durumu, bir çarpıklık olarak niteliyorum.

Şu bir gerçek: Teori, pratiğin genellikle gerisinde kalmıştır. Bu, maddi yaşamın öncül oluşundan kaynaklanır. Hegel'in anlamlı bir deyiminde dile getirdiği gibi; mineveranın baykuşu, uçuşuna alaca karanlığın çöküşüyle başlar. Ama, bununla sınırlı kalmak kendiliğindenciliktir. Nitekim, 80'li yıllara teorik kendiliğindencilik damgasını vurmuş ve bu, pratiğe de hakim olmuştur.

Yaşanmış pratiğin bilinciyle oluşan teori, yaşanacak pratiği biçimlendirmelidir. Bugün teoriyi, pratiğe yön verecek pusula haline dönüştürme gerekliliği, sağlıklı yürüyebilmenin olmazsa olmazıdır. Teoriyi elde etmenin pratik içerisinde olacağını kabul edenler açısından, bunun hiçbir şaşırtıcı yanı olmaz.

Marksist düşünce, proletaryanın sınıfsal öncülüğü aracılığıyla sınıfsız topluma ulaşma gibi, temel-genel ilkeler taşımakla birlikte, her zaman özel belirlenimlerle temsil edilmiştir. Yaşanan dönemin, somutluğunu analiz etmeye dayanan süreci kavramaktır bu. Yani, Marksizmin yaşayan ruhu dediğimiz, somut şartların somut tahlili. Yaşamda değişmeyen tek şeyin, kesintisiz süren yaşamsal devriminin getirdiği değişkenlik olduğunu kabul eden diyalektik materyalizm, her türden öznelcilğe karşı olduğu gibi, tabulara, dogmalara, kalıplara, hazır reçetelere de kesinlikle karşıdır. Hareket ve değişim özdeştir; doğanın ve toplumun varlık koşuludur. Toplumsal yaşamda sınırlanan teori, yaşamsal değişkenliğe uyum sağlamalıdır. Bu süreç, sonsuz döngüler halinde devam eder. Onu bir yerde durdurma, donuklaştırma, katılaştırma girişimi, yalnız bilime aykırı olmakla kalmaz, yaşam tarafından da dışlanır.

Günümüz devamcılığının durumu

Günümüze baktığımızda, Marksist geleneğin devamcılarında,

"Şaşırtıcı teknolojik gelişme..."

önemli bir parçalanmışlık, çözüm-süzlük ve tıkanıklık olduğunu teslim etmemiz gerekiyor. Açıkçası, derin ve tam bir bunalım diyebiliriz. Bu nesneldir ve biz gerçekliği dile getirmekten asla çekinmemeliyiz. Ama, bunun bir bitiş olduğunu düşünenler, yüzeyselliğin yanlıgılarını taşıyorlar. Hayır bu, çözüm öncesi çözümsüzlüktür. Yeni doğum sancılarıdır.

Toplumsal gelişmeler varoldukça, bu gelişmeler üstünde yükselen toplumsal ilerleme de varolacaktır. Yaşamsal diyalektiğin doğasıdır bu!

• *Evet arkadaşlar, sürecin ana çizgileri konusunda, dikkat çekmek istediğiniz özellikler neler?*

Şükrü ERDOĞAN: Bugün özellikle Doğu Avrupa ve SB'de hiç beklenmeyen gelişmeler oldu ve olmaktadır. Bir zamanlar Doğu Avrupa'da halk demokrasisi, SB'de proleter demokrasisi hüküm sürüyordu. 1989'un sonuna doğru meydana gelen alt-üst oluşlar önemli olduğu kadar, tarihsel derslerin de alınacağı gelişmelerdir. Bu hem o ülkelerin geçmişlerinin anlaşılır kılınmasına, hem de gelecek açısından derslerin çıkarılmasına kaynaklık edecektir.

Doğu Avrupa ve SB'de kapitalizmin restore edildiği şekilde önceden tespitlerde bulunmuş siyasi akımlaribugün bu gelişmeleri görememiş olmaları, ayrıca düşünülmesi gereken bir noktadır. O gün söylenenler tespit düzeyinde kaldı. Gelişen olaylar kitleler nezdinde sosyalizmin bir yenilgisi olarak anlaşıldı. O gün olup biten yeterince anlatılıp kavratılmayınca, bugünkü durumu kitlelerin sindirmesine yardımcı olmak zorlaşmıştır.

Gorbaçov'un 1985'te iktidara geldikten sonra, SB için söyledikleri var. Yöneticilerin bürokratlaşmasından tutun da, ekonominin hantallığına kadar, birçok konuda sistemin tıkanıklığını ifade etti. Sözleri, gelişmeleri yakalamak ve değişimin yönünü tayin etmek isteyenlere, oldukça malzeme sunmaktaydı. Söyledikleri, kendisi için başka bir şey ifade etse bile, bizler için başka bir şey ifade etmeliydi. "Nasıl olsa sosyal-emperyalist diyoruz" gibisinden bir rehabet mi çıkmıştı üstümüze,

bilemiyorum.

Doğu Avrupa'daki gelişmelerde, Gorbaçov'un açıklık ve yeniden yapılanma politikalarının önemli payı vardır. Bugün bizler hem güncelin sıcaklığından, hem de yıllardır birikmiş sorunlardan dolayı bu gelişmeleri önemsemeliyiz. Önceki yıllarda, özellikle SB'ne sosyalist deyip, revizyonist hatalarının olduğunu söyleyen akımlarla, bugün gelinen noktada bir çakışma var diyorum. Bu avantajı nasıl kullanabiliriz, ayrı bir konu. Bulduğumuz nokta kapitalizmin restore edilmesi konusundadır. Bizler on beş yıl önceleri söylüyorduk. Onlar ise, bugün söylemektedirler.

Proletaryanın aldığı bu büyük yenilgi, ideolojik yön açısından da önemlidir. Doğu Avrupa ve SB'deki gelişmelerin nereden başlayarak, nereye geldiğini anlatabilmek gibi bir zor karşısında bulunmak da bir avantajdır. Bu zor, teorinin geliştirilmesini ve derinleştirilmesini gerekli kılmaktadır. Kitlelerin, bunu öğrenme gibi bir susuzluğu da vardır.

• *Doğal olarak, süreç kapsamı bir kelime. Tanımlamak, onu tipikleştiren özellikleri açığa çıkarmak karmak anlamına gelecektir.*

Mecit ÜNAL: Dünya yeni ve karmaşık bir sürece giriyor... Konuya doğrudan girmek gerekirse şu söylenebilir; sosyalizm deneyleri başarısızlıkla sonuçlandı ve proletaryanın kaybettiğini burjuvazi kazandı... Nedenler üzerinde kafa yorurken, sosyalizmin teori ve pratiği birlikte sorgulanmalı. Başarısızlık, teori doğruyu uygulamada yanlışlara düşüldü ya da Stalin öldü öyle oldu, Mao öldü böyle oldu gibisinden işin içinden çıkmalarla açıklanamaz... Teori ve pratik bir bütündür... Tarih bir bütündür... Bu bütünlük içinde, sınıfın 1871'den başlayarak günümüze kadar devrim yapmaya -yıkmayı- öğrendiğini, ama aynı kesinlikle sosyalizmi gerçekleştirmeyi -yapmayı- öğrenemediğini söyleyebiliriz... Sonuç ortada. Belki Marks'a kadar gitmek gerekecek... Marks ve Engels devrimin en gelişmiş ülkede olacağı öngörüsündeler. Oysa devrim, 19. yüzyıl sonlarından başlayarak Doğuya kayıyor. En gelişmiş ülke öngörüsünün dayandığı

temeller ile, değişen çağ gerçekliği içinde geri ülkelerden birinde gerçekleşmesi ve bunu öteki geri ülkelerin izlemesi, zayıf halka teorisiyle açıklanabiliyor... Burjuva demokrasisinin yerleşik bir kurum olduğu ileri ülkelerde sosyalizmin daha elverişli koşullar bulacağı açıktır. Geriye dönüşler hem teori ve pratiğin kendisiyle, hem o ülkelerin özgül ve özgün koşullarıyla, hem de tarihsel sürecin uğramak durumunda olduğu zorunlu duraksamalarla, kısaca bunların tümünün diyalektik ilişkisi kurularak açıklanabilir.

Teoriyle pratik tam tamına çakışmıyor, ideal olanla gerçekleşen aynı değil... Bu yüzden, ne teoriye, ne pratiğe ve ne de tarihe tartışılmaz gözüyle bakmıyorum. Karşı çıkılacaksa, dogmatizmin her alandaki ve her görünümdeki uzantılarına da karşı çıkılmalı... Nedir o koşullardaki zorunluluklar?.. En başta emperyalist kuşatma var. Ekim Devrimi, dünya çapında müttefiklere gereksiniyor. Bu beklenti Avrupa'da yenilen Alman Devrimi'nden sonra erteleniyor. Tek ülkede sosyalizm tartışmaları, tam da bu dönemden hemen sonra gündeme geliyor. Zorunludur! Saflar belirleniyor ve tasfiyeler gerçekleşiyor. Biz bu dönemi, doğruluğuna inandığımız -kuşku duymuyoruz!- kaynaklardan öğreniyoruz. O kaynaklar, devrime emeği geçenleri, birçok önderi yarıgılıyor ve hain ilan ediyor. Buharin'in devrime ihanet ettiği resmi belgeler bana inandırıcı gelmiyor. Aynı kafa yapısı, M. Şehu'yu dört

G. Köksal YILDIRIM

gizli servisin yıllardır ajansı ilan edebiliyor. Birini ötekenden ayırmak gerekir. Hiçbir olgu ve olay kendisinden öncesini etkilemiyor, kendisinden sonrasını etkiliyor. Böylece, olumsuz bir gelenek resmi çizgi haline geliyor. Türkiye devrimci hareketinin de bütünüyle bu gelenek üzerinde şekillendiğini düşünüyorum. Devrim, kendi çocuklarını yiyorsa yolundan sapmış demektir. Böylece her türlü tartışma yukarılarda başlayıp sonuçlanıyor. Kitlelerin uzağında. Sınıfın bilinç kazanması, kendi ideallerine sahiplenmesi, iktidarını koruması... bunlar yok, göremiyoruz. Sosyalizm, temelde bilinç sorununa dayanır. Sınıfın bilincine... Sınıfın bilinci yaşam-pratik içinde oluşur, yetkinleşir ve kişilik kazanır. Şunu söylemek istiyorum, sınıf adına hareket etme yetkisine sahip olanlar, giderek her şeyi kendileri belirliyorlar. Bu, hence 1905'te tartışılan sorunlara bir dönüşü ifadelendiriyor. Sınıf adına hareket edenler!..

İnsan toplumu on bin yıldan az bir sürede sosyalizme kadar gelebildi. Kapitalizm taş çatlasa üç yüz yıllık bir geçmişe sahip. Sosyalizm, bu üç yüz yıl içindeki yetmiş yılı kapsaya biliyor. Yetmiş yıl, gelecekteki bin yıllar hesaba kaulduğunda göz açıp kapayıncaya kadar geçen bir süredir. Sosyalizm, insanlığın geçmişinde değil, geleceğindedir! Bu nedenle erken sosyalizm diyorum. Olgun sosyalizm, ancak bundan sonra ve geçmiş tarihin doğru bir değerlendirmesi üzerinde yükselilebilecektir. İkinci bin yıldaki Ekimler ancak böylece gerçekleştirilebilir olacaktır. Bu yapılmadıkça, geriye dönüşler kaderle açıklanacaktır. Önümüzdeki süreçte, devrimler gene olacak ama sosyalizmin tarihi değerlendirilmedikçe ya başarısızlıkla sonuçlanacak, ya da rastlantılarla açıklanacaktır. Rastlantılarla açıklamaya kalkmak, açıklayamamaktır...

• Evet, bizler bu tartışmada şu an ana çizgilerle ilgiliyiz. Ötesini zaten tartışmamızın sınırları kaldırmaz. Bu temelde devam edelim.

Hüseyin EDEŞ: Bugün dünyaya bakıldığında, en genel biçimde Marksist teorinin kapitalist sistem için öngördüğü şeylerin doğruluğu

görülmür. Ancak sistem çelişkilerinin bugün aldığı biçimi bu teorik temelden hareketle anlamak, açıklamak ihtiyacı da görülmelidir.

Kapitalizm insanlık için kurtuluş olmamıştır. Sorun öz olarak, temelde insanın kendi emeğine yabancılaşması ve buradan kaynaklanan tüm yabancılaşmaları açarak, kendi insanı özüne ulaşacağı toplum sistemine varmaktadır. Bunun temelini Marksizm koymuştur. Kapitalist sistem aksine, yabancılaşmayı yaşamın her alanında daha da derinleştirmiştir. Sistemin en gelişmiş ülkelerinde bile, birey insani özünden çok uzaktır. Teknolojik gelişmeler, bu sorunla ters orantılı seyrediyor. Daha iyi yemek, içmek, cinsellik, süslenme insanı hayvanlıktan pek fazla ayırmıyor.

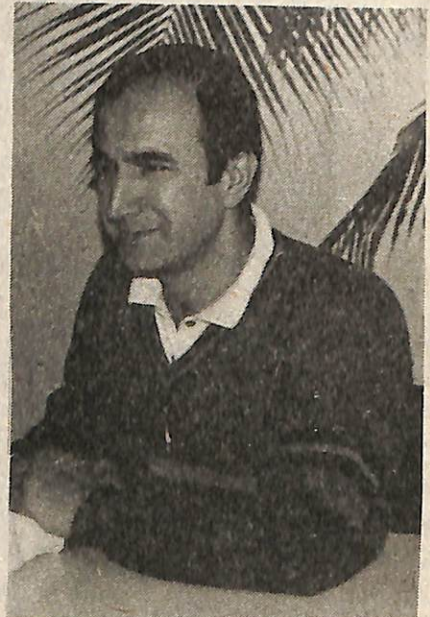
Ayrıca kapitalizm, sadece sistemin gelişmiş ülkelerindeki görece "refah"la açıklanamaz. Bağımlı ve az gelişmiş ülkeler sistemi bütünlüyen parçalarıdır. Dünyanın bu kesimindeki sefaletin, diğer kesimdeki refahı beslediğini biliyoruz. Sistem, bunalımlarla birlikte varlığını sürdürmektedir. İkinci emperyalist savaştan sonra, uzun bir "genişleme" dönemi yaşandı. Ancak 70'lerin başından beri -arada "hafifleme" ve daha "daralma"lar görülmekle beraber- bunalım sürmektedir. Doğaldır ki, bunalım kendiliğinden çöküşe varmaz. Bunalım, hastalık olduğu kadar "tedavi" sürecidir de. Bunalımın çöküşe varması, sınıf mücadelesinin bileşenleri ile ilgilidir. Ne var ki, şu an için bu ülkelerde ciddi bir sınıf mücadelesinden söz edemiyoruz. Her şeyin yolunda olmadığı da görülmelidir. Örneğin, ABD'de 25 milyon insanın mutlak yoksulluk sınırının altında yaşadığı, gelişmiş ülkelerde 30 milyon işsiz söylenilip, yazılıyor.

Kapitalist sistemin alternatifinin öncülleri ortaya konulmuştur. Ancak, uygulama alanını oluşturan ülkelerde yaşananlar, bir çekim, merkezi oluşturmamıştır. Bunun tarihsel, toplumsal ve siyasal nedenleri vardır. Teoride öngörülenden farklı şeylerin gelişmesi, teoriyi de etkilemiştir. Marks ve Engels'te sosyalizmin uygulanmasına ilişkin ayrıntılı bir teorileştirme olmadığını biliyoruz. Bu daha çok Lenin'le baş-

latıldı ve ondan sonra devam etti. İnsanlık için çekim merkezi oluşturabilecek pratiklerin yaşanabilmesi bakımından, geçmiş olumsuzlukların açılması bir zorunluluktur. Bunun için de neyin olumsuzluk olup olmadığı saptanmalıdır. Geçmişe yaklaşılrken, önderlerin tutumu ile bir şey açıklanamaz. Sürecin kendisi değerlendirilmelidir. Geldiğimiz gelenek açısından düşünürsek, hep 57'den sonrasını ele alıp, olumsuzlukları o dönemden sonrasıyla açıklamaya eğilimi var.

Parti ile işçi sınıfı arasındaki ilişki, devlet ile halk arasındaki ilişki, yöneten yönetilen ilişki ve çelişkileri, sovyetlerin yönetime hangi oranda katıldığı vb. konulara yanıt vermeden, Kruşçev'le açıklamak bir şeye yaramıyor. Gerçek iktidar organlarının sovyetler olduğu/olması gerektiği, Stalin tarafından da önemle vurgulanıyor. Ancak pratik aynı seyri izlemiyor. Sovyetlerin işlevsizleştirilmesi, partinin onların yerine ikame olması sonucu veriyor. Proletarya, iktidar organlarından yoksun kalınca, kaderini başkaları tayin ediyor. Kruşçev, devlet kapitalizmine yönelirken, bu politikalarını uygun bir zemin bulmuştur.

Olumsuz yanlarından söz ettiğimiz bu süreç, olumsuzlukların yaşandığı kendiliğinden bir süreç olmamıştır. Teoriyi de etkilemiştir. Bu süreçte teorileştirilen çok şey vardır.

Şükrü ERDOĞAN

Türkiye devrimci hareketi ve onun içindeki bizler de, o koşullarda oluşturulan teoriyi kendimize kaynak olarak kabul ettik. Ancak hayat bu kaynağın doğru yanları olmakla birlikte, sakıncalı olduğunu göstermiştir. Dolayısıyla şimdi özgül alanda öncüyü oluşturmada, programa varacak bir tartışma sürecinde, bu kaynakla da tartışılmak durumundadır.

Bir soruya yanıt: Sosyalizm sorunlarına ilişkin, Mao ve ÇKP'nin SB'den daha ileri bir teorik sonuç ve ona uygun tutum alma çabası vardır. Bunlar kazançlarımızdır. Ancak yetersiz olduğu da ortadadır.

• *Evet, Nesimi arkadaş, senin için değerlendirilmesiyle ilgili öncülerin ne?*

Nesimi ŞAHAN: Günümüzün toplumsal sorunlarına emperyalizm ve proleter devrimler çağı ışığında bakmamız gerekir.. Lenin, bu çağın üç belli başlı çelişkisini ortaya koymuş. Bu çelişkiler, günümüzün toplumsal sorunlarının temeli olmaktan çıkmış mı? Bunları kısaca sıralarsak: 1) Proleterya-burjuvazi arasında. 2) Ezilen halkalarla emperyalizm arasında. 3) Emperyalist kapitalist kesimlerin kendi arasındaki çelişki. Ben hala, günümüzün sorunlarının bu çelişkilerden kaynaklandığını düşünüyorum.

Lenin, emperyalizm can çekişen kapitalizmdir tespitini yaptı. Ekim devrimi ve sonrası gelişmeler, bu belirlemeyi tekrar tekrar doğruladı. Geriye dönüşlerle birlikte, emperyalist sistemden kopan halkalar, yeniden emperyalist sistemin içine girdi. Bugün emperyalizm ekonomik ve sosyal olarak çelişkileri yumuşatıcı bazı çareler aramaktadır. Örneğin: Mülkiyetten kopmuş geniş kesimi, çalıştığı işyerine ortak etme vb. gibi. Ama, sistemin yaşamını uzatmak için böyle çabalar, çelişkinin derinliğine ve genişlemesine gelişmesini durduramaz. Aradaki uçurum derinleşmeye devam etmekte-

dir.

Tarihsel süreç zikzaglar çizerek geliyor. Geri dönüşlerin kitapta yeri var. Kitapta yeri olması, toplumsal gelişmelerin bu yönünün bilincine çıkarıldığının ifadesi oluyor. Toplumsal dönemlere baktığımızda, günümüzün çalkantısını anlamamızı kolaylaştırıcı önemli ipuçları buluyoruz. Köleci toplumdan feodal topluma, buradan da kapitalist topluma geçiş süreçlerine baktığımızda, geriye dönüşler açısından benzerlikler görüyoruz. Kapitalizm döneminde, proleter-burjuva çelişkisinin çatışma noktasına geldiği tarihsel sürece bakarsak, top-

Mecit ÜNAL - Hüseyin EDEŞ

lumların tarihsel süreci içindeki yerinin kısa olduğunu göreceğiz. Elbetteki, toplumsal gelişme daha ileri boyuta çıktıkça, dönüşümler daha kısa tarihsel süreçler içeriyor.

Proletaryanın kazanıp kaybettiği mevziler, emperyalist sistemin nispeten de olsa sağlamlaştığı düşüncesini bana vermiyor. Proleteryanın mevzi kaybetmesi, emperyalist sistemde bir gençleşme ya da sağlamlaşma biçiminde açığa çıkmıyor. Tersine çöküş süreci devam ediyor. Bence, emperyalizm 1916'larla kıyaslandığında çok daha geri ve güçsüz durumdadır. Bunun önüne geçmek mümkün değildir.

Ayakta tutan dinamikler, daha da zayıflamıştır. Yaygınlığı açısından, nüfuz alanlarını genişletmiş olmasından ötürü güçlü görünse de, niteliği veya özü itibarıyla çok daha zayıf olduğunu düşünüyorum.

Bazı çevreler, artık sosyalizm, proletarya diktatörlüğü vs. türünden görüşlerin emekçilerin arzusu olmadığını söylüyorlar. Belli bir süreden bu yana sosyalizm olarak gösterilen ülkeler nezdinde, sosyalizm bir tepkiyle de karşılaşırsa, emperyalist sistemin açmazları, adı sosyalist olarak konsun ya da konmasın tarihsel süreçte ona yönelmek zorundadır. Ta-

rihsel süreçte, sınıf mücadeleleri açısından böylesi durgun dönemler yaşanıyor. Ancak, toplumsal çelişkinin keskinliği'nin varlığını ortadan kaldırmıyor. Emperyalizm, kağıttan kaplanken, tunc-tan kaplan haline gelmedi.

İkinci nokta, geriye dönüşler konusunda şöyle düşünüyorum: Zorunlulukları reddetmeden, Ekim Devrimi sonrasında, teoride bir kısırlık dönemine girildiğini görmek gerekir. Marksizmin çekici hale gelmesi, insanların özlemlerine yanıt vermesiyle bağıntılı bir olaydır. Toplumsal olayları bilimsel olarak açıklayıp, çözümünü gösterdikçe çekici merkez olacaktır. Ekim Devrimi sonrası-

da önemli toplumsal gelişmeler, üst düzeyde alt-üst oluşlar olmasına karşılık, teori buna uygun gelişmeler göstermedi. Pratik yoğunlaşma, teoriye yansımamış (yani yeterli dercede) teori, pratiğe ters düşer, çelişme gösterir. Sovyetler'de geriye dönüş, diğer sosyalist ülkeler için tecrübe olmasına rağmen, ÇKP ve AEP, yani geriye dönüşleri gören kesim, önemli bazı sonuçlar çıkarımlarına rağmen, yeterli olmadığını görüyoruz. Neden ve sonuçları üzerine daha fazla ortaya konulacak şeyler olmalıydı. Bunun verileri de vardır. Yine de geriye dönüşler ışığında bir BPKD yaşanıyor ve zen-

gin bir deneyim bırakıyor. İlk olarak sosyalist bir ülkede burjuvazinin iktidarı alması, külesel yolla önlenemiyor. Orada, geriye dönüşlerden elde edilen bir tecrübenin müdahalesini görüyoruz. Mao'nun, burjuvaziyi partinin içinde aramak gerektiğine, partinin kurtuluşuna dikkat çekmesi önemlidir. İnsanı şekillendiren, yaşam koşulları oluyor. Milyonlarca insanın yöneticisi olan insan, yeni konumuyla eski ideallerine sırt dönüyor. Fakat bunlar yeterli değil. Ben Mao'nun Kültür Devrimi dahil, yeterli sonuçlar çıkardığını düşünmüyorum. Bir toplumsal yapıdan, daha yeni bir yapıya geçerken, ÇKP ve Mao'nun bazı ipuçlarını yakalayıp bu ipuçlarından gerisin geriye çözümlemesini görüyoruz. Önemli tespitler var ama, sorunu ortaya koymakta yeterli olamıyor.

Bugün dünyada çok sınırlı sayıda komünist sınıfa sahip parti ve grup bulunuyor. Bunların toplum içindeki etkinliği ise, oldukça zayıftır. Eğer bu durumlarını, onların üzerinde yükseleceği toplumsal dinamiklerinin ortadan kalkmakta olduğu biçiminde bir düşünceyle açıklarsak, Marksizim-Leninizmin savunulması da giderek anlamsızlaşır. Böylesi fikirler, toplumsal gerçeklikleri kendine uydurarak açıklamaktır. Kesinlikle reddedilmelidir. Bugünkü süreci, teoride bir karmaşıklık olarak görüyorum. Proletarya diktatörlüğünü kurma, durmaksızın sınıfsız topluma yönelme, bugün için farklı bir çözümsüzlükmiş gibi gösterilmeye çalışılıyor. İnanc sarımsı var. Ama bu, toplumsal nedenleri olmasına rağmen, toplumsal gerçeklikten değil, teorideki tikanıklıktan kaynaklanıyor. Günümüz Marksist-Leninistlerinin önemli bir eksikliği Marksizm-Leninizm ışığında toplumsal gerçekleri daha ileri boyutta ortaya koyamamasıdır. Yabancı çevrelerin teorilerinden, olumsuz yönde etkilenme var. Marks ve Engels, kendi dönemlerinin pratik zenginliğini teorilerinde gösteribildiler. Bu da, teorinin etkinliğini ve bilimsel saygınlık kazanmasını sağlıyordu. Bu, önemli ölçüde yitirildi. Yeniden kazanılması bir kaçınılmazlık haline geliyor. Bugün, bunun bazı ipuçları vardır. Pratik, patlamalar yaşadı ve yeni

patlamalacra gebe. Teoride de patlamalar olacaktır. Geriye dönüşleri önceden saptamış olsak da, bugün tekrar tekrar tartışma ihtiyacı duyuyoruz. Bugün, tüm geçmişe daha sağlıklı bakma avantajlarımız bulunuyor. Geriye dönüşler konusunda Mao'dan da avantajlı durumdayız. BPKD öncesi ve sürecinde söylenenleri, BPKD sonrası ile daha zengin teorik sonuçlar çıkarma durumundayız. Bugün, bir otoriteye körü körüne bağlanmaktan ziyade sorunları köklü açıklamaya yönelme var. Önümüzdeki toplumsal malzemeyi, irdeleyerek teoriyi yaşanır hale getirmek, teorinin yaratıcı gücünü gösterecektir. Lenin, Kautsky'nin Marksizmi perdelediğine, kararttığına işaret eder ve açıklıkla ortaya koyar. Kapitalizmin yaşadığı refah dönemi, teoride uzlaşmacı çizgiyi geliştirdi. Kautsky bunun ifadesi oldu. Lenin ve O'nun ismiyle ifade edeceğimiz Marksist muhalefet, Marksizmin üzerinden perdeyi aralamasıydı. Ekim Devrimi o dönemde gerçekleştirecekti. Teorik olarak Leninizmi kastediyorum. Sübjektif faktörün, düşüncenin ve insan unsurunun yaratıcı özelliğine işaret etmek zorundayız. Bence bugün de böyle bir süreç yaşanıyor. Onun parlaklığı silikleşmiş, şimdi onun yaratıcılığını yeniden açığa çıkarma görevi var.

• *Mümkün olduğunca tekrardan kaçınarak, bulunduğumuz süreçte teorik ve pratik tikanıklıklara ilişkin düşüncelerin?*

Zeynel KARAHAHAN: "Eğer durum değişmişse ve biz de başka türden sorunları çözmek zorundayız, böylesi bir ortamda geriye bakmak, sorunları dünkü yöntemlerle çözmeye kalkışmamak gerekir. Uğraşmayın çöremezsiniz" der Lenin.

Bugün dünyada ve Türkiye'de birçok şey değişti. Ama bizler, bu gelişmelerin ve değişmelerin oldukça gerisinde kaldık. Eski kafa yapısı ve mantık silsilesiyle sorunları çözmeye çalışıyoruz. Öncelikle bu kafa yapısını değiştirmek gerekiyor.

Dünya Komünist Hareketi (DKH), dünden bugüne kadar birçok irili ufaklı krizle karşı karşıya geldi. Ama, yaşanmakta olan kriz en kapsamlı ve derin olanıdır.

Her şeyin bir nedeni olduğu gi-

bi, bir çözüm yolu da vardır. 1970'lere kadar ortaya çıkan sorunlar, Marksist usta ve önderler tarafından, birçok yönden aşıldı. Teori ve pratiğin ihtiyaçlarına cevap verildi.

Bazı dönemlerde pratik bir adım, onlarca programdan daha önemliyken, bazı dönemlerde, teorik bir çözümleme onlarca pratik adımdan daha büyük önem taşıyabiliyor. Marks'tan Mao'ya kadar, Marksist teorinin ve pratiğinin gelişimi bu anlayış üzerinde biçimlendi. Üretici güçlerin gelişim düzeyine, bilimin ulaştığı boyutlara ve pratiğin dayattığı boyutlara baktığımızda, teorinin Mao'nun bıraktığı noktadan ileri götürülmediğini, donulduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Kalıplaşmış, formülasyonlarla sürece ve sorunlarına "müdahale" etmekle kriz aşılamaz. Sosyalist basında çıkan yazıları incelediğimde, on-onbeş yıl önce söylenenlerden farklı hiçbir şey bulamıyorum. Taş plak dönüp duruyor. Gerçi bir takım burjuva aydını ve Marksologu sürecin sorunları üzerinde tartışmakta, çeşitli öngörülerde bulunmaktadır. Bunlar, akademik tartışmaların dışına çıkmadıkları için, marjinal-entellektüel bir çevre olmaktan öteye gidemiyorlar. Önemli öngörüleride var. Ama bu öngörüler, idealist özden koparılıp ayakları üzerine dikilecek yetkinlikten uzak. Hatta varolan teoriyi dogmalaştırmakta yararlı ediliyor.

Sosyalizm ve devrimin bugün karşı karşıya bulunduğu sorunlarını çözmek için formülasyonculuktan, kalıpcılıktan kurtulmalıyız. Marksist ustalardan başka, diğer devrimci

Nesimi ŞAHAN

önder ve kuramcılardan da öğren-

mesini bilmeliyiz. Örneğin; Troçki, Buharin, Rosa vb. Marksist teorinin dışında tutmak bana pek cazip gelmiyor. Onların yanlış ve eksiklerinin nasıl ki amansız düşmanları olmasını biliyorsak, aynı zamanda olumlu yanlarının da açık ve samimi savunucusu olmasını bilmeliyiz.

Marksizm, bilimdeki üç temel buluş üzerinde gelişti. Hücresinin bulunuşu, evrim teorisi, enerjinin sakınımı kanunu. Şimdi bilimin sınır ve kapsamı Marks döneminden onlarca kat ilerde. Kaountum fiziği, genetik bilimi, uzay ve evrimbilim, bilgisayar teknolojisi, up bilimi vs. süper bir hızla gelişti. Felsefenin alanının inşilemesine yolaçtı. Mao'ya kadar bu felsefe, gelişime uygun bir şekilde gelişti. Ama, o noktada donduruldu.

Marks ve Engels, kapitalizmin serbest rekabetçi çağının bilimini yarattı. Lenin, çağımıza uygun hale soktu, derinleştirdi ve gelişimine hız verdi. Leninizm; emperyalizm ve proletarya devrimleri çağının bilimidir. Stalin, sosyalizm inşasında teoriyi derinleştirdi. Mao ise, bu bilimi daha üst boyutlara sıçratarak yeni katkılarda bulundu. Biri, diğerinin eksiğini tamamlayarak, hatasını aşarak, bilimi ileriye götürmüştür. Teoriyi zenginleştirenler arasında diğer devrimci önderleri ve kuramcıları da saymak gerekiyor. Örneğin; Plehanov, Troçki, Buharin, Rosa, Dimitrov, Giap, Ho Şi Min vb. önderler, bu oluşumdan koparılamaz. Teoriyi onlardan soyutlamak bizleri yalnızla sürükler.

DKH'nin yararlanacağı oldukça zengin bir teori birikimi var. Fakat, DKH tarafından yeterince çözümleniyor. Sürecin gelişimine müdahalelerde bulunacak, teorik ve siyasi açılımlar yapmak konusunda yetersiz kalınıyor. Klasik matematik bilgisiyle modern matematik ya da nükleer fizik problemlerini çözmeyi çağırıyor bana.

Bu aşamada, DKH'nin genelinde bir kültürsüzlüğün egemen olduğunu söylemek abartına olmaz. Ama bu, aşılamayacak bir sorun değildir. Bu yönde, önemli potansiyel vardır. Önemli olan, sorunların üzer-

rine gitmek ve üzerimizdeki ölü top-rağını atmaktır.

DKH'nin krizine yolaçan en önemli nedenlerin başında, sosyalist sistemin ortadan kalkması gelir. Bu, sosyalist demokrasi, proletarya diktatörlüğü ve tek ülkede sosyalizm sorunlarını da tekrar tartışma gündemine sokmuştur. Sosyalizmin aldığı yenilgi, birçok devrimci yapılanmanın dağılmasına ve yok olmasına yolaçtı. Marksist-Leninist safları bir kaosun içerisine sürükledi.

Marksist önderler ve komünistler açısından geri dönüşler sorunu, daha önce bilince çıkarılmış bir olgudur. Mao bu sorunu SB özgülünde gördü. Kaba hatlarıyla, nedenlerini ortaya koydu. DKH'nin dikkatlerini buraya çekti. Ki, SB'deki geri dönüş, DKH içerisinde yeni saflaşmaları gündeme getirdi. Ama gerek Mao ve gerekse de DKH'ni oluşturan parti ve gruplar bu sorunun bilimsel açılımını yapmada ve ona uygun belirlemede yetersiz kaldı. Bu durum, Mao'nun ölmesiyle birlikte, Çin'de geriye dönüşün daha hızlı gerçekleşmesine yolaçtı. Yeni saflaşmaları gündeme getirdi. DKH'nin sürekli zayıflamasına ve gerilemesine neden oldu.

SB ve Doğu Avrupa ülkelerindeki son altüst oluşlar, teoriyi yeniden bu sorunların tartışması içine çekti. Karşı-devrim cephesinin sürdürdüğü anti-komünist kampanya, üst boyutlara sıçradı. DKH, bu karşı-devrimci dalgaları göğüsleyip püskürtmek güfte değil. Alternatifler yaratmada, üzerine düşeni yapmıyor. Bu gelişmeler, karşı-devrim cephesinin kazanç hanesine yazıldı. Geçici ve geçiceli bir durum olsa da, bunu teslim etmek zorundayız. Bugün dünya devrimci hareketini saran esas akım, modern revizyonizm ve reformizmdir. Bu akımlar, dünya işçi sınıfının üzerine karabasan gibi çöreklenmiştir. Genelde bir siyasi ve ideolojik kaos yaşanıyor. Kaos yoğun bir siyasi-ideolojik hesaplaşma süreciyle aşılabılır. Yeni teorik çözümler, Marksizm-Leninizm ve Mao Zedung Düşüncesi üzerinde şekillenecektir. Gelişmenin ve çözümün tek anahtarı kuşkuyla yer verilmeyecek denli açık olan Marksizm-Leninizmdir. Modern

revizyonizm ve reformizm tehlikesi bertaraf edilmeden sağlıklı bir atılımı mümkün görmüyorum.

Emperyalist sistemin birer halkası haline dönüşen tüm revizyonist ülkelerde içten içe kaynayan bir ekonomik ve siyasi kriz yaşanmaktaydı. Bir arayış içerisindeydiler. İktidardaki bürokratik burjuvazi çeşitli iç düzenlemelere gitti. Ama bu krizi aşmadan çok derinleştirmiştir. Bürokrat burjuvazi ile teknokrat burjuvazi arasındaki çelişkiler de su yüzüne çıktı ve bugünkü sorunları doğurdu. Kruşçev döneminde denenen ama koşulların olgunlaşmamasından dolayı uygulanmadan çekilen yeniden yapılanma politikası, bugün yeniden gündeme getirildi.

Bu politika, revizyonist cephe de geniş yankı buldu. Sosyalizm adına uygulanan, revizyonist ve faşist uygulamalarla karşı halk kitleleri dalgalar halinde sokaklara döküldü. Uluslar hapishanesine dönüşen ve Rus şövenizmiyle baskı altına alınan uluslar, ayrılma talebiyle ayağa kalktı. Gorbacov ve şürekası toplumsal dinamikleri bu patlama noktasında görmüş, altında kalıp ezilmemek için bu politikaya sarılmıştır.

Dikkat ederseniz, en büyük tepki sistemin en zayıf halkasından geldi. Yani Doğu Avrupa ülkelerinden. Bu ülkelerde devrim, aşağıdan yukarıya değil, tarihi koşulların dayatılmasıyla yukarıdan aşağıya gerçekleşmişti. Şartlar, proletaryanın iktidarı alması için olgunlaşmamıştı. Burjuvaziye zor yoluyla yıkarak iktidara gelmedi. Olağanüstü koşulların biraraya gelmesiyle iktidar proletaryanın eline geçti. Devrim, bir nevi ithal edildi. Bu ülkelerde ulusal kurtuluş mücadelesiyle içiçe geçmiş anti-faşist mücadele sözkö-

Zeynel KARAHAN

nusuydu. Geniş emekçi halk kitleleri ve proletarya, sosyalist ya da demokratik devrim yapma ülküsüyle savaşıyordu. Komünist partilerinin ve azınlık emekçi katmanının böyle bir amacının olması bu gerçeği değiştiriyor. Kızıl Ordu'nun bu ülkelere girip faşizme karşı savaşmasıyla birlikte, SB'ne karşı bir sempati gelişti. İşte komünist partileri bu prestijle yönetimi devraldı ve sovyet modelini uygulama yoluna girdi. Proletarya ve emekçi halk katmanları daha dönüşümün eşiğindeyken, iktidardaki KP'lerin devrime ihanet edip revizyona sapmalarıyla derin bir değişime sürüklendiler. Revizyonist ve sosyal-faşist iktidarlarda sindirildiler, ezildiler. Öte yanda, kriz ve yozlaşma içten içe bir muhalefet geliştirdi. Patlama aşamasına geldiğinden en ufak çatlaktan boşaldı. Bu gelişmelerin niteliği hakkında kesin nitelemelerde bulunmak istemiyorum. Benim açımdan araştırma konusu. Amaşunu söyleyebilirim; bu olaylar yıllardır uygulanagelen revizyonist politikaların iflasıdır. Yakın gelecekte patlak verecek sosyal devrimlerin müjdecisidir. Bu nasıl olacaktır vs. konularında şimdiden bir belirlemede bulunmak erkendir.

Altını çizerek belirtmek isterim ki, bu gelişmeler sosyalizmi ve proletarya diktatörlüğünün iflası değil, onun hayata geçirilmemesinin bir sonucudur. Geri dönüş konusunda, proletarya diktatörlüğü, sosyalist demokrasi ve halk demokrasisi teorisinin esasta hataları yoktur. Uygulamadan doğan bir dizi hata ve teorisinin eksikliğinden kaynaklanan sonuçlar bu gelişimi doğurdu. Bu sorunlar her şeyiyle sorgulanmak zorunda. Hiçbir şey birden bire meydana gelmez. "Stalin, Mao öldü, bu yüzden bu ülkelerde geriye dönüş başladı" demek bana materyalistçe gelmiyor. Bu, onların içlerinde yer aldıkları proletarya partisinin hatalarını, eksiklerini gizleme mantığının ürünüdür. Ayrıca, soruna salt Stalin ve Mao'ya bağlamak mantığıdır, sakattır.

Sosyal-emperyalist blokta, sosyal-faşizmden burjuva demokrasisine doğru bir yönelim vardır. Kanımca, bu yön ağırlık kazanıyor. Ama bu klasik burjuva demokrasi-

sinden biçimsel farklılıklar göstermek zorundadır. Su buhar olduktan sonra, tekrar su haline geldiğinde, eski özelliklerini büyük ölçüde yitirir.

Marks ve Engels zamanında, Marksizme saldırı cephedendi. Sonraları içinden ve Marksizm adına içeriği boşaltılmaya çalışıldı. Bu, bir yönüyle aynı cenah-ta karşıtını doğurmakta; boşaltılmasını "önlemek" adına, varolan topyekün eleştirisiz almakta. Önderleri ise "çiğnetmemek" için put olarak dikmekte!..

Emperyalist sistem genel bir bunalım kuşağı içindedir. 1900'lü yılların başlarına kadar kapitalizm genel toplumsal refahı sağlayabiliyorken, bu giderek daralmaya başladı. Bunalım nöbetleri kronikleşip sistemin bütün halklarını saran genel bir bunalım sürecini başlattı. Bunalım, devrimin objektif şartlarını olgunlaştırır ve birçok ülkede devrimci durumun çıkmasına neden olur. Nitekim, birçok Avrupa ülkesinde 1912'lerden sonra, devrimci durum belirlemeye başlamıştı ve 1914-16 arasında birçok Avrupa ülkesinde devrimci durum patlak verdi. Emperyalist paylaşım savaşı bunalımı çözmek için gündeme geldi. Ama çözümsüzlüğü doğurdu. Savaş sonrasında kapitalist ülkelerde yaşanan gelişmeler aslında hastaya verilen ağrı kesici hap niteliğindedir. Nitekim çok geçmeden emperyalist sistem daha derin bir bunalıma sürüklendi, 2. savaş patlak verdi. Savaş bunalımı kısmen de olsa çözdü. Gerçekte bu bir görüntüden ibaretti.

Vurgulamak istediğim bir nokta var. Savaşlar sonrasında emperyalist sistem kısa bir gerileme sürecine girmesine (nüfuz alanlarının daralması) rağmen giderek "güçlenme" daha da belirginleşmiştir. Buna, emperyalizmin gelişme ve olgunluk aşaması demek bana pek yanlış gel-

miyor. Köksal'ın bu noktada getirdiklerine katılıyorum. Bu aşamadan sonra emperyalizmin iç çelişkileri daha da yoğunlaşmıştır, niteliği değişmemiştir. Lenin'in öngörülerinin bilimselliği daha da açığa çıkmıştır. Stratejik açıdan emperyalizm; "can çekişen, çürüten, asalak kapitalizmdir," sosyalist devrimlerin arefesidir. Emperyalistlerin içinde bulunduğu durum, üretici güçlerin gelişimi vs. aslında benim açımdan tartışma ve araştırma konusudur.

Emperyalizm esas olarak sosyalist sistemin ortaya çıkmasıyla birlikte birçok alanda tıkanıklıklar yaşamaya başladı. Bu da kendi içinde yeni yapılanmalara yönelmesine yolaçtı. Birçok alanda üretici güçlerin gelişmesinin önünü açmak zorunda kaldı. Sosyalist sistemi çöktürmek, yeni pazarlar elde etmek ve diğer emperyalist güçlerin denetim altına alabilmek için kıyasıya bir rekabet sürecine girdi. 2. Dünya Savaşı sonrası birçok kapitalist ülke sanayisi çökmüştü. Sanayilerin yeniden inşası ve dünya pazarlarında güçlü konuma getirilmesi gerekiyordu. Çokyönlü bir yeniden yapılanmayı zorunlu kılmıştı. Bu da ancak üretici güçlerin ve teknolojinin hızla gelişmesine bağlıydı. Almanya, Fransa vb. ülkelerin yeniden ayakları üstüne daha güçlü basabilmelerini başka türlü açıklamak mümkün değil. Bazı üretim sektörlerinde hızlı bir gelişme gözlemleniyor. Bu arada birçok üretici gücü önü de tıkanıyor. Geline aşama, tıkanmaları daha da derinleştirecektir. Emperyalizm derin bir bunalım sürecindedir. Bütün bunlar devrimin lehine gelişen önemli olgulardır. Fakat bunlara rağmen emperyalizmin şu anda can çekiştiğini söylemek, pek mantıklı gelmiyor. Nesimi'nin anlatımları bu anlamıyla bir iyimserlik taşıyor.

Sistemdeki, bu değişme ve gelişmeler, onun bir hücresi olan Türkiye'ye bağımlı ulus özgürlüğüne de çeşitli yönleriyle yansıyor. Dünya komünist hareketi içindeki ayrışma ve saflaşmalar, kendi özgüllüğümüzle de birleşerek yeni boyutlar kazanıyor.

• Evet Aziz, birinci turda son olarak senin düşüncelerini alalım.

Aziz DEMİREL: Gündem maddesinin, kapitalizm-emperya-

lizm (ekonomik-siyasi) yönüne değil, bu başlık altındaki sosyalizm sorunu yönüne değineceğim. Ancak bilinmesi açısından ekleyeyim; genel olarak, toplumsal sistem anlamında kapitalizmin, sosyalizm karşısındaki konumu vb. yönünde Hüseyin'in söylediklerini, özel olarak emperyalizmin çelişkileri, bugünkü durumu vs. noktalarında, Nesimi'nin söylediklerini paylaşayorum.

Her tarihi kesitte eleştirel süzgeç ve tarihsel bilinçle hareket etmeliyiz. Bugünü ele alırken dünkü süreçte baş vurmazsak, yarınki süreçte ışık tutacak çıkarsamalarda bulunamayız. Olsa olsa kendi çevresinde dönmekle sınırlı kalacak, bugüne dönük şeyler üretilebilir... Bu, elbette ki, tarihsel bilinçten yoksunluğu da getirecektir.

Engels, "süreçlerin incelenmesine başlamadan nesneleri incelemek gerekiyor. Çünkü belli bir nesnenin ne olduğunu bilmeden onun değişimleri incelenemez..." diyor.

Bugün sosyalizm açısından sorunu ele aldığımızda, olgu olarak bir tıkanıklık ortada; önümüzde duruyor. O halde sorun bu olgunun sebep ve sonuçlarıyla incelenmesidir. Tıkanıklığın ne kadarı teoride, ne kadarı objektiviteden, ne kadarı sübjektividen kaynaklanıyor? Her özgüllü, tarihi koşul ve süreçten koparmadan ortaya koymak gerekir. Burada, diyalektik yöntemi ve materyalist bakışı elden kaçırmadıkça kaygılanacak bir şey yok.

Şöyle devam edeyim:

İnsanlık, belli bir evrimle birlikte, iki temel sınıfa ayrılarak günümüze dek bir savaşım içinde gelişmiştir. Bu savaşım süreci ve her yengi-yenilgi insanlığı yeni kazanım ve daha yüksek bilgiyle donatmıştır. Fakat bu yüksek bilgi donanımına karşın, heryeni süreç beraberinde yeni ve karmaşık sorunlar koymuştur insanlığın önüne. Ancak bunları çözdükleri, aşukları oranda, insanlık, tarihsel evriminde daha hızlı yol almıştır. Bu süreç, kendiliğindenci bir evrim yolu izlemedi. İrادی ögenin, değişim ve dönüşüm üzerindeki etkisi bilinir... İnsanın, doğa ve toplum yasaları karşısındaki bilgisi arttıkça, insanlık evrimin-

deki sürece iradi ögenin etkisi de artmış ve önem kazanmıştır.

Dünkü süreçte Marksizm-Leninizmin ve sosyalizmin kazandığı prestij ve insanlık üzerinde yaptığı etki bugün bir yitim içindedir...

Sosyalizm açısından, çok olumsuz bir tablo sergilenmektedir. Tarihi süreci ve yaşanan sosyalizmin teori ve pratiğini sorgularken, bende şöyle bir kaygı oluşmakta: Yılların eksik ve yanlış toplam sonuçlarıyla oluşan tablodan hareketle, Marksist-Leninist teori, taktik ve uygulamalara yaklaşımın sakatlıklar içerdiği ve içereceği kaygısı! Dikkat çekmek istediğim nokta; toplam sonuçların oluşturduğu tablodan hareketle her şeyi, her yeri sorumlu tutmak. İllede her şeyde bir eksiklik, yanlışlık aramamak. Oysa, bugün dünyadaki ve ülkedeki nes-

Aziz DEMİREL

nellik, oldukça kaygan zemine sahip...

Bence de gerek Kruşçev, gerek Deng, gerekse de geriye dönüşü yaşamış diğer ülkeler bir zemin bularak varolmuşlardır. Bu anlamda, 1957 ya da '76 ya da benzer tarihleri milad olarak almak, diyalektik yöntem ve materyalist bakış açısı olmaz...

Elbette ki, kapitalizmden komünizme yol alırken tökezleyen ve geriye dönüş yapan her ülkeyi kendi tarihi koşulları, özgül nesnelliği içinde ele almak, neden-sonuç ilişkisinde bu bağlantıyı ve etkiyi göz ardı etmemek gerekir.

Dünya yasaların egemenliği altında maddenin hareketidir der Lenin. İnsan; doğa, toplum ve düşüncenin yasalarını yaratmada ya da ortadan kaldırmada özgür değildir. Fa-

kat, yasaların hareketi bilgisiyle donandığı oranda, gerek doğa gerekse toplum yaşamına o oranda etkide bulunur, yön verir, değiştirir...

SB'de, Stalin dönemi sosyalizmin inşası süreci için, nesnel ve tarihsel koşullarını da katarak, bazı noktalarda şunları söylüyorum: Tarihsel dönemi, Stalin şahsına indirgemeyip önderliği bir bütün olarak alıyorum. Kuşkusuz ki, bu tarihi kesitte Stalin, önderliğin başkanlığını üstlenmiş durumdaydı. Bu boyutta tarihi dönem Stalin isminde şekillenmiştir. Stalin'in teorik düzlemde; Proletarya diktatörlüğü ve işlevi, parti ile proletarya diktatörlüğü bağlantısı, öncü ve sınıf ilişkisi, partikitle ve parti-sovyetler ilişkisi vb. konularda Lenin'den farklı şeyler söylediği iddia edilemez. Lenin'le uyumluluğu bir tarafa, bunlar doğru şeyler mi? Bence evet! Bugün de üzerinde hareket edilmesi gereken temel şeylerdir...

Fakat 1957'ye gelindiğinde, öncünün birincil görevlerinden olan, sınıfa bilinç taşıma, sınıfı kendi düzeyine ulaştırma ve giderek kendisine duyulan tarihsel fonksiyona son verme görevi zayıflamış, sonuçta başarısızlığa uğramış. Öncü ile sınıf ayrı ayrı yönlerde yol almış, sınıf öncünün geldiği duruma suskun ve kayıtsız kalmıştır. Parti ile kitleler arasındaki bağ kopmuş; birbirlerine yabancılaşma başlamış. Partisovyetler arası ilişki, birim bazına kadar bozulmaya yüz tutmuş; parti yönetimindeki ve politikalarındaki değişimlere suskun, kayıtsız kalmış ve boyun eğilmiştir... Yukarıdan aşağıya, modern revizyonistlerin iktidarı gasbedişlerine ses çıkartılmamış ve dayatılan reformlar uygulamaya sokulmuştur. Oysa ki, sovyetler barış zamanı örgütlenmeleri değil, savaş döneminin ve iktidar aygıtları olma şeklinde bir tarihsel yükümlülüğe ve "bilinç"e sahip örgütlenmelerdir.

Erken sosyalizm... Tarihi zorunluluk... Proletaryanın iktidarı almayı öğrendiği, fakat sürdürmeyi öğrenemediğinden vs. sözedildi.

Ben üretici güçlerin geriliğini anlıyorum bundan. Bence, geriye dönüşler, erken sosyalizm ya da üretici güçlerin geriliği kaderine bağlanamaz. Evet, bu, sosyalizmin inşası için avantaj-dezavantaj koşulu oluşturur... Burada, toplum yasalarının kavrandığı oranda toplumsal gelişmeye etkide bulunabileceğini anımsatayım. Sosyalizmin maddi koşullarının geliştirilmesi açısından, "bir tarihi durum" doğduğunda iktidarın alınması gerekir.

Bir an Marks'ı ve Lenin'i bir yana bırakalım! Toplumların tarihsel evrimine baktığımızda görürüz ki, en geri düzeyde de olsa, koşullar doğduğunda proletaryanın iktidarı alması doğru bir çıkarsamadır. Çünkü, proletarya yönetme sanatını ancak kendi iktidarda (hukuksal düzeyde) olduğu zaman öğrenebilir, geliştirebilir. Eğitim ve kültürü, keza altında değil, ancak kendi iktidarı altında geliştirip, yükseltebilir. Bilineceği gibi proletarya öncesi iktidarlarda, iktidara gelen sınıflar önceki mevcut iktidar içinde bunları gerçekleştiremiyor; iktidarı aldıktan sonra değil!

Soruna ilişkin Lenin'in söylediği şu: "... Sorunu niçin tersine çevirmemeli? İlk önce iktidara geçip, sonra, her adımda yedi fersah aşan tılsımlı çizimleri ayağa giymek, çalışan kitlelerin kültür düzeyini yükseltmek, işçi çevrelerinden çıkma kalabalık yönetici kadroları yetiştirmek için ileri atılmak niçin olanaklı olmasın?" (Aktaran Stalin) Devamla, "Rusya pratiği, işçi çevrelerinden çıkma yönetici kadrosunun, proletarya iktidarı altında sermaye iktidarından olduğundan yüz kez daha çabuk daha iyi gelişeceğini göstermemiş midir?" 1920'den 1950'ye SB'nin otuz yıllık bir dönemini aldığımızda, hiçbir sermaye iktidarının başaramayacağı ileri düzeyde üretici güçlerin (savaşın bütün yıkıcılığına karşın) gelişmesi, bunun başka bir göstergesidir.

Belki ayrıntı olacak, fakat örnek anlamında değinmek istiyorum. NEP'in sonucu ve kulaklara karşı politika ve de SBKP'de olan tasfiyeler sorununda, yöntemdeki bütün yanlışları ve sonuçları düşünce boyutunda eleştirmeme karşın; bu dönemdeki iki çizgiden, Stalin çizgisi-

BUHARİN

ni olumlu ve haklı buluyorum. Belki iç ve dış koşullar kendini dayatmıyorsa, Kulaklara karşı politika daha tedrici bir eritme yolu izleyecekti. Fakat bu, Kulaklarla birlikte sosyalizmin inşasının belirsiz bir zamana dek götürüleceği ya da Kulaklarla birlikte sosyalizmin inşasına devam edeceği anlamına gelmez. İçerde sosyalist inşaya dönük, üretime dönük sabotajlar, dış olgu olarak emperyalist kriz ve yüksek savaş etmenleri, bu politikanın gündeme getirilmesinde önemli bazı etmenlerdir.

Buharin muhalifliği burada başlar. Bence olumsuz çizgiyi temsil ediyor. Sonrası ve yargılamalar ayrı bir boyut. Benim için de tartışılır bir nokta. Yalnız, sorun kimin hain ilan edilip edilmediği sorunu değil. Asıl sorun, sosyalist inşada bir ayırım evresi saydıkları 1930'un ikinci evresinde muhalefetin aldığı boyutun maddi koşulları ve öznel etkenler önemli. İki şeyi ayırtmamak ama birbirinden ayırmamak da gerekir... Biri, sosyalizmin inşasında sınıflar ve sınıflara karşı tavra ilişkin. Diğeri parti içinde ve dışında muhalefete karşı anlayış ve yöntem sorunu. Şunu ekleyeyim: Bu noktada Stalin'in teorisi ile pratiğinin uyum içinde olduğunu düşünmüyorum. Önceki toplumlar gözönüne alındığında, 70 yıllık sosyalizmin az bir süre olduğu söylendi. Süreçleri birbiriyle kıyaslarken, bilim ve teknolojinin her günkü gelişimini unutmamak gerekir. Toplumlar tarihine baktığımızda, her sonraki toplum sisteminin kendinden önceki toplum süresinden çok daha az bir süreyi kapsadığını görürüz. Emperyalizm

aşamasında yazılan, Ampirikoritisizm'de "maddenin en iyi açıklanmış halini" buluruz. Fakat bu eserden günümüze, atomda 40'tan fazla element keşfediliyor. Bu demektir ki, yaşanan zaman sürekli ikiye, dörde, sekize ya da daha katlayıcı olarak adımlanıyor. Bundan dolayıdır ki, çıkarsamalarımızın ve mantık yürütmemizin ayaklarını geçmişe göre oturtursak yanılıya düşeriz.

Marks, Engels, sonraki önderler ve teori tartışılabilir... Teori donuk değildir vs. dendi... Bunu, zaten öğretinin kendisi bize sunar. Eğer yapılmamışsa, yapılamıyorsa suç ne önderlerde, ne de öğretide. Eğer suç varsa, önderleri putlaştıranlarda. Öğretiyi ayetleştiren sonrakilerde ve bizlerde... Bence, teori donuklaştırılmamış, aksine zenginlik adına çok şey katılarak günümüze geldiğinde fukaralaştırılmış! Sorun bu fukaralıkları ayıklamak... Mao, önderlerin ve Stalin'in putlaştırılmasına karşı çıkar, eleştirisini yapar. Daha o anda kendisi, ülkesinde ve başka ülkelerde putlaştırılmış durumda.

Marks ve Engels zamanında, Marksizme saldırı cephedendi. Sonraları içinden ve Marksizm adına içeriği boşaltılmaya çalışıldı. Günümüzde daha da "ince" tarzda sürdürülmektedir. Bu, bir yönüyle aynı cenahta karşıtı doğurmaktadır; boşaltılmasını "önlemek" adına, varolanı topyekün eleştirisiz almakta. Önderleri ise "çiğnetmemek" için put olarak dikmekle!..

"Marksizm-Leninizm, Mao Zedung Düşüncesi" tezi ise, dogmatizmin ve putlaştırmanın bir başka şekilde gündeme gelmesidir. Düşüncem: Marks ve Engels teorinin kurucuları olarak, Lenin ise emperyalizm çağının teorisi ve taktiğinin koyucusu olarak, öğretiyi adını verir. Mao'nun Marksizm-Leninizm nitel katkı yaptığı ya da sıçrama yarattığı savı ise (doğru görmüyorum) başka bir bağlamda (Çin Devrimi'ni ve Mao'yu öğretiyi ışığında ele alarak) tartışmak gerekir...

Tamamlanan bu ilk tur konuşmalarından sonra, üç arkadaş ek söz isteminde bulundu. İkinci turda dile getirilen görüşleri, tartışmanın devamı olarak sonraki sayıda sunacağız.

PKK'DAN M.CAN YÜCE YAZDI:PERESTROİKA, GLASNOST, DETANT

Kendi pratiğimize yüklenmeliyiz!

M.Can Yüce, PKK Diyarbakır Ana Davası'nda yargılandı. TCK'nın 125. maddesi uyarınca idam cezası verildi. Halen Çanakkale Özel Tıp Cezası'nda yatıyor. Komün için, aynı cezavinde bulunan Kenan Türkoğlu'nun gerçekleştirdiği röportaj kapsamında açıkladığı görüşlerini, bir değerlendirme yazısı olarak, "Tartışma" bandımızda sunuyoruz. Yazı, M.Can Yüce'nin asıl metninin bütünüyle aynıdır.

M.Can YÜCE

Asıl konuya geçmeden önce, önemli bir noktayı açmak istiyorum. Yazı isteminin kendisiyle ilgili olacak. Bana öyle geliyor ki, Komün'ün esas kaygısı, geçmişte savunulan belli tezleri-teorileri doğrulamak. Böylece sonuçta tartışma, çok soyut, Türkiye ve Kürdistan Devrimlerine fazla etki-de/katkıda bulunmayacak, bir akademik havaya bürünmüş olur. Bizce bu yaklaşım ve kaygı doğru değildir, yanılgılıdır. Oysa Doğu Avrupa ve SB'nde meydana gelen gelişmeler üzerine yapılan tartışmalar, özünde Türkiye ve Kürdistan Devriminin sorunlarına açıklık getirmek kaygısında olmalıdır. Yazıyı okuyanlar, çalışmanın odağında, somut Türkiye ve Kürdistan Devrimleri olduğunu, bunlara belli katkılar sunma iddiasında olan bir çalışma olduğunu mesajını çok rahatlık ve açıklıkla alabilmelidirler. Çeşitli olaylar ve gelişmeler üzerine yapacağımız tartışmaların somut anlamı, pratik-politik bir değeri varsa anlamlıdır. Türkiye, Kürdistan ve dünya devrim sürecine yönelik olmayan soyut tartışmaların, fazla anlamlı olmayacağını sanıyoruz. O bakımdan sorunun/soruların ardındaki kaygı ne olursa olsun biz, yanıtlarımızı bu bağlamda, bu perspektif temelinde geliştirmeye çalışacağız.

Kısacası, pratik-politik kaygılara dönük olmayan tartışmaları

fazla anlamlı bulmadığımızı/bulamayacağımızı vurgulamak istiyoruz.

Gelişmelerin odağında reel sosyalizm

Dünyamızda önemli gelişmeler oluyor. Bu gelişmelerin odağında ise, reel sosyalist ülkeler topluluğu var. Gelişmelerin yönünü ve dünya devrim sürecine-ideolojik/politik/stratejik moral vb. etkileri nedir? Olası gelişmeler ve yönelimler nasıl olabilir? Benzer sorulara sağlıklı yanıtlar getirmek önemlidir. Türkiye ve Kürdistan Devriminin geçtiği uluslararası ortamı kavramak, sağlıklı politikalara sahip olmak açısından önemlidir.

1985'lerden önce, başta SB olmak üzere, sosyalist ülkeler topluluğunda olup-bitenler, yaşanan gerçeklikler kamuoyuna bütün boyutlarıyla yansımıyordu. Ya da çok az ve en ana çizgileriyle yansıyabiliyordu. Dolayısıyla, sosyalizmin gerçekleşme ve gelişme düzeyi/boyutları hakkında oluşturulan düşünce ve kanılar yanılgılı oluyordu genellikle. Özellikle, reel sosyalizm gerçekliğine bağımsız ve yaratıcı bir kafa yerine, gözüküp ve kölece yaklaşanlarda durum buydu. Onlara göre sosyalist ülkeler: "cenneti" yaşıyorlardı. Resmi görüş de "sosyalizmden komünizme geçiş süreci" biçiminde özelleniyordu. Öte yandan, yine yaratıcı ve bağımsız bir yaklaşıma sahip olmayan diğer uçtaki eğilim ise,

inkarcılık biçiminde somutlanıyordu. Bazı ideolojik tezlerle dayanarak, çok genel mantık yürütmelerle "sosyal-emperyalizm" sonucuna ulaşıyordu. Ayrıntıya girmeden belirtelim ki, bu iki uç eğilim de pratik gelişmeler tarafından doğrulanmadı. Tersine yalanlandı.

Bunların dışında, reel sosyalizm gerçekliğine eleştirel bir bakışla yaklaşanlar -genel olarak- sosyalizmde her şeyin mükemmel gitmediğini vurguluyor, bürokratizme parmak basıyorlardı. İdeolojik-politik çizgi düzleminde sağ'a, oportünizme kayan bu ülke partilerinin sosyalizme ve dünya devrim sürecine zarar verdiklerini açıklıyorlardı. Fakat somut bilgi ve verilerle mevcut "zararları" ayrıntılı saptamak hayli güçtü.

1985'te M.Gorbaçov Genel Sekreter seçildikten sonra benimsemiş "açıklık" politikası sonucu, sorunlar, tıkanıklıklar, bozulmalar, olumsuzluklar, çelişkiler vb. bir bir gündeme gelmeye başladı.

İşte bu noktada, tıkanan sosyalizme bir çıkış yaptırmak, varolan sorunlarına çözüm üretmek zorunlu bir ihtiyaç olarak kevnini dayattı.

Ama çıkışı nasıl, hangi yöntem ve araçlarla gerçekleştirmek gerekiyor? Sorun burada önem kazanıyor.

Yeni politikalar yapıyor

Yeni politikalar yapılırken,

sorunların, bozulmaların, tıkanıklıkların nedenleri (tarihsel, siyasal, ekonomik, ideolojik, moral, kültürel ve uluslararası etkenler vb.) de irdelenmeye başlanıyor. İlk inceleme ve tahlillerle varılan sonuc; "bürokratik bozulmanın kökleri Stalin'e dayanıyor. Kruşçev reformları olumlu bir başlangıç olmasına karşın, toplumun-siyasal yapının demokratikleştirilmesiyle tamamlanmadı. Brejnev dönemi Stalinist kurumlaşmayı ve yöntemleri sürdürdü, sosyalizmi durgunluğa mahkûm etti. Bozulma ve tıkanıklık daha da arttı" vb. biçiminde özetlenebilir. İşte Gorbaçov, bu tahliller temelinde geliştirdiği sosyo-ekonomik reformlar programına perestroika adını taktı. Perestroika, sosyalizmin mevcut sorunlarına bir çıkış yaptırma stratejisi olarak ele alındı.

Varolan sorunlar, salt ekonomik ve toplumsal yaşamla sınırlı değil. Devlet ve parti yaşamında meydana gelen yapılanma ve bozulma sosyalist sistemdeki krizin hem nedeni ve hem de sonucu olarak görülüyor ve değerlendiriliyor. Bu nedenle ekonomik ve toplumsal yaşamda öngörülen reformların (perestroika), siyasal hukuki yapıda yapılacak köktenci reformlarla tamamlanması da zorunlu görülüyor. Üstyapıdaki dönüşüm ve reform hareketine de glasnost (açıklık) deniliyor. Perestroika ve glasnost bir bütündür; birbirini tamamlayan, etkileyen, birbirini olumlu yönde koşullayan bir bütünün kopmaz iki ögesi.

Perestroikanın bir de dışa dönük boyutu var: Yumuşama (detant).

1980'lerin ikinci yarısında SB, içte ağır sorunlar ve çelişkilerle boğuşurken, dışta da bir tıkanıklık yaşadığını görüyor. "Soğuk savaş", silahlanma en uç noktalarda sürüyor. Gerçi nükleer silahlar alanında "dehşet dengesi" sağlanmıştır; ancak uluslararası sorunlara, çelişkilere çözüm olmadığı gibi, ekonomik maliyet faturasının da oldukça pahalıya malolduğunu görüyorlar. *Denge durumunun uzun süre gerginlik ve "soğuk savaş" boyutunda tutulması, bir tıkanıklığa işaret ettiği gibi, her iki tarafa (sisiteme) da yarar getirmiyor. Bu, aynı zamanda, "soğuk savaş" politikalarını daha fazla sür-*

dürmenin anlamsızlığını da gösteriyor. Bu olgu, SB'ndeki iç sorunlarla bütünleştiğinde, SB'nin dış politika-da yeni yönelimlere başvurmasının nedenleri de böylece anlaşılmış oluyor. Uluslararası (esasta sistemler arası), ilişkilerin yumuşatılması, gerginliklerin giderek daha barışçıl yönelimlere bırakılması eğilimi, SB için kaçınılmaz bir soluklanma ihtiyacı olarak saptanıyor ve kabul ediliyor. Uzun süre, gerginliğin denge noktasında tutulmasının sonuçsuzluğu ve SB'nin önemli tavizlere dayanan yumuşama istekleri karşısında emperyalizm de diyalog ve yumuşama sürecine evet diyor.

Böylece perestroika ve glasnost, dış ilişkilerde yumuşama politikasıyla tamamlanıyor ve bütünlük kazanıyor. Perestroika, dış ilişkilerde politikada yumuşama olarak yaşam buluyor. Ve sürüyor. Üçgen tamamlanmıştır artık.

Eleştirel bir yaklaşım

SB'deki iç ve dış politika yönelimlerini bu şekilde özetledikten sonra, bunların ideolojik siyasal anlamına kısaca dokunabiliriz.

SB'nde ciddi sorunların olduğu bir olgudur. Bu ciddi sorunların günümüzde daha ağırlaştığı (en başta milliyetçilik eğilimleri vb.) da bir olgudur. Varolan sorunları açığa çıkarmak, tartışmak, reel sosyalizmde her şeyin kitaplarda yazıldığı gibi gerçekleşmediğini orta yere sermek; kısacası, sosyalizm pratiğine eleştirel bir yaklaşım getirmek, elbette olumlu ve önemli bir gelişmedir. Ancak önemli olan, bu adımı devrimci politikalarla tamamlamaktır. Devrimci politikaların temeli yapabilmektir. Bu adımı sağ'a kayışın, sosyalizm dışı ögelere müracaat etmeye götürmenin başlangıcı yapmak, ilk adımın olumluluğun da ortadan kaldırır.

Bu noktada, ideolojik-politik tercih ve yaklaşım sorunu, kendini dayatıyor.

Varolan sorunları, olgulara, nesnel duruma bilimsel sosyalizmdir devrimci, dönüştürücü, çözümleyici ve yaratıcı yöntemiyle mi yaklaşılabilecek? Yoksa, burjuva liberalizmi ve demokratizmin bazı öğelerini ithal ederek oluşturulan reformist sağcı

bakışaçılıyla mı? Atılacak adımda, yanıtlanması gereken anahtar sorular bunlar.

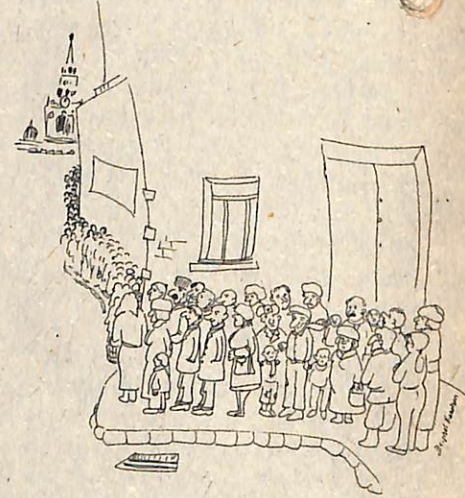
SBKP önderliği neler yapıyor?

Kısaca şöyle: "Stalinizme" savaş açtığı için alkışlıyor. Çizgisini de olumluyor. Ve kendisini Kruşçev'e bağlıyor.

Brejnev dönemine yapılan eleştiriler, ideolojik-politik çizgiye yönelik değildir. Eleştirinin hedefinde, pratik ve uygulama vardır. Durgunluk olarak değerlendiriliyor.

Gorbaçov yönetimi, bugünkü bürokratik bozulmanın, tıkanıklıkların, sorunların vb. neden ve kaynakları konusunda nesnel davranmıyor. Bize göre, Stalin dönemi kendi tarihsel dönemi kendi tarihsel koşulları içinde incelenmeli. Bugüne uzanan boyutları/ damarları varsa, bu yaklaşımla saptanmalıdır. Tek ülkede sosyalizm, emperyalist kuşatma, 2. Dünya Savaşı vb. yaman koşullarda kurulan sosyalizmin, zorunluluklardan kaynaklanan bazı özgün özellikleri olacaktır. Gerek devletin kurumlaşması, demokrasi, ekonomik inşaa, kültürel gelişmeler, kitle ile ilişkiler vb. olgular da dönemin karakteristik özellikleri olacaktır.

İç ve dış koşulların nispeten "normal" leştiği dönemlerde, bütün bu eski yapıları, gözden geçirmek, döneme uyarlamak, sosyalist ilkelere yaratıcı tarzda uygulamak, bürokratik eğilimlerin önüne proleter sosyalist demokrasiyi (proleter sosya-

KUYRUK...

list demokrasi kavramını tercih ediyoruz. Salt "sosyalist demokrasi" kavramı çoğu çevrede burjuva liberal demokratizmi ile bozulmuş olarak sunuluyor.) geliştirerek koymak vb. bir dizi yeni önleme ve yapılanmaya yönelmek doğru ve gereklidir.

Burada, bütün bunları yaparken önemli olan, ölçü ve temel olarak hangi ilkelerin alınacağı sorundur.

Kendini aşmak bir zorunluluk

1950'lerinde SB'nin döneme uygun kendini yenilemesi, dönemin özellik ve ihtiyaçlarına göre kendini uyarlaması, yani kendini aşması bir zorunluluk haline gelmişti. Eski yapı ve kurumlaşmalar kemikleştirilerek sürdürülerek yapılamazdı.

Stalin'e uzanan kökleri ne olursa olsun -bize göre Stalin esasta Leninizmin uygulayıcısı olmuştur, hatta ve yetersizlikleriyle birlikte- anılan sorunların temel nedenleri, Kruşçev'le başlayan Brejnev'le süren 30 yıllık bir dönemin ideolojik-politik çizgisinde, bunun pratik ve uygulamalarında aranmalıdır. Yoksa, sosyalizmin varolan sorunları hangi ideolojik-politik çizgiden kaynağını alıyor sorusu kendini dayatır burada.

Perestroika da ifade edilen ekonomik-toplumsal politika seçeneği, yanılırlı bir tarih eleştirisine bilimsel sosyalizm dışı ideolojik

yaklaşımlara dayanıyor. Dolayısıyla, sosyalizmin varolan sorunlarına köktenci bir çözüm olabilmesi, bir çıkış yaptırabilmesi mümkün görünmüyor

Özel-bireysel mülkiyetçi öğelere vurgu yapılması, piyasa mekanizmalarının/araçlarının ithal edilmesi ve bu öğelerin sosyalist ekonomiyi politize etmesi olayı, perestroikanın özünü oluşturuyor. Şöyle diyorlar: "Biz şimdiye kadar kapitalizmin yararlı yöntem ve mekanizmalarını hep reddettik. Oysa doğru yapmamışız, kapitalizmin içinde iyi olan yasa ve araçları almalı, ekonomik yönetim politikalarını bu zengin perspektifle yeniden kurmalıyız."

Perestroika süreci, yeni kararlarla yeni bir aşamaya geldi. Son MK toplantısında mülkiyet, partinin öncülük rolü vb. ile ilgili alınan kararlarla, üretim araçlarına sahip olmak dahil, bireysel mülkiyet hakkının kabul edilmesi kararı onun niteliğini daha da açığa çıkardı. Yani sosyalist ekonomiyi politize piyasa mekanizmalarını, kapitalist öğeleri yamama stratejisi olduğu gerçekliğini. Sovyet Ankara Büyükelçisi bu konuda şunları diyor: "Parti Merkez Komitesi platformunda alınan bir karar gereği, biz plan ve piyasa ekonomilerini birlikte içeren bir sisteme gidiyoruz."

Fazla ayrıntıya girmeye olanak yok. Bu yazının sınırları bellidir.. Şu kadarını vurgulayalım:

Perestroika, yapısı gereği bir geçiş sürecine tekabül ediyor. Kim kazanacak? Geçiş süreci nasıl noktalanacak? Bu sorular, yanıtlarını önümüzdeki dönemde bulacaktır.

Piyasa mekanizmalarını ithal etme, özel mülkiyetin erdemlerini yeniden keşfetme ve bu öğelerden medet umma politikası olan perestroikanın, varolan sonuçlarına bakarak toplumsal sistemi "kapitalist" olarak nitelemek gerçekliği değil, biraz mantık gücünü konuşturmakur.

Perestroika ile kapitalist öğe ve eğilimler gelişme olanakları bulmuşlardır. Ancak bütün bunlar sistemin niteliğini, tipik ilişkilerini tasfiye edecek bir güce ve çapa ulaşmışlardır. Fakat bu eğilim, güç kazanıyor. O bakımdan bir tehlikeyi

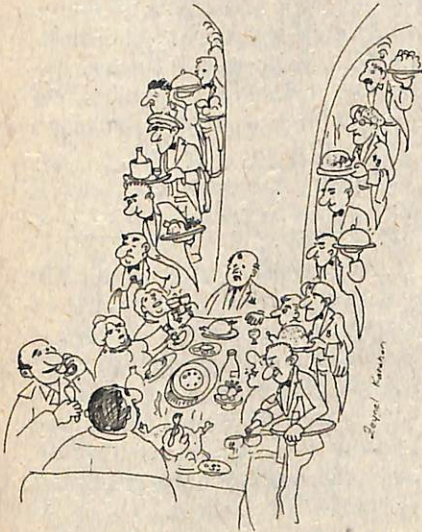
işaret ediyor. Zaten "geçiş süreci" tanımlamamızın anlamı bu tehlikeyi işaret ediyor olmasıdır.

Perestroikanın öteki boyutu

Perestroikanın öteki boyutu olan glasnost hakkında birkaç söz etmek istiyoruz. Açıklık, toplumsal ve siyasal yaşamın/yapının demokratikleşmesi konusunda, Gorbaçov'un önüne koyduğu programdır. Gerçek anlamda proleter sosyalist demokrasinin geliştirilmesi, güçlendirilmesi niteliğinden oldukça uzaktır. Nasıl ki, ekonomik toplumsal yapıda piyasa mekanizmalarına ve kapitalist öğelere müracaat edilerek, bir "yeniden yapılandırılma" sürecine gidilmişse; aynı şekilde, üstyapıda da burjuva öğelere, eğilimlere kendini ifade etme, örgütlenme ve güç kazanma olanak ve zemininin sunan ve Sovyet sistemi ile burjuva parlamenterciliğini yeni bir sentezde buluşturan bir siyasal yapı kurmak isteniyor.

Proleter sosyalist demokrasiyi topluma, toplumun her hücrelerine sindirmek, bir yaşam biçimi olarak oturtmak ve derinleştirmek, sosyalist sistemin doğası gereğidir; olmazsa olmaz boyutudur bu. Kısacası, gerçek demokrasisiz bir sosyalizm düşünülemez. Ancak unutulmamalıdır ki, sosyalizmin öngördüğü demokrasi de sınıfsaldır, sınıfsal bir olgudur. Ve bu demokrasinin öteki yüzü de sosyalizm düşmanlarına karşı diktatörlüktür. En burjuva demokratik cumhuriyetin, sınıf düşmanları için bir diktatörlük olduğu gibi. Demokrasi ve diktatörlük bir madalyonun iki yüzü gibidir. Bu basit sınıf gerçekliği gözardı edildiği noktada, sapma başlar.

Bu bağlamda, glasnost sloganında ifadesini bulan demokrasi anlayışına baktığımızda, proleter sosyalist demokrasi anlayışıyla çelişen önemli özelliklere ve öğelere sahip olduğu görülecektir. Bir kez, demokrasinin sınıfsal boyutu-özü, sınıf mücadelesiyle şaşmaz bağlantıları, ilişkileri teorik olarak gözardı ediliyor; bu, pratikte burjuva öğelere taviz biçiminde somutlanıyor. Gorbaçov perestroikada olduğu gibi, glasnostta da burjuva demokratizmine müracaat ediyor. Ondan birçok

öge-araç ithal ediyor. Biraz da kendini Batıya beğendirmeye, inandırma ve onlar nezdinde meşruiyet kazanma kaygıları var bunda.

Glasnostun SB'ndeki sorunları ve çelişkileri açığa çıkarma konusunda önemli bir rol oynadığını teslim etmeliyiz. Ancak olayın bir de öteki yüzü var: Burjuva ögelerin, sosyalizm karşıtı güçlerin örgütlenmelerine ve muhalif birgüç olmalarına da olanaklar sunuyor.

Son birkaç yılın olayları ve gelişmeleri, bu görüşümüzü doğruluyor. Bazı cumhuriyetlerde fiili iktidar konumuna gelen milliyetçi akımların (halk cephe) gelişme nedenleri ve kaynakları çok kapsamlı olmasına karşın, bu glasnost sürecinde örgütlenme ve güçlenme olanağı buldukları da teslim edilmelidir.

Kısacası, şunlar denilebilir: Perestroika ve glasnost süreci mevcut sorunlara çözüm getirmek bir yana, eski sorunlara yeni sorunlar ve çelişkiler ekleyip ağırlaşarak sürüyor. Bunun bir geçiş süreci olduğunu vurgulamıştık. Perestroika süreci ile gelişme kaydeden eski eğilim ve ögelerle sosyalizm değerleri arasındaki mücadele sürüyor. Bu aşamada kestirmeci ve öznel değerlendirmelere gitmenin fazla sağlıklı olmadığını belirtmeliyiz.

Doğu Avrupa hızı

Doğu Avrupa'daki gelişmeleri şu şekilde özetlemek mümkündür:

Gelişmeler oldukça hızlı oldu. Bu ülkelerin durumunu, ayrı ayrı incelemek gerekiyor. Ancak, bu yazının çerçevesinde bunu başarmak mümkün değildir. Şu kadarı söylenebilir, genel bir değerlendirme olarak: Bu ülkelerde iktidarlar, çok kısa sürede devrildiler, ya da muhalefette iktidarı paylaştılar.

Üstüya da meydana gelen bu değişim, emperyalist liderler ve çevreler tarafından "barışçı devrim", "özgürlüğe ve demokrasiye yürüyüş..." olarak tanımlanıyor.

Bu ülkelerdeki yönelim, kapitalizm ve burjuva demokratizmine doğrudur. Üstüya da (Bulgaristan biraz daha kontrollü bir süreci yaşıyor) bunun esas olarak tamamlandığı söylenebilir. Ancak sosyo-ekono-

mik yapıdaki dönüşüm, her ülkede daha değişik tempolarda seyrediyor. Polonya ve Macaristan'daki dönüşüm daha hızlıdır. Kısacası yönelim belli olmakla birlikte, ortada daha bir dizi belirsizlik, netsizlik, oturma-ışık durumu da vardır...

İdeolojik hegemonya

Sanırsız SB'ndeki gelişmeleri çok ana çizgileriyle değerlendirdiğimiz giriş bölümünde, nedenler konusunda bazı ipuçlarına dokunulmuştur. Bugün gelinen noktada gerçekleşen gelişmeler ve durumun iç nedenleri, o ülkelerde somutlanan sosyalizm anlayışında, yorumunda ve pratiğinde aranmalıdır.

Emperyalist çevreler Doğu Avrupa ve sosyalist ülkelere bakarak "sosyalizmin", "Marksizmin öldüğünü" ilan ediyor. Bunu ideolojik hegemonya mücadelesinde önemli bir saldırı unsuru olarak kullanıyorlar.

Emperyalizmin bu ideolojik saldırılarından oldukça etkilenen bazı sol çevreler, Marksizm-Leninizm teorisinin gözden geçirilmesi ve yeniden kurulmasını öneriyor ve bunun çabası içindeler. Buna katılmıyoruz.

Bir şeylerin iflas ettiği doğrudur. Ancak iflas eden bilimsel sosyalizm değildir. İflas eden sosyalizmin yanlışlığı, sapmalı yorumları ve pratikleridir. Doğu Avrupa'da iflas eden budur aslında.

Sovyetler'de tekleyen nedir?

Döneme uygun yenilenme ve eskiyi aşma noktasında geç davran-

MALTA: Soğuk Savaş bitti mi?

nılması, değişim ihtiyacının kendini çok şiddetli dayattığı dönemde ise, "çözümün" sosyalizmin sağ yorumunda ve uygulanmasında bulunulmasıdır. Kuşkusuz, olumsuz gelişmelerin çok boyutlu nedenleri vardır; sosyalizm pratiğinin devrimci bir çözümlemesi gerekmektedir. 85'lerde saptanan sorunların, tikanıklıkların esas kaynağının, 30 yıllık Kruşçev ve Brejnev döneminin egemen ideolojik-politik çizgisinde ve pratik uygulamasında olduğu kanısındayız. Dolayısıyla iflas eden, Kruşçev ve Brejnev çizgilerinde somutlanan sosyalizm yorumu ve pratiğidir. Stalin'e uzanan damarları olabilse bile, esas olarak Kruşçev ve Brejnev döneminin ideolojik-politik çizgisinde ve bunun uygulanmasında nedenler aranmalıdır.

Öte yandan, emperyalizmin soğuk savaş, nükleer şantaj politikaları vb. etkenler de reel sosyalizmin tikanıklıklarında bir etken olarak sayılmalıdır. Aslında bu dönemde, daha devrimci bir dış politika izlense emperyalizmin bu dayatmaları belli ölçülerde boşa çıkarılabilirdi.

Sosyalist ülkeler arasındaki ideolojik ayrılıkların düşmanlık boyutuna sıçraması, sosyalist sistemin birliğinin bu temelde yara alması sonucu, sosyalizm zaafa uğramış, sonuçta bu, bilinen olumsuzluklarda belli bir etken olmuştur.

Açık ki, son tahlilde iç gelişmeler ve etkenler belirleyici bir rol oynamıştır. Birkaç cümleyle bu nedenlerin sağlıklı bir açılımını yapmak güçtür. Sosyalizmin kuruluşu, pratiği, tarihi ve bugünkü durumu bilimsel sosyalizm ilkeleri ışığında çözümlenmesi gerekiyor. Bu da ciddi bir çalışmayı gerektiriyor.

Uluslararası ilişkilere etkisi

Öncelikle Doğu Avrupa'da meydana gelen değişimler ve SB'nin yaşadığı perestroika sürecinin, uluslararası ilişkilere getirdiği boyutları kısaca özetlemek gerekiyor. Yani Türkiye ve Kürdistan Devrimlerinin içinde geçmekte olduğu uluslararası ortamı kısaca değerlendirmek gerekiyor.

85'ten bu yana, emperyalizm ile reel sosyalizm arasında yaşanan

yumuşama süreci, son dönemde doruk noktaya çıktı. Hatta taraflar Malta Zirvesi'nden sonra, soğuk savaşın bittiğini ilan ettiler.

Doğu Avrupa ülkelerindeki iktidar değişiklikleri ve SB'nin bu "reformları" onaylayan tutumu; SB'nin içinde yaşanan perestroika, dış politikada sürekli tavizli bir konumda bulunulması olgusu, "soğuk savaşın" asli nedenlerini de ortadan kaldırıyordu. Dolayısıyla "soğuk savaşın" sona erdirilmemesinin fazla bir anlamı kalmıyordu.

Yumuşama süreci, esasta SB'nin tavizleri, gerileyen tutumu, ve konumu üzerine kurulmuştu. Ve temelde işliyordu. Buna Doğu Avrupa'daki baş döndürücü iktidar değişiklikleri de eklendiğinde, sürecin emperyalizmin lehine geliştiği durumu kendiliğinden anlaşıyor. Eski dengeler çözüldü, yenisi kurulurken, belirsizlikleri, çelişkileri, yeni oluşumları vb. birlikte yaşıyor.

Burada saptanması gereken iki nokta var:

Bir: Siyasal güç ilişkisi ve dengelerin reel sosyalizm aleyhine döndüğü.

İki: Yeni dengelerin bir dizi belirsiz eğilim ve öge ile birlikte oluşması, aynı zamanda emperyalist devletler arası ilişkilere ve çelişkilere, yeni boyutlar kazandıracağıdır.

Emperyalizmin atak, güçlenme, egemenlik alanlarının artması vb. konumundan söz ettik. Dengeler bu şekilde bozulması, dünya devrim güçlerinin aleyhinedir. Emperyalizm ile reel sosyalizm arasındaki ilişkide, bir süre daha yumuşama süreci sürecektir. Ancak, ezilen halklara ve yeni-sömürge toplumlarına ilerici ve devrimci yönetimlere karşı, emperyalizmin saldırganca tutumu daha tırmanacak ve engelsiz bir yol izleyecektir. SB'nin tavizci ve gerileyen tutumu emperyalizmi cesaretlendirecektir. Kısacası, daha dizginsiz bir jandarma karşısında olacağız bundan böyle.

Gerileme ve kan kaybı salt siyasal dengelerle sınırlı değildir. İdeolojik ve moral değerler alanında da sosyalizm, tarihinin en olumsuz dönemini yaşıyor. Kitleler gözünde, çekim merkezi olma konumunu yitirmiştir büyük ölçüde. Reel sosyalizmin yaşadığı kriz ve Doğu Avru-

pa'da kitlesel tepkilerin muhatabı olması gerçekliği, sosyalizme ideolojik planda itibar, prestij ve saygınlık kaybettirmiştir. Sosyalizm, ideolojik ve moral plandaki müthiş kan kaybı, dolayısıyla, burjuva liberalizmi ve demokratizminin ideolojik hegemonya kavgasında birkaç adım öne fırlamasını sağlamıştır.

Bütün bu ideolojik, politik ve moral güç ilişkilerini ve durumunu yan yana koyduğumuzda, günümüzdeki gelişmelerin görece durumu dünya devrim güçlerinin aleyhine yol aldığını söyleyebiliriz. Atakta olan ve yükselen bir emperyalist saldırganlık dalgası, bunun karşısında güç kaybeden, varlığı bile tartışma konusu olan, cazibe merkezi olma özelliğini görece yitirmiş bir reel sosyalizm dünyası. İşte içinden geçtiğimiz uluslararası ilişkiler ortamının en önemli boyutlarından bazılarının kaba tablosu bu.

Bu ortamda, bağımsız devrimci çizgi ve özgücüne güven ilkesinin yaşamsal önemi, çok açık ve çarpıcı bir şekilde kendini dayatmış bulunuyor. Kavranması gereken temel nokta budur. Ancak bağımsız devrimci çizgi ve özgüce güven ilkesi temelinde uluslararası ilişki ve çelişkilerden ülke devrimi yararlandırılabilir.

Sağ rüzgarlara güç veriyor

Bir de şu noktayı ekleyelim: İdeolojik planda, burjuva liberalizmi ve demokratizmi atak konumunu sürdürmesinin yanı sıra, reel sosyalizmdeki "yeni politik düşünce" adındaki sosyal-reform akımının sağ rüzgarlara güç vermesidir.

Yeni politik düşüncenin, Türkiye'de TBKP'nde en iyi ifadesi ve temsilini bulduğu hatırlanırsa, reel sosyalizmdeki ideolojik yönelimin Türkiye devrimine yapacağı olumsuz etki kendiliğinden anlaşılır.

Ayrıca şu noktanın da altı çizilmelidir: Genelde, dünya çapında bir yumuşama ortamından söz ediliyor. Tüm dünya ölçeğinde böyle bir değerlendirme yapmak yanılgılıdır. "Üçüncü dünya" diye tanımlanan dünyamızın ezici çoğunluğunu barındıran yeni-sömürge ve bağımlı ülkeler ekonomik, toplumsal ve siyasal çelişkileri, sorunları en uç nok-

tada yaşıyorlar. Bu ülkelerde tipik olan durum "yumuşama" değil, ulusal ve toplumsal kavgalardır.

Emperyalizm ile ilişkilerini "yumuşatan" -tavizler ve bir dizi mevzi pahasına- reel sosyalizm ezilen halklara, ulusal kurtuluş hareketlerine sırtını döndü, büyük ölçüde. Ya da, şiddetli ve derin çelişkileri yaşayan ezilen halkların bu durumu da "yumuşatılmak" isteniyor.

Emperyalizm ile reel sosyalizm arasında gelişen "yumuşama" sürecinin en az etkilediği bölgelerin başında bölgemiz Ortadoğu gelmektedir. Bunun çok çeşitli nedenleri var. Açmıyoruz. Bu, bölgemizin devrim ve karşı-devrimin fırtına merkezi olma özelliğini, bundan böyle de derinleştirerek sürdüreceğini gösteriyor.

Bize etkisi açısından

Son olarak, Kürdistan ve Türkiye Devrimlerine etkileri konusunda şunlar denilebilir:

TC- soğuk savaşa göre kurulmuş bir devlettir. Bu anlamda, "yumuşama" süreci ve bunun söylemde de olsa "demokrasi", "insan hakları" vb. boyutlarıyla bir çelişki yaşandığı açıktır. Türkiye ve Kürdistan Devrimlerini bu çelişki ve çatlaklardan yararlandırmak mümkündür.

Öte yandan, TC'ni Ortadoğu'da ve Kafkasya'ya dönük politikalarında emperyalizmin daha etkin rollerle donatacağı unutulmamalıdır. Bunun getireceği dezavantajlar da akılda tutulmalıdır.

Kürdistan silahlı devrimi, bağımsızlıkçı çizgideki ulusal kurtuluş devrimimiz, bu temel özellikleri ve bölgesel-uluslararası sonuçları bakımından detantla çelişiyor. Emperyalizmin Kürdistan devrimine ilişkin politikası çok açıktır. Reel sosyalizmin Kürdistan politikası, henüz netleşmiş değil. Ancak yumuşama sürecine atfettiler önemli bir bu bağlamda "enternasyonalizm" anlayışları ve bunun düşünsel açılımı olan yeni politik düşünceye baktığımızda, olumsuz bir yönelime girecekleri bile söylenebilir. En azından şimdiki yönelimlerinin mantıki sonucu bu.

Ancak öte yandan, reel sosya-

lizmin geçirdiği sarsıntı, ideolojik prestij ve çekim merkezi olma konusunda uğradığı ciddi kan kaybı, liberalizm ve burjuva demokratizmin kaydettiği ideolojik atak, gencl sosyalizm cephesinde görülen demoralizasyon vb. etkenlerin olumsuz etkilerini saptamak gerekiyor. Gerçi PKK'nın bu olumsuz gelişmelerden, çok fazla etkilenmesi pek mümkün değildir. Ancak, Türk solunun ve Türkiye halkının ne denli etkilendiği ortadadır.

Reel sosyalizmin bu sağa savruluşundan ve onun yeni politik düşüncesinden etkilenen/beslenen siyasal hareketlerin, (özellikle Türkiye ve komşu ülkeler solunda) Kürdistan devrimine katacakları bir şey olmaz. Kendi toplumsal muhalefetlerini, düzen içi bir konumda tutacak bu gibi hareketlerin, ideolojik-politik yönde devrime karşı reformizmi ve işbirlikçiliği dayatacakları açıktır.

Önemli bir nokta daha: Reel sosyalizmin yaşadığı gelişmeler ve bunun ideolojik cephesindeki boyutları, Türkiye solunda yeni temel-

de ayrışmalar ve saflaşmalara etkide bulunuyor. Geçmişte de uluslararası düzlemde meydana gelen ideolojik ayrılıklar, olduğu gibi, hatta kimi zaman daha şiddetli bir tarzda Türk solu saflarına yansımıştır. Şimdiki yansıma ve etkilenmeler '80 öncesi şiddette olmasa da yine de ayrışmalar ve saflaşmalarda belli bir rol oynadı/daha da oynayacağı açıktır.

Reel sosyalizmin yaşadığı süreç, bağımsız bir kafa ve devrimci yaratıcılıkla değerlendirilirse, ayrışmalar ve saflaşmaların daha sağlıklı temellerde olacağı kesindir.

Öte yandan konjonktürel olarak, ciddi ideolojik-politik-moral dezavantajlarına karşın, reel sosyalizmin pratiğini devrimci bir tarzda çözümlemek önemlidir. Paha biçilmez değerdedir. Aynı hata ve yanlışları tekrarlamaktan sakınılacağı gibi, doğru somut sosyalizm anlayışlarını geliştirmek ve zenginleştirmek açısından reel sosyalizm pratiği derslerle doludur.

Geneldeki kan kaybının, güç ve prestij yitiminin, sağa savruluşun ve dünya devrimci dalgasının geriye çekildiği böyle bir ortamda yılgınlık, inançsızlık ve bunun teorileri de revaçta oluyor. Dünya çapında yaşanan bu ideolojik bunalımı, Türk solu daha az ağır yaşamıyor. Bu yaşanan sürecin ideolojik-politik etkilerini Kürdistan'da yankı bulma şansı hemen hemen yoktur. Ancak yine de ideolojik doğrultu noktasında reformist ve oportünist eğilimlere karşı, yoğun bir ideolojik kavga içinde bulunmak gerekiyor.

Neler yapabiliriz yapmalıyız?

Geneldesosyalizminyaşadığı ideolojik bunalımı aşma noktasında neler yapılabilir, biz neler yapabiliriz?

Kendimiz açısından şunları söylemek mümkün:

Kürdistan Devriminin bölgesel boyutları, daha 70'lerin ortalarında saptanmıştı. Kürdistan Devrimi, Ortadoğu devrimleri açısından anahtar bir rol oynayacak! Bu teorik belirleme bugün, pratikte doğrulanıyor. Bağımsız ideolojik-politik çizgisiyle PKK ve Kürdistan Devrimi,

nesnel koşulların bir sonucu olarak, Ortadoğu devrimlerinin önünü açacak. Bu anlamda öncü bir rol oynayacaktır. Devrimlerin fırtına merkezi olan bölgemizin en volkanik noktası bugün Kürdistan'dır.

Bölge dengelerinin yapı taşlarını sökecek Kürdistan Devriminin ideolojik-politik ve moral etkileri az olmayacaktır. Ve Türkiye Devrimini de oldukça yakınlaştırırsa; bunların birleşik sonuçları muazzam olacaktır. Eğer Kürdistan Devrimi, bölgede zincirleme halk devrimlerine önyak olabilirse, bu olayın siyasal stratejik sonuçlarının yanı sıra, ideolojik ve moral etkileri de çok büyük olacaktır, dünya çapında. Ortadoğu'nun yaşadığı çelişkiler, özellikle TC- Irak vb. devletlerin durumu ve muzaffer Kürdistan Devrimi karşısında içine girecekleri ölümcül kriz ve devrim durumu düşünüldüğünde, Kürdistan Devrimiyle birlikte birkaç bölge ülkesinde zincirleme halk devrimleri olasılığının bir ütopya olmadığı kavranacaktır diyoruz.

Devrimi yükseltmek, dünya çapında ideolojik-politik kan kaybını yaşayan sosyalizme güç vermek, ideolojik hegemonya kavgasında üstünlüğü yeniden elde etmek ve dünya çapında sosyalizmi yeniden bir çekim merkezi yapabilmek için, ülke devrimci pratiklerimize yüklenmekten başka seçeneğimiz yoktur. Proleter enternasyonalizmin biricik doğru yorumu da bundan başkası değildir. Eğer olgun nesnel koşullara, yetkin öznel araçlarla karşılık verilebilirse, Kürdistan Devrimiyle birlikte bölgede zincirleme halk devrimleri olasılığı mümkündür. Tarihsel olarak böyle büyük bir şans ve fırsatın yakalandığını düşünüyoruz.

Sosyalizmin ve Marksizm-Leninizmin öldüğünü, iflas ettiğini ilan eden burjuva ideolojisine ve buna çanak tutan yeni politik düşüncelere diğer liberal karmalı akımlara karşı en iyi yanıtımız, Kürdistan'da yükselen Ulusal Kurtuluş Devrimidir!

Kitlelerde somutlaşan haklı sistem...

MÜCADELE BAYRAĞI'NDAN AYRILAN BİR GRUP DEVRİMCİDEN ÇAĞRI

Küçük hesaplar bir kenara!

Kaypakkaya çizgisi kökenli akımlardan, Mücadele Bayrağı'ndan ayrılan bir grup devrimci, Komün'e ortak bir açıklama yaptı. Çağrıda, Kaypakkaya çizgisinin gelinen aşamada birçok yönüyle eleştirilmesi, sorgulanması gerektiğini duyanları; küçük hesapları bir kenara bırakıp, Komün'ü desteklemeye, geliştirmeye çağırıyor.

Bugün, gerek Uluslararası Komünar Hareket (UKH), gerekse Türkiye ve ezilen ulus devrimci ve komünar hareketi içerisinde, çeşitli boyutlarda süren bir bunalım yaşanıyor. Son dönemlerde, modern revizyonizmin hüküm sürdüğü SSCB ve özellikle de D.Avrupa'daki gelişmelerle birlikte, yaşanan kaos ve bunalım, doruk noktasına ulaştı. Modern revizyonizm, yüzündeki komünar maskesini de artık bir kenara atarak, dünya emperyalist burjuvazisiyle kolkola ve açıktan "sosyalizmin iflasi"nı ilan ediyor. Bunun, uluslararası proletarya hareketi içerisinde yarattığı tahribat, ifade edilemeyecek derecede büyüktür.

Zaten iyice daralmış ve küçülmüş olan UKH'e içindeki bölünme ve parçalanmaları da eklersek, çok daha olumsuz bir tablo kendiliğinden ortaya çıkıyor. Bugün, uluslararası proletarya hareketi, bir yıkım içerisinde. Bununla birlikte, ideolojide bağlamda da revizyonizmin ve reformizmin etkisi altında.

Komünarların en temel görevi

Bugün, enternasyonal alanda komünarların önünde duran en temel görevlerden biri; mevcut dağınlığı bir an önce gidermeye çalışmaktır. Uluslararası burjuvazinin ve onun uzantısı olan modern revizyonizmin karşısına daha güçlü bir şekilde çıkabilmektir. Bunu gerçekleştirebilmekse, ancak, içinden geçtiğimiz süreci diyalektik ve tarihsel materyalist bir açıdan doğru tahlil etmek, uluslararası komünar hareketin geçmiş tarihsel deneyim ve tecrübelerinden doğru bir şekilde öğrenmek ve sürece uygun çalışma tarzını ve örgütlenme biçimini bulup çıkarmak, bunu maddi ve sosyal yaşama dönüştürmekle mümkündür.

Birleşebilecek en geniş güçleri birleştirerek, sürece olumlu bir şekilde müdahale etmek, dünya komünarlarının önünde ertelenemez bir görev olarak duruyor.

Türkiye ve ezilen ulus devrimci ve komünar hareketi içerisinde, uluslararası komünar hareketin yaşadığı bunalımın yansımalarının yanı sıra, ülke devriminin sorunları, ayrıca bir de 12 Eylül yenilgisi eklenince, çok daha karmaşık bir tablo ortaya çıkmıştır. 12 Eylül öncesinde, devrimci ve komünar hareket tarafından görmemezlikten gelinen sorunlar, 12 Eylül yenilgisiyle birlikte iyice su yüzüne çıktı. Mevcut yakıcı sorunlar, sosyal pratiğin zorlamasıyla birlikte, devrimci ve komünar hareketin gündemine girdi. 12 Eylül yenilgisi bir bakıma, sosyal gelişmelerin zorlamasıyla birlikte, varolan örgütlerin kendi teori ve pratiklerini sorgulamaya zorladı. Yaşanan bu süreç, bugün de hala kapanmış değildir. Aksine yakıcı bir şekilde devam etmektedir. Bir dizi bölünmeler, parçalanmalar, yeni yeni saflaşmalar ve yeni ideolojik arayışlar şeklinde sürmektedir.

Devrimci ve komünar hareketin içinde bulunduğu olumsuz duruma rağmen, Türkiye ve ezilen ulus özgünlüğünde egemen güçlerin içine düştükleri kriz gittikçe derinleşiyor. Toplumsal muhalefet güçlerinin mücadelesi her geçen gün yükseliyor. İşçi sınıfı "Bahar eylemleri"yle toplumun en devrimci sınıfı ve toplumsal muhalefetin öncü gücü olduğunu dosta düşmana bir kere daha gösterdi. Şu anda genel grev hazırlığı içinde. Ezilen ulusun milli zulme ve zorla birarada tutulmaya karşı yükselttiği mücadele giderek yaygınlaşmakta ve en son Nusaybin, Cizre vb. yerlerde görüldüğü gibi, kitlesel eylem şekline dönüşmektedir. Tütün üreticilerinin eylemliliklerinde görüldüğü gibi, köylü hare-

keti de içten içe gelişiyor. Öğrenci gençliğin akademik, demokratik mücadelesi giderek yükseliyor, radikalleşiyor. Kadınların, erkek egemen topluma karşı demokratik mücadelesi, yeni çıkışlar yapma sürecinde.

Tüm bunlar, objektif durumun giderek devrim lehine doğru geliştiğini gösteriyor. Objektif alanda bu olumlu gelişmelere karşın, subjektif durum oldukça geriden seyrediyor.

Sınıfın parti yoksunluğu

Dün olduğu gibi bugün de, işçi sınıfı devrime önderlik edecek gerçek birleşik sınıf partisinden yoksundur. Dün olduğu gibi bugün de, birleşik sınıf partisini yaratma, komünarların önünde en temel görev olarak duruyor.

Böyle bir parti yaratma çalışmasının iki temel ayak üzerinde yükselmesi gerekiyor. Her şeyden önce, teori alanında, bugün sağlam bir Marksist-Leninist programın bulunmadığı tespit edilmelidir. Böyle bir programın yaratılması gerekiyor. Böyle bir programın eksikliği, her şeyden önce enternasyonal ölçekteki komünar hareketin bunalımıyla bağlantılıdır. Uluslararası işçi sınıfı içinde çok büyük tahribat yaratmış olan geriye dönüş sorununun, bilimsel bir temelde incelenip, gereken derslerin çıkarılması gerekiyor. Bu aynı zamanda "nasıl bir sosyalizm?" sorununun net olarak açıklığa kavuşturulmasını içerir. Buna bağlı olarak ülke devriminin azami ve asgari programını netleştirmek gerekiyor.

Öyleyse, komünar kadroların teoriyi kendi malları haline getirme çalışması çok önemlidir. Bu teorik çalışmaya karşı, kıskırılmış önyargıların tüm etkisi göğüslenerek, komünar bir teorik çalışma sürdürülmelidir.

Sınıf içinde pratik çalışma

Birleşik sınıf partisini yaratma çalışmasının öteki temel direğini işçi sınıfı içindeki pratik çalışmalar oluşturuyor. Çünkü, gerçek bir sınıf partisi, işçi sınıfı hareketiyle bilimsel sosyalizmin birliğinin bir ifadesidir. Bilimsel sosyalist görüşleri işçi sınıfı hareketiyle birleştirmeye çalışma süreci, aynı zamanda birleşik sınıf partisini yaratma sürecidir. Bugünden yapılabilir ve yapılması gerekli olan şey, işçi sınıfının en ileri kesimine (öncelikle ağır sanayi proletaryasına) yönelik sosyalist çalışmadır. Sınıfın partisini yaratma çalışmasına sınıfı, sınıfın öncülerini ve parçalarını şimdiden katmamız gerekiyor.

Stalin'in şu sözleri, bugünkü pratiğimizin temel yol göstericisi olmalıdır:

"İşçi hareketi olmaksızın bilimsel sosyalizm nedir? Kullanılmadığı zaman sadece paslanan ve sonra da denize atılması gereken bir pusula!

Sosyalizmsiz işçi hareketi nedir? Pusulasız da karşı kıyıyı tutacak olan, ama bir pusulası olursa kıyıya daha çabuk ve daha az tehlikeli olarak varacak olan pusulasız bir gemi.

Her ikisini birleştirin. O zaman doğrudan kıyıyı tutacak ve hiçbir zarara uğramadan limana ulaşacak olan kusursuz bir gemi elde edersiniz.

İşçi hareketini sosyalizmle birleştirin o zaman doğru yoldan 'kutsal ülkeye' ulaşmaya çalışan sosyal demokrasiyi elde edersiniz.

Demek ki sosyal demokrasinin ödevi, (sadece sosyal demokrat aydınların değil) sosyalizmi işçi hareketiyle birleştirmek, harekete sosyalist bilinç götürmek ve bu suretle, kendiliğinden harekete sosyal demokrat bir nitelik kazandırmaktır."(*)

Bu görevleri yerine getirebilecek, küçümsemeyecek önemli bir potansiyel var. Ama, bu potansiyel güç, önemli derecede parçalanmış durumdadır. Türkiye ve ezilen ulus devrimci ve komünar hareketi, objektif ve sübjektif bir dizi nedenlerle yaklaşık 40-50 parçaya bölünmüş durumdadır. Devrimci ve komünar hareketin bu kadar bölünmüş olmasının altında grupçuluk, kariyerizm, dogmatizm, reformizm ve inkârcılık vb. önemli nedenler de yatmaktadır. Açık ki, bu bölünmüşlük ve dağı-

nıklık, hem devrimci ve komünar hareketi zayıflatmakta hem de sınıfı zayıflatmakta ve güçsüz düşürmektedir. Sınıfın bugün reformist ve sarı sendika ağalarının tahakkümü altında olması ve burjuvazinin çeşitli klikleri tarafından elti altına alınmasında, Türkiye ve ezilen ulus devrimci ve komünar hareketinin dağılık olmasının önemli rolü vardır.

Bu olumsuz ve dağılık durumun mutlaka aşılması gerekiyor. Aşılabilmesi için, sınıfın çıkarlarını kendi dar grup çıkarlarının önüne koyan, kendi dar grubunun etrafındaki üç-beş insanın dışındaki komünar güçlerin varlığını inkâr eden, her şeyin kendisiyle başladığını ve kendisiyle hal olacağını sanan idealist bakış açılarına karşı mücadele edilmesi gerekiyor. Bu grupçu, mezhepçi ve idealist bakış açıları yıkılmadıkça öncünün birliği, sınıfın birliği, halkın birliği bir ütopya olmaktan ileri gidemeyecektir.

Bugün grupçu ve mezhepçi anlayışlara karşı mücadele içerisinde öncünün birliğini adım adım inşa etmemiz gerekiyor. Arzuladığımız geniş kapsamlı öncünün birliğinin bugünden yarına gerçekleşeceği hayaline de kapılmamalıyız. Bugünden birleşebilecek güçlerle, uzun vadede birleşebilecek güçleri tütülikle ayırt etmesini bilmeliyiz: İstenilen birlik, bir anda gerçekleşmeyecek, bugün en yakın güçlerden başlayarak, halka halka gelişip güçlenecektir.

Birliğe nereden başlanmalı

Bu perspektifle hareket ettiğimizde, birlik sorununa nereden başlayacağımız da kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Bugün İbrahim Kaypakkaya hattındaki güçler de önemli ölçüde dağılmıştır. Doğru perspektif, öncelikle bu güçlerin birliği yönünde çaba sarfetmektir. Ama, öncünün güçlerini yalnızca bu güçlerle sınırlayan, dar bakış açısına düşmekten de kaçınmalıyız.

Kaypakkaya hattındaki güçlerin belli bir kesimi, 18 yıllık yaşanan pratiğe rağmen, hala '72 çizgisinde çakılıp kalmışlardır. Bu yoldaşlar, 10 yıllık son pratik deneyimden de hiçbir şey öğrenmemişlerdir. Çok olumsuz bir durum bu. Başka bir kesim ise, '72 çizgisinin aşılması gerektiğini çok önceden gördü. Fakat buna rağmen, 10 yıl gibi uzun bir dönem içerisinde elle tutulabilir bir ge-

lişim gösteremedi. Yurtdışı örgütü olmaktan bir türlü kurtulamadı.

Yaşanan pratiğin açık bir şekilde gösterdiği gibi, '72 çizgisiyle Türkiye ve ezilen ulus devrimlerinin sorunlarını çözmek olanaksız. Birçok yönüyle eleştirilmesi, gözden geçirilmesi, sorgulanması gerekmektedir. Komün'ün ortaya çıkışı geç de olsa, içinde belli eksiklikleri taşısa da bu alanda çok önemli ve ileri bir adımdır. '72 çizgisiyle sorunların çözülemeyeceğini gören, bunun aşılması gerektiğini kavrayan ve bu doğrultuda çalışma yürütenler içerisinde, Komün'ün bugün bulunduğu mevzi daha ileri bir mevzidir. Bugün proletarya hareketinin çıkarları, bu mevzinin daha da güçlendirilmesi ve geliştirilmesini öngörmektedir.

Komün'e güç vermek, geliştirmek

Bizler, Komün'le gerek uluslararası sosyalizm sorunlarında, gerekse geçmişin değerlendirilmesi vb. sorunlarda, belli farklılıklarımız olduğunu bilincindeyiz. Ancak farklılıklarımızı, bugün Komün'ü her alanda desteklemek, güç vermek, daha ilerletmek ve geliştirmenin önünde bir engel olarak görmüyoruz. Aksine bugün içinden geçtiğimiz süreçte, proletarya hareketinin çıkarlarının bir gereği olarak görüyoruz.

'72 çizgisiyle, Türkiye ve ezilen ulus devriminin sorunlarının çözülemeyeceğini gören, mevcut çizginin birçok yönüyle eleştirilmesi, sorgulanması gerektiğini duyan yoldaşları; bekle gör tavrını, yersiz kaygıları, küçük hesapları bir kenara bırakarak, Komün'ü her alanda desteklemeye, güç vermeye daha da ilerletip, geliştirmeye çağırıyoruz.

Varolan dağılık güçlerimizi birleştirelim! Proletarya hareketinin birliği için, gerçek bir öncünün yaratılması için, gelişen ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesine önderlik edebilmek için, üzerimize düşen tarihsel sorumluluğumuzu ertelenemez bir görev olarak kavrayalım.

DİPNOT:

* Stalin, Bütün Eserler, cilt:9 sf:122

ELEŞTİREL BİR ANALİZ

Gücünü anlamak ve anlatabilmek

Boyutlanan işgaller ve tamamlayıcı eylemler egemen sınıfları tedirgin etti. Etkili ve yetkili ağızlar, üniversiteleri "anarşi yuvası" olarak göstermekte zaman yitirmediler. Yeniden kışla disiplinine dönmek için gerekçe bulunmuştu. Buna karşılık, gençlik hareketinin başarısının anahtarı, kendi gücünü anlamasında ve anlatabilmesindedir. Uygun mücadele biçimleri bunun üzerine oturtulmalıdır.

Ertan İLKER

K armaşık bir dönemden geçiyoruz. 12 Eylül faşizminin ördüğü suskunluk perdesi, belirgin olarak, toplumun çeşitli kesimlerince parçalanmaya başladı artık. Kaygan bir zeminde süregelen politik yaşam, güçlü sarsıntılara gebe görünüyor. Adaletsizliğin adalet, eşitsizliğin eşitlik, baskı ve zulmün özgürlük adına fütursuzca ettiği rügar, kasırgaların habercisi olarak uç vermeye başlıyor.

Sistem provakasyonlarla hedef şaşırtmaya, kitlesel uyanışı ve toplumsal bilinci dumura uğratmaya çalışıyor. Yığınların haklı eylemlerini "marjinal" düzeyde tutmak için, "l umacası" ile beyinleri iğdiş etmeye çalışıyor. Egemen sınıfların bu pürtelaşı nedensiz değil. Tüm bunlar arasında, üniversite gençliğinin hak arayışı, üniversitelerin "anarşi ve terör yuvası olduğu" biçimindeki ifadelerle gerekçe yapılıyor.

"Ne terörü Allah'aşkıma?"

Gözden ırak tutulmaması gereken önemli bir nokta var. O da şu: Egemenler, organize edilmiş güçleri elinde tutmanın yanı sıra, yaşanmış-tan ders çıkarmayı da ihmal etmiyor. Özellikle son 20 yıllık sınıf mücadelesinin deneyleri, onlara çok şey öğretmiş benziyor. Bir işçi topluluğunda, işçilerden birinin sordugu soru oldukça anlamlıydı: "Bir terör edebiyatıdır aldı başını gidiyor.

Televizyonda, radyoda, gazetelerde terör üstüne demeçlerden geçiliyor. Ne terördür 'Allahaşkıma?' Evet, terör olan ne? Ya da hangi terör?

Bu arada gazeteler, öğrencilerin joplanmasının, yerde tekme tokat sürüklenişinin görüntüleriyle de dolu. Toplumun genel tablosunu çizmeye kalkışmayacağız. Çünkü bu diğer yazılarda yapılıyor. Ve tekrar sorumuza dönüyoruz: Terör olan ne? Aslında hesap ve oyun belli. Oyuncular da. Egemen sınıflar, geçmiş deneylerinden hareketle, "yılanın başı küçükken ezilsin" istiyor. Kitlelerin haklı istemlerini ve bu istemler doğrultusundaki örgütlü mücadelelerini "terör" olarak göstermeyi, günün koşullarında sınıf çıkarlarına uygun bir yöntem olarak belirliyorlar. Kuşkusuz bunu yaparken, demokrasi ve devrim güçlerinin bazı yanlış taktiklerini kullanmayı, bu yanlışları her vesileyle öne çıkarmayı ihmal etmiyorlar.

Şu nokta açıklıkla görülmelidir: Egemen sınıfların seçkin temsilcileri, gelişen sınıf mücadelesinin üstesinden gelmek için, harıl harıl çalışıyorlar, taktikler üretiyorlar. Bu anlamda, halk demokrasisi güçleri açısından, önümüzdeki sürecin tamamen bir taktikler süreci olduğu unutulmamalıdır. Dolayısıyla, nesnel durumun doğru tespiti bir yana, ona uygun davranışların biçimlendirilmesi, egemenlerin karşı-taktiklerinin boşa çıkarılması, birinci dereceden önem arz ediyor. İşte bu anlayıştan hareketle, toplumun şu an

öne çıkan bir kesimi olan üniversite gençliğinin son aylardaki hareketliliğinin eleştirel bir analizini yapmak yararlı olacaktır.

İşgal eylemleri zinciri

Bu yıl Basın Yayın Yüksek Okulu'ndaki faşist çıkarmanın ardından gündeme gelen işgal, Bursa Uludağ Üniversitesi ve Yıldız Üniversitesi'ndeki işgal eylemleriyle yeni bir boyut kazandı. Yıldız Üniversitesi'ndeki işgalin ardından, birçok üniversite de, polis ve jandarmanın üniversiteler üzerindeki baskısı yerildi, çeşitli demokratik istemler dile getirildi. Boykotlar ve açlık grevleri ile gençlik, haklı mücadelesini kamuoyuna anlatma uğraşı içine girdi. Bu gelişmeler, egemen sınıfları tedirgin etti. Etkili ve yetkili ağızlar, üniversiteleri "anarşi yuvası" olarak göstermekte zaman yitirmediler. Böylece üniversitelere, yeniden kışla disiplini egemen kılmak için gerekçe bulmuş oldular!

Bu, madalyonun bir yönü. Diğer yönü ise şu: Sınıf savaşımında, herhangi bir sınıf veya tabakanın başarısının anahtarı, gücünü anlaması ve kendisini anlatabilmesidir. Üniversite gençliğinin, son aylardaki hareketliliğine bu duyarlılık ve sorumluluk bilinci ile yaklaşmalıyız. "Hareket her şey, ama hiçbir şey" mantığı ile yaklaşıp, ona övgüler düzmek, bize doğru görünmüyor. Daha açıkçası, gençliğin mücadelesi, egemen sınıfları endişelendirdiği

kadar, belki de daha fazla, ama *bir başka yönüyle* bizleri de endişelendirmeli. Endişemizi şöyle formüle edebiliriz: Üniversite gençliği, kendisini, görevlerini önümüzdeki süreçte ilişkin sorumluluklarını ve gücünü tam anlayamadığı gibi, anlatmasını da başaramıyor. Ya da aynı anlam gelmek üzere, yanlış bir zeminde başarıma çabasında.

Devrimci söylemde, gelişen toplumsal hareketlilikleri, tek yanlış olarak yüceltmek anlaşılır olsa da, her durumda doğru kabul edilemez. Başka bir ifadeyle; ajitatif bir dil kullanarak, son aylardaki hareketliliği analiz değil, övüp yüceltmek, salt "yaşasın" edebiyatıyla taçlandırmak bir yöntemdir. Bu yöntemin, üniversite gençliğinin küçük-burjuva ruhsal yapısını okşadığı da kuşku götürmez. Ne ki eğitici olmak, daha kalıcı başarılar elde etmek bağlamında, bu yöntem geçerli sayılmaz. Dolayısıyla, yöntemimiz, önemli bir yönüyle de yığınları kendi yanlışları üzerinde eğitmek olmalıdır.

Sürgit devamın koşulu

Bir şeyin daha altı çizilmeli. Düzenlerinin sürgit devamını isteyen egemen sınıflar, bunun için kendilerini tekrardan kaçınmaya çabalı-

yorlar. Zira değişen koşullarda, kendini anlatabilme yolunun, değişken taktikler üretmekten geçtiğini biliyorlar. Ne yazık ki, aynı gerçeğin halk demokrasisi ve sosyalist güçlerince kavrandığı, gereklerinin yapıldığı pek söylenemez.

Tüm bu vurgularımız, dayanaksız değil. Bunu göstermek için, daha somut konuşmak gerekiyor. Yıldız Üniversitesi'ndeki işgal eylemi ve sonrasını kısaca ele alalım.

1 Mart 1990 günü TDKP, Yıldız Üniversitesi'nde "Parti Nedir?" forumu düzenliyordu. Bu arada bir sivil polis, göstericileri görüntülerken farkediliyor ve tartaklanarak kapı önüne bırakılıyordu. Bunun üzerine çelik yelekli timler ve Çevik Kuvvet okulu basıyor ve 100'den fazla öğrenciyi tutukluyordu. Tutuklamaları protesto etmek ve polisin üniversiteler üzerindeki baskısını kınamak amacıyla öğrenci dernekleri platformu Yıldız Üniversitesi'nde forum yapma girişiminde bulundu. Polis-rektör işbirliği ile 2 Mart günü girişim engellenmeye çalışıldı. Başka üniversitelerden gelen öğrencileri duraklardan toplamaya ve tutuklamaya girişen polisin eylemine, rektör okulu tatil etmekle destek oldu. Böylece devrimci öğrenciler polisin açık saldırısına maruz bırakılıyordu. Bu arada üniversite bahçesinde forum yapan öğrenciler, gelişen olaylara karşı nasıl tavır geliştirmek gerektiğini tartışıyor: Oturma eylemi mi, yoksa işgal mi? Polisin üniversiteye saldırısı ile tartışma işgalle sonuçlanmış oldu. Sonrası biliniyor.

Bu olayların üstüne, diğer üniversiteler dayanışmalarını çeşitli eylemlerle ortaya koyuyorlardı. Bu arada, ODTÜ'de öğrencilerin ekonomik-demokratik istemlerinden hareketle 3000'in üzerinde bir kitleselliği yakalamış olması, kayda değer bir diğer gelişme oldu. Önemli bir başka gelişme ise, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde yaşandı. İlegal devrimci örgütlenmelerin afiş, döviz ve pankartları fakülteye asıldı ya da sergilendi. Çok geçmeden rektör-polis işbirliği ile indirildi ve üniversiteye giriş-çıkışlar polis denetimine alındı. Öğrencilerin bu duruma tepkileri boykot oluyordu. Fakat, büyük çoğunluğunun

katılmadığı bir boykot.

Sağlıklı zemin için ısrar

Tüm bunlardan yola çıkılarak bir genelleme yapılacak olursa, şu söylenebilir: Öğrenci hareketi radikalleşiyordu, ama kitleselleşmeden. Bir başka ifadeyle; kendini, marazlarını büyütürken, içinde bulunduğu toplumsal katmandan daha bir yalıtarak ortaya koyuyordu.

Daha kapsamlı genellemelerden önce, belirttiğimiz somut olaylara ilişkin vurgulamak istediğimiz noktalar var. Aslında, bu tür sorunlar üzerinde polemiklere girişmek akıl kârı olarak itibar görmüyor. Her her fırsatta, "devrim mi, reform mu?" tartışmasını, içini boşaltarak gündeme getiriyorsa! Ya da meşruluk-gayri meşruluk şematize edilerek, mekanik yaklaşımlara dayanarak yapıp, içeriksiz tartışmaların gündemini belirliyorsa! Devrimci mücadelenin sağlıklı bir zeminde gelişmesi noktasında ısrarlı olacağız. Söyleyeceklerimizin bu çabanın bir ürünü olarak değerlendirileceğini umuyoruz.

Öncelikle, TDKP'nin Yıldız Üniversitesi'ndeki "Parti Nedir?" forumu, genel devrimci-demokrat öğrenci kitlesinin somut mücadele süreci ve düzenleniş biçimi açısından yanlış bir pratik oldu. Somut durumda bunu, devrimci çalışma açısından yararlı bir faaliyet olarak görmediğimizi ekleyelim.

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde olup bitenlere de bu bağlamda bakılabilir. Eğer, hiç olmazsa adım adım kitleselleşmenin içine nüfuz etmiyorsa, devrimci grupların, öğrenci kitlesinden yalıtık bir konumla fakülte mekanını adeta deşarj arenasına dönüştürmesinin, üniversite gençliğinin sorunlarını çözmede devrimci bir taktik olduğuna kaulmıyoruz.

Birçok siyasal yapılanmanın, bu arada TDKP'nin de özellikle sözlü vurgusu; 12 Eylül yenilgisinin başlıca nedeninin, sosyalist hareketin işçi sınıfı hareketi ile birleşme-mişliği olduğu üzerinedir. Kendisine "İşçi sınıfının öncü örgütü" diyen bir siyasal yapılanmanın, küçük-burjuva bir toplumsal katman olan üniversite gençliğine "parti" anlayı-

POLİS: Üniversite işgali

sını benimsetmeye öncelik tanınması bize şaşırtıcı gelmemekle birlikte, kendi söylemleri ile uygunluk arz etmiyor. Üniversiteli kitle açısından partinin gerekliliğini, böylesi fraksiyonel pratiklerle kavratmanın, birinci dereceden bir sorun olduğu anlayışında değiliz. Hele bugünkü durumda, bu çok daha haklı ve yerinde bir itirazdır. Burada meşruluk ve gayri-meşruluk tartışması yapmıyoruz. Çünkü, en genel anlamıyla bu sömürü sistemine her karşı çıkış meşrudur. Meşruluğu, şu veya bu birey ve hareketin niyetince belirlenemez. Çünkü, meşruluğunun gerekçeleri nesneldir. Fakat bu nesnel meşruluk durumu, birey ya da hareketin her durumda yaptığına doğruğuna gerekçe yapılamaz.

Bu tavrın değişik bir yansımasını Hukuk Fakültesi'nde görmekteyiz. Esasen devrimci ve demokrat çevrelerin çalışma tarzında kolaycılık esas eğilim durumunda. Yukarda vurgulamıştık, tekrarda yarar görüyoruz: Başarılı mı olmak istiyoruz? Öncelikle, topluma karşı durumu-muzu nesnel olarak algılayıp bilince çıkarmalıyız. Kendimizi anlatmanın yollarını ve yöntemlerini aynı nesnellikle ve kolaycılığa kaçmadan bulmak zorundayız. Önceki sayılarımızda bu noktanın üzerinde ısrarla durduk. Gençliğin neyi istemesi gerektiğini, nerede ısrar, nerede kopuşu gerçekleştirmesi gerektiğini belirttik. Taktik süreç değişmedi. Düşüncelerimiz hala geçerliliği-koruyor.

Eylem alışkanlık değildir

İstanbul Üniversitesi'nde, her vesileyle yapılan forumların, Bayazıt Meydanı'na kadar yapılan bir yürüyüşle noktalanması; polisin saldırısı olursa karşı konulması, olmazsa kampüse yüzgeri edilmesi alışkanlık haline geldi. Kötü bir alışkanlık bu. Çünkü, kamuoyuna kendisini anlatma uğraşı içine giren demokrasi güçlerinin kendilerini daha aynı sıraları paylaşmış olanlara anlatmamış olması sorunu var. Bu anlamda, ODTÜ'de 3000'in üzerinde bir kitleselliğin yakalanmış olmasını anlamlı buluyoruz. Devrimci çalışmanın hangi zemin üzerinde yükseltilmesi gerektiğine ışık tutuyor.

Halk demokrasisi güçleri, bugünün değil yarının kavgasını veriyor! Bu cümlecüğün altı çözilmeli. "Kuşku duymuyoruz, elbette öyle olmalı" diyenler çok olacaktır. Aynı kanıda değiliz. Biz, halk demokrasisi güçlerinin, bugünün de kavgasını vermesi gerektiğine inanıyoruz. Ki yarını kurmak mümkün olabilsin. Bugüne takılıp kalmak da, bugünü es geçip, yarıncılığa savrulmak ta yanlış. Bugün ve yarın, "kırk katır mı, kırk satır mı?" handikapına sokulamaz. Üniversite bazında mücadele taktiklerini, "Halk Üniversiteleri" zeminine oturtmak, devrimci duygular açısından hoş bir şeyse de, gerçekçi olduğu kanısında değiliz. Üniversitelerin gerçek bilim yuvaları olarak esas işlevlerini halk demokrasisi koşullarında ortaya koyacaklarını söylemek ve bunun propagandasını yapmak ayrı bir şey. Fakat bunun hemen yarın olacağı hayaline kapılmak, bu hayal doğrultusunda bir davranış biçimi sergilemek, daha farklı bir şeydir. Katılmadığımız bu ikinci yöndür. Hareket noktamız

ve mücadele taktiklerimiz "özerk demokratik üniversite" zeminine oturtulmalıdır. İçinde bulunduğu süreçte, öğrenci mücadelesinin hedefi, demokratik hakların yerleştirilmesi anlamında üniversite reformunu öngörmelidir. Bugünkü koşullarda öğrenci kitlesine yönelik taktikimizin esasını bu oluşturmalıdır. Üniversitelerde parti örgütlenmesini bununla aynılaştırmak, iki açıdan kabul göremez: **Bir:** Öğrenci kitlesinin karşısına çok ileri talep ve mücadele araçlarıyla çıkmış olur. Ve bu hareketi marjinalliğe hapseder. **İki:** Parti örgütlenmesi ve mücadelesi, kitle örgütleri derekesine indirilmiş olur. Üniversite reformundan açıkça anlaşılması gereken şeyler şunlar: Eğitimin nitelikli hale getirilmesi. Maddi yaşam koşullarının giderek ağırlaştığı bu dönemde, maddi külfetlerin kaldırılması. Polis ve jandarmanın üniversitelerde estirdiği teröre son verilmesi. Beslenme ve sağlık hizmetlerinin nitelikli ve yeterli hale getirilmesi... Dersliklerin ve laboratuvarların çoğaltılması. Kültürel faaliyetler için kaynak ve olanak yaratılması. Eğitim müfredatının rasyonel hale getirilmesi. Genel kitle açısından bunları istemeliyiz. Sadece istemekle kalmamalı, geniş öğrenci yığınlarını bu isteklerimizden haberdar etmeli, onları da bu istekler doğrultusunda harekete geçirmenin yollarını bulmalıyız.

Bu bir zorunluluk. Çünkü, öğrenci gençliğin seyirci kesimlerine dışarıdan gazel okumak, bu kesimin bilincinde bir sıçrama yapmada, eğitim ve öğretim süreci içinde paradoksal bir düşünce (yani resmi düşüncenin dışında bir fikir) ileri sürmekten, daha etkili olmamaktadır. Öğrenci hareketi, tüm güçlerini birleştirme uğraşına girişmelidir. Önümüzdeki süreç bunu daha fazla gerektirmektedir. Varolan güçlerine bağlı olarak örgütlenme modellerini yaratanların aksine, demokratik bir platforma ve programa oturtulmuş, gençliğin demokratik kitle örgütünün yaratılması gerektiğini düşünüyoruz. Bu bağlamda, varolan örgüt-lülüklerin sağlamlaştırılması ve adına layık DKÖ haline dönüştürülmesi önem kazanmaktadır.

Bugüne takılıp kalmak da, bugünü es geçip yarıncılığa savrulmak da yanlış.

NEDİR GENÇ OLMAK?

Maceranın rahata üstünlüğü ve..

Toplumlarda üzerinde en çok yazılan, çizilen, konuşulan dinamiklerin ön sıralarında yer alır gençlik. Her kesim, sınıf, tabaka kendine göre tanımlar, gençliği.

Sunuş:

Bu sayfa, tümüyle liseli bir grup öğrencinin ortak ürünüdür.

Bir anlamda kendilerini dile getirdiler.

Unesco literatürüne göre genç; öğrenim yapan, hayatını kazanmak için çalışmayan, kendine ait konutu bulunmayan kişidir. Bu tanıma bakarak, binlerce gencimiz kendini "genç" saymayabilir kolaylıkla. Çünkü söylenenle, yaşanan öylesine farklı ki! Bir başka tanım: Genç, büyük hayal gücüne sahip, cesaretin çekingenliğe, macera isteğinin rahata üstün geldiği insandır. Ya gençlik? Buluşma erme ile başlayan, fizyolojik ve psikolojik değişmeyi içeren, bireyi sosyal olgunluğa hazırlayan yaş dönemidir.

Liseli ne ister?

Bugün, biz liseli gençler ne istiyoruz, somut olarak?

1- Okullarda kültürel faaliyetlere ağırlık verilmeli. 2- Spor faali-

yetleri geliştirilmeli. 3- Sağlık hizmetleri sağlanmalı. 4- Beslenme, barınma ve ulaşım hizmetleri yürütülmeli... Bunlar liselilerin gereksinim duyduğu alanlar. Dönem ve okullara göre, çoğaltmak ve çeşitlendirmek mümkün.

Liselinin yoğun sorunlarını da sıralayalım:

1- Anatomik ve özellikle fizyolojik gelişme ve ergenlikle ilgili bedensel sorunlar. 2- Bedeni gelişme ve büyümeye paralel olarak yoğunlaşan sosyal ve psikolojik sorunlar. 3- Eğitim ve öğretim, bir mesleğin bilgisini, becerisini ve davranışlarını kazanma mücadelesinin yarattığı sorunlar. 4- İş bulma, hayat mücadelesinde yeni olma ve acemilik gibi sorunlar. 5- Dini, ahlaki, fel-

sefi, siyasi, sanatsal ve ekonomik konulara yaklaşım ve yerleşmiş değerlere karşı çıkma, kendi kimliğini arama gibi sorunlar.

Kendimizi de eleştiriyoruz

Bir bütün olarak gençlik ve liseliler, kendimizi eleştirmekte hiçbir sakınca görmeyelim. Biliyoruz ki, kendi eksikliklerini gören insan, görmeyenden çok daha başarılı olur. Kendimizde eksikler bulmakta zorlanmayacağımız açık. İlk aklıma gelen şu: Bugünün gençliği olarak, çalışkan olmadığımızı söyleyebiliriz. Çünkü, varolan eğitim sistemi çalışkanlık aşamıyor. İkincisi, bilimsel bilgi düzeyimiz, çağın gerektirdiği derecede değil. Bunun için, araştırmacı değiliz. Araştırmacı olmak, zamanı harcamaktır.

Her kesimin ağızında aynı nakarat: "Gençler geleceğin sahibi!" Varolan eğitim ve öğretim sistemi, ülkesini seven, yarınına sahip çıkan gençler yaratmaktan uzak. Bizler, dünya ve ülke sorunlarını bilmek durumundayız. İlgi duymak zorundayız. Bir hemşire, sadece "benim işim sağlık", bir mühendis "benim işim yapılar" demesin. Mesleğimizin dışına taşmaya, bugünden başlamalıyız. Bunun için ise, güçlü ve özgüvenli olmak gerekiyor.

Genç olmak güzeldir. Hakkını vererek yaşamak için elele!

Dini, ahlaki, felsefi, siyasi v.s. konulara yaklaşım ve yerleşmiş değerlere karşı çıkma, yeniye arama gibi sorunlar..

NASIL BİR DÜNYADA YAŞIYORUZ?

Sevgiye ve bilince çağrı!

Artık beklemeyelim. Birbirimize dokunalım. Bakalım birbirimize. Çünkü bunu bile unutuyoruz.

Bir psikolog, "siz dünyaya geldinizde, dünya size armağan olarak verilmiştir" diyor. Kocaman kurdelelerle süslü bir hediye! Bu sözleri sağa sola çektişirmenin fazlaca bir yararı yok. Neden "hediye"yi açıp içine dalmıyoruz?

Leo Buscaglia, bir psikolog ve öğretmen. Birgün derste öğrencilerine, "yaşamınızda beş gününüz kalsa ne yapardınız?" diye sorar. Öğrencilerden çok farklı yanıtlar alır. Buscaglia, yanıtları tek tek okuduktan sonra, bir soru daha yöneltir: "Niçin bekliyorsunuz?" Evet gençler, niçin bir son bekliyoruz ille de?! Niçin hep yarın" diyoruz?

Köprüleri kurmaya başlayalım

Son okuduğum kitaplardan birinde, "köprülerinizi kurmaya başlamamız gerek artık, yoksa uçurumlar o denli derinleşecek ki, birleştirmeye gücümüz yetmeyecek" deniyordu. Çok doğru! Korkunç derecede köprüstüz yaşamlar sürüyoruz. Aynı okulda kaç kişi "günaydın"laşıyoruz? Başka bir eserden örnek vermek istiyorum. Kahramanımız, insanları sevmeye karar veriyor. Birkaç gün gözlemliyor. Sonra, etrafındaki herkese "günaydın" diyor. Ertesi gün yine aynı: "Günaydın. Nasılsınız?" Değişik tepkiler alıyor. Kimisi, "deli mi ne?" diyor. Kimisi, "tanışıyor muyuz?" diye soruyor.

İşimiz zor, ama köprüleri kurmaya başlayalım.

Nasıl bir toplumdayız?

Amerika uygarlığın vatanı olarak revaçta. Bizim gibi toplumlar, "küçük Amerika"lar yaratma düşünüyollar önceden kurmaya başladı. Bugün birçok sistem, Amerika'dakinin minyatürü durumunda. Bizimki de öyle. Nasıl bir toplum bu Amerikan toplumu?

"Amerika'da Sıradan Bir Gün" adlı kitapta şu bilgiler yer alıyor: Bir günde ortalama 9077 bebek doğuyor. Güzel! Ama bebeklerin 1282'si gayrimişru. Günde 2740 çocuk evden kaçıyor. Günde 1986 çift boşanıyor. Her 8

dakikada, 1 tecavüz yaşanıyor. Günde yaklaşık 69 kişi intihar ediyor. Her 79 saniyede bir kişi soyuluyor. Her on saniyede bir eve hırsız giriyor. Her 33 saniyede bir araba çalınıyor.

Hayretimizi saklamaya gerek yok. Uygarlık ve sevgi toplumu bu mu? İdealimiz, bunun minyatürü olmak olabilir mi? Olmamalı!

Artık beklememeliyiz

Bu toplumda, birey olmak nedir? Uzun hikaye. Schweitzer şöyle diyor: "Hepimiz bu denli çok birlikte olmamı-

za rağmen, çok yalnızız." İşte bu toplumlarda birey olmak biraz da budur. Yani yalnız olmak!

Artık kalıplaşmış, köhne yaşamlardan vazgeçelim! Yaşamak sevmektir. Sevmek, birbirine gülebilmektir. Victor Borge, "kahkaha iki insan arasındaki en yakın mesafedir" diyor. Daha çok insanla, en yakın mesafeler için, artık beklemeyelim. Birbirimize dokunalım. Bakalım birbirimize. Çünkü bunu bile unutuyoruz. Böyle devam etmemeli! Ederse, yakın zamanda gökten kurbağa yerine sevgi yağmasını bekleyeceğiz.

KURAMSAL OLARAK GENÇLİK SORUNLARI

Üç ayrı kültürel boyut

Bu toplumda hem suçlanan, hem kutsanan gençlik var. Söylevlerde, ekranlarda övülür. Toplum düzenini bozmakla suçlanır sonra da.

Her sınıf veya kesim, gençlik sorununu, toplumun gelecekteki nüfus yapısını ve toplumsal değişme sürecini birlikte değerlendirmeye çalışır. Gençliğe değer verme ve güvenmesi, kendi amaçları doğrultusunda kanallere edip, etmeyeşine bağlı biçimlenir.

12 Eylül'den sonra, gençlik önceki toplumsal sürecin suçlusu olarak damgalandı. Gençler, anarşi ve teröre potansiyel olmuştu! Buna karşılık olarak, depolitizasyon uygulamaları dayatıldı. Amaç toplum ve dünya sorunlarına yabancılaşan, uslandırılmış bir gençlik kuşağı yaratmak!

Sorunlu, sorunlara duyarlı

Kuramsal olarak, gençlik sorunlarını üç ayrı boyutta ele alabiliriz.

İlk kültürel boyut: Gençlik davranışlarının, doğrudan doğruya yanlış değerlendirilmesiyle ortaya çıkan sorunlar ve suçlanan gençlik. Asi gençlik kavramı böylece ortaya çıkar. Neden asilisi? Evde anne-babaya, okulda öğretmen-idarecilere başkaldırması için.

İkinci kültürel boyut: Bu, iki ya da daha çok kültürler arası değer çatış-

malarında kendini belli etmektedir. İç ve dış göçler nedeniyle ortaya çıkan yeni gruplarda ve gelir durumlarına göre farklılaşan gruplarda görülür.

Üçüncü kültürel boyut: Davranış sorunu! Genç, ne çocuk ne de yetişkindir. Kendisinden çocuk rolü beklenmediği gibi, yetişkinlere özgü otorite ve sorumluluklar da sağlanmaz. Bu boyutun, diğer önemli yönü kuşak çatışmasıdır. Kuşak çatışması, bunalımları artırır.

Biz liseliler, şunu daha yoğun duyumsuyoruz: Bizi en çok engelleyen, sınırlayan baskı olgusudur. Baskının sonuçları sıralamak, sayfaları doldurur. Russell'den bir aktarma yapmak istiyoruz:

"Birgün okulda, küçük bir çocuğa kötü davranan büyük bir çocuk gördüm. Yaptığının doğru olmadığını hatırlattım. O şöyle cevap verdi: 'Büyükler beni dövüyor, ben de küçükleri. Ben haklıyım!'.."

Bu sözler, baskı tarihinin özlü anlatımıdır.

"MARDİN İNTİFADASI"NA YURTDIŞINDAN DESTEK

Paris'in Cizre düşü

Paris'teki Türk ve Kürt esnaflar Nusaybin, Silopi, Cizre, İdil'deki kepenk kapatma eylemlerini, aynı eylemlerle destekledi. Ayrıca, "Kürt Halkıyla Dayanışma Komitesi" kuruldu.

C. BATUR

Devletin baskı ve katliamlarını protesto etmek için, Mardin'in birçok ilçesinde, Kürt esnafının başlattığı kepenk kapatma eylemini desteklemek amacıyla Paris'te bulunan Kürt ve Türk esnaflar, 28 Mart günü kepenklerini indirdi. Paris'teki eyleme geniş bir katılım sağlandı. Dükkanların indirilen kepenklerine, Fransızca ve Türkçe olarak yazılmış şu metin asılıydı: "Kamuoyuna duyuru! Cizre, Nusaybin, Silopi ve Midyat'taki Kürt esnafların kepenk kapatma eylemi ile dayanışma için, bugün işyerimiz kapalıdır."

Saat 11'de bir basın toplantısı düzenleyen eylemci esnaf, Kürtler üzerinde sürdürülen baskı ve katliamları protesto ettiklerini ve bu doğrultuda Kürt esnafla dayanışmayı sürdüreceklerini belirtti. Saat 13'te ise, Kürt ve Türklerin en yoğun olduğu Paris'in Strasbourg Saint Dennis semtinde bini aşkın kişinin katıldığı bir yürüyüş düzenlendi. Yine aynı saatlerde, "Antenne 2" televizyon kanalı ve Liberation gazetesi, eylemi destekleyen kitleler tarafından belli bir süre işgal edildi. Eylemci kitle, Mardin'deki son gelişmeleri Fransız kamuoyuna duyurmak istemenin yanı sıra, Fransız basınının bu konudaki duyarsızlığını da protesto etti.

Öte yandan, "Kürdistan Halkıyla Dayanışma Komitesi" de kuruldu. Komitenin amacı dayanışma faaliyetlerini daha boyutlu ve sürekli

kılmak olarak vurgulandı. Komite yaptığı çağrıda, özelde Fransa, genelde Avrupa'daki demokratik, ilerici kişi ve kuruluşları, basın-yayın organlarını duyarlı olmaya çağırdı.

İntifadanın bilançosu

20 Mart 1990 günü, ERNK Avrupa örgütü yaptığı açıklamayla son olaylarla ilgili bazı bilgiler verdi. Mart ayında meydana gelen olaylar, "ARGK'nın yeni atılım eylemleri" olarak değerlendirilmektedir. Bu eylemler sırasında, 60 kadar asker ve 15 korucu, muhbir öldürüldüğü açıklandı. ERNK, Savur'daki çatışmada ARGK'nın bir birliğinin havadan helikopter ve karadan havan topu bombardımanı ile imha edildiği, öte yandan saatlerce süren bu çatışmada Türk ordusunun da 50 kadar askerinin öldürüldüğü verilen bilgiler arasında.

"Kürtçülük" propagandasından dolayı yeniden tutuklanan bilim adamı İsmail Beşikçi için bir kampanya başlatıldı. Kampanya Adalet Bakanlığı'na protesto, Beşikçi'ye ise dayanışma telgraf, mektup ve kartları gönderilerek sürdürülüyor. Talep, Beşikçi'nin salıverilmesi.

ERNK açıklamasında, Mardin intifadasının Irak Kürdista-

nı'nda yapılan gösterilerle de desteklendiğine yer verildi. Açıklamaya göre, Nusaybin'in hemen bitişiğinde yer alan Kalmışlo'da, aynı günlerde "Nusaybin halkıyla dayanışma" mitingleri yapıldı.

ERNK açıklamasında, Mardin'in ilçelerindeki Mart ayı kitle direnişleri "bir sıçrama" ve "yeni bir dönem" in göstergesi olarak değerlendiriliyor. Şöyle denmekte: "Halk kendi gücünü görmüştür. Halk kendi mücadele ve savaş araçlarını direnişle yaratmıştır... Direnişin askerleri çocuklardır, yaşlılardır, kadınlardır, tüm halktır. Artık direniş; dağdadır, köydedir, şehirdedir."

Beşikçi için kampanya

Avrupa'da, 12 Mart 1990 günü "Kürtçülük" propagandasından dolayı yeniden tutuklanan bilim adamı İsmail Beşikçi için bir kampanya başlatıldı. Kampanya Adalet Bakanlığı'na protesto, Beşikçi'ye ise dayanışma telgraf, mektup ve kartları gönderilerek sürdürülüyor. Talep, Beşikçi'nin salıverilmesi. Kampanyayı HEVKAR, KKDK-KOMCIWAN, KOMJİN, KOMKAR, Kurd-Kom, Kürdistanlı Devrimciler-T, Rızgari-FAC-T, Tevger Day-Kom yürütüyor.

Beşikçi'ye gönderilen dayanışma telgrafında şunlar yazıyor: "Tel örgü ve duvarların yıkıldığı bir çağda, Kürt halkı için örülen tel örgü ve duvarlara karşı cesur tutumunuzu candan kutlar, mücadelenizin yanındayız. Geçmiş olsun."

Paneller, yürüyüşler, seminerler...

Yurtdışında, özellikle de Avrupa'nın değişik ülkelerine dağılmış bulunan, Türkiye ve Medyalı ilerici, demokrat, devrimci kişi ve kuruluşların şu sıralar siyasi ve kültürel gündemi oldukça hareketli. Paneller, yürüyüşler, seminerler, değişik protesto ve dayanışma eylemleri zincirleme sürüyor.

Yurtdışı SERVİSİ

Zürich ve Basel'de dizi paneller başladı. Devrimci Partizan'ın organize ettiği bu paneller, "Doğu Avrupa'daki Son Gelişmeler ve Sosyalizmin Sorunları" konulu. İsviçre'nin Zürih ve Basel şehirlerinde, ilk ikisi gerçekleştirilen bu panellere konuşmacı olarak; Devrimci Partizan'dan İ.Cihan, Kurtuluş'tan Bülent Uluer-Mahir Sayın, Sosyalist Vatan Partisi ve Devrimci Marksistler'den birer kişi katıldı. Tartışmacılar, Doğu Avrupa'daki hareketin tahlili; sorunların geçmişteki kökleri, sosyalizmin sorunları ve dinamiği, sosyalist demokrasi, proletarya partisi ve iktidar gibi noktalarda yoğunlaştılar.

Diğer devrimci hareketlerden konuşmacıların katılımıyla, panellerin Avrupa'nın diğer şehirlerinde devam ettirileceği açıklandı. Tüm devrimci çevrelere yapılan çağrıda, panellere aktif ve kitlesel olarak katılımı istendi. Devrimci Partizan daha önce de ve yine Avrupa çapında, "Devrim Kitlelerin Eseridir" konulu tartışma konferansları düzenlemişti. Bu konferanslara 1200 kişinin katıldığı vurgulandı.

Şehitler için yürüyüş

TKP/ML (DABK) örgütü, Dersim'de 5'i kadın olmak üzere katledilen 10 gerilla ve tüm devrim şehitleri için, tüm örgütlere eylem birliği çağrısı yaptı. Çağrıda, bir anma yürüyüşü yapılması önerilmekteydi. Görüş birliğine varılan hareketlerle önerilen içerik ve biçimde, Almanya'nın Köln şehrinde bir yürüyüş gerçekleştirildi. Yürüyüşe, ey-

lem birliği çerçevesinde katılım sağlayan hareket ve gruplar şunlardı: TKP/ML (DABK), TKP/ML- TKP/ML Hareketi (Köln), Devrimci Partizan, Avrupa Dev-Genç, Mücadele Bayrağı ve TSK?

İrkçilik karşıtı faaliyetler

Yabancı düşmanlığı ve ırkçılığa karşı mücadele, son günlerde B?Almanya'da yeni "Yabancılar Kanunu"na karşı protesto eylemlerinde yoğunlaştı. Faaliyetler protesto telgrafları, kartları, gösteriler, geceler, paneller vb. biçimlerde sürüyor. Her şey, emperyalist bir devlet politikası olarak uygulanan, ırkçılık ve yabancı düşmanlığının teşhir edilmesi amacına yönelik.

Sözkonusu faaliyetlerde, kuruluş olarak Demokratik Birlik, ATİF, DİDF gibi demokratik kitle örgütleri ve devrimci hareketler yer almakta. Anımsanacağı üzere, Demokratik Birlik 1989 sonlarında ve "Avrupa'da güçlü ve yığınsal demokratik kitle örgütleri yaratma mücadelesinde", yeni bir kitle örgütü olarak yerini almak üzere kuruldu. Demokratik Birlik, kuruluşunu "Özgürlük ve Demokrasi" geceleri ile Avrupa kamuoyuna açıkladı. Yine kuruluşunu duyurma kapsamında bir de panel düzenledi. Konu, "Türkiye'nin Dünyu-Bugünü ve Geleceği." Panele konuşmacı olarak, SHP Milletvekilleri Cüneyt Canver, Mahmut Alınak ile Muzaffer Oruçoğlu katıldı.

Demokratik Birlik'in dağıtılan kuruluş bildirisinde, amaç şöyle özetlenmekte: "Türkiye işçi ve emekçilerin en geniş ve yığınsal demokratik örgütlenmelerini gerçekleştirme mücadelesinde üzerimize

düşen görev ve sorumlulukları yerine getirmek amacıyla, güçlerimizi harekete geçirecek, geçici bir demokratik yapılmaya girmiş bulunuyoruz. Demokratik platform temelinde, en geniş demokratik potansiyelin tabandan birliğini sağlamaya yönelik mücadelede Demokratik Birlik oluşumu etrafında faaliyet yürütecek ve döneme uygun demokratik görevlerimizi yerine getirmeye çalışacağız."

Kadınlara yönelik seminerler

Komün'ün yurtdışı muhabiri, Kadınların Kurtuluşu dergisinin İsviçre-Basel, Fransa-Mülhaus, B.Almanya-Stuttgart ve Darmstadt'da düzenlediği, "Kadın Sorunu ve Demokratik Kadın Hareketinin Gerekliliği" konulu, tartışmalı konferanslarını izledi.

Kadınların Kurtuluşu dergisi, şimdilik yurtdışında çıkıyor. Yani, yurt içinde de çıkmak gibi bir hedefi var. Konumunu şöyle özetliyor dergi: "Kadın sonunu ve demokratik kadın hareketinin yaratılmasına pratik bir katkı ve adım." Seminerlerine, geniş ve canlı bir katılım sağlandığının altını çizen dergi yetkilileri, yine kadın sorununu işleyen panelli gecelere hazırlanıklarını söylüyorlar.

Kadınların Kurtuluşu, şimdiye kadar 4 sayı çıktı. Dergi yöneticileri, önümüzdeki aylarda dergiyi Türkiye'ye taşıyacaklarını ve bu konudaki hazırlıklarını tamamlama aşamasına getirdiklerini belirtiyor.

NOT: Okurlarımız için Kadınların Kurtuluşu'nun adresini veriyoruz.
Postfach 10 18 61 4200 Oberhausen 1
B.Almanya

AYDIN HANBAYAT'LA DAYANIŞMA

Bu kızıl güle sarılalım

Sağlığı bugün geriye dönülmez bir hal aldı. Cezaevi şartlarında tedavisi yapılmamaktadır. Dışarıda iyi bir tedavi ve bakımla, sağlığına kavuşma olanağı var. Bu olanağı yakalamak için, tüm dostların, devrimci-demokrat güçlerin kararlı bir dayanışma kampanyası gerekiyor. Hem de geç kalmış olmamak için bir an önce!

Zeki KUTAN

Yeryüzünde öyle çiçekler var ki, en ufak bir bakıma ihtiyaç duymazlar. Suni değil, en küçük atomuna dek doğaldırlar. Öyle yaşamak isterler. Onların bu doğallığı, izleyeni şaşkınlığa düşürür. Muazzam şirinliklerinden büyülenir insan. Kendi yüreğinin atışını bile duymadan, büyük bir sessizlik içinde durup, onları izleyip, sevmek ister. Kokusunu, ciğerlerinin en derinine solumak ister.

"İnsan bahçesi"nde de çiçeklerimiz var. Baharın o nadide, şirin çiçekleri gibi muazzam ve doğaldırlar. Başkasının koltuklarına dayanarak değil; kendi özgül ve özgürlüğünde, nefis bir şahlanışla yürürler güneşin zaptına. Çağıl çağıl eskiyi döverler. Doğanın engininde, evrensel dünyaya yelkenleştirdikleri yüce ülküyü, sebatı ve azmi hayranlıkla izleyebilirsiniz. İzlerken, insan soyunun en onurlu en dirençli yaşamını yaşar olursunuz. Siz de yelken açıp özgürlüğün engininde onlarla kucaklaşmak istersiniz. Hem de okyanusta kanat çırpın martının kıyıya ulaşma sabırsızlığıyla..

Aydın Hanbayat, ağır yaralı olarak gözaltına alındı. İşkencelerle, yeni "ağır"lıklar eklendi yaralı bedenine. Çünkü bilinen önce işkenceli sorgu, sonra tedavi yöntemi uygulandı. Üstelik Elazığ Askeri Hastanesi'nde yapıldı bu. Sağlığı artık geriye dönülmesi güç bir aşamaya geldi sonra, Ankara Gülhane Askeri Tıp Fakültesi'ne sevk edildi. Her türlü teknik cihaz ve yetkin tıp kadrosuyla donanımlı Gülhane'de, istenilseydi sağlığına kavuşturulabilirdi. Ancak, tedavisi engellenerek tekrar Elazığ'a getirildi. Tanınmaz haldeydi, koltuk değnekleriyle yürüyebili-

yordu.

Her iki bacağına "kas erimesi, hücre tahribi" vardı. Tedavisizlik ve cezaevinin yaşanmaz koşullarıyla gün geçtikçe kötüleşti. Elazığ'dan, Diyarbakır Askeri Hastanesi'ne sevk edildi. Ama orası o zaman Saygon zindanının bir şubesi haline dönüştürüldüğü için, adeta işkence için götürülmüş oldu.

1982 Mayıs'ından beri tutuklu. Bu 8 yıllık süre içinde bir tutuklu muamelesi değil; "yaralı, zaptedilmez bir dev" muamelesi gördü. Soğuk hücrelere atıldı. Mektup yasağı, görüşten men, vs. aklınıza ne kadar "cezaevi disiplin suçları" geliyorsa, hepsini o da yaşadı. Yaralı bedenine rağmen, ayları bulan açlık ve ölüm oruçlarına girdi. Joplandı, tekmeleldi. Elazığ Ask. Hastanesi'nde bir ameliyat geçirmiş ve hemen cezaevine geri getirilmişti. İdareciler tarafından yaratılan bir provakasyonda upuzun salona doldurulmuş sayısız asker tarafından yapılan kaba işkencelerle ameliyat yeri tekrar kanama geçirdi, dikişleri söküldü. "İşte dikişler böyle alınır" diyorlardı. Cezaevinden cezaevine sürüldü. Elazığ'dan Diyarbakır'a, Diyarbakır'dan Eskişehir'e. Eskişehir vahşeti neticesinde yaratılan tüm şanlı direnişlere katıldı ve bu kez Aydın Cezaevi'ne ölüm sevkı başladı.

İki aya yakın ölüm orucunda, dövdüldü ve sevk esnasında yerlerde sürüklendi. Ayağında yeni yaralar açıldı ve bu durum sağlığını gittikçe bozdu. Cezaevi doktoru tarafından "kanseri olabilir" tanısı konulup, Ege Tıp'a sevkı uygun görüldü. Buna rağmen sevkı yapılmamaktadır.

Yakınmayan uzun yürüyüşçü

Bedenindeki tüm bu acılara rağmen bir an bile yakınmadı. Kendi doğallığında zaptedilmezliğin güçlü örneğini yaratarak uzun yürüyüşüne devam etti. Onurlu yaşamının savunucusu ve uygulayıcısı ol-

du. Uzun süreli açlık grevlerinde, tüm devrimciler sağlığından ödürü katılmaması yönünde karar almalarına rağmen; O, eşsiz bir fedakarlık örneğiyle, "arkadaşlarım acı çekerken ben bir başıma seyrederim, acı da onur da hepimizindir" demiş istinasız-küçük-büyük-(ölüm-oruçları dahil) tüm açlık grevlerini başarıyla tamamlamıştır. Direnişten ödün vermez kararlılığı dostlar arasında örnek ve gurur kaynağı olurken; kara değnek sahipleri ve karanlık meske zebanilerinin ise boy hedefi olmuştur.

Önemli bir değinme de şu: O, kendisi için pek istemedi bulunmaz, ayakları üzerinde yürüme kararlılığıdır. Onun bu alçakgönüllü tavrına karşın, gerek dostları gerekse de devrimci-demokrat çevre, bu özelliğe çok iyimser yaklaşmış, hatta objektif sonuç olarak kayıtsızlığa kadar varmışlardır. İnsanlarımız, ancak şehit düştükten sonra değer verilmeye çalışılıyor ve arkasından bir şeyler söyleniyor. Ama neden? Bu konuda gerekli hassasiyet gösterilmediğinden en değerli insanlarımız hiç hak etmedikleri acılar içinde ve bunlara bir başına karşı koymak zorunda kalmışlardır. Kamuoyunun duyarsızlığından da rahatlıkla keyfi ve zorba uygulamaların deneyi haline geliyorlar.

Aydın Hanbayat, mahkemeye bile çıkmadan, düzmece senaryolarla gıyabında idam cezası aldı. Dosyası mecliste bekliyor. Sağlığı geri dönülmez bir hal almasına rağmen tedavisi yapılmamaktadır. Dışarıda iyi bir tedavi ile sağlığına kavuşma olanağı var. Bunu yakalamak için, tüm dostların, devrimci-demokrat güçlerin geniş bir destek kampanyasına ihtiyaç var. Bu gücün bu iradenin başaramayacağı iş yoktur.

Kavganın bu kızıl gülünü yalnız bırakmayalım. O, güneşin simsıcak parçası, kışta, karanlıkta... O'na sarılalım!

MAO'DAN KİTLELERE

Revizyonizmin zafer kazanması hayli mümkün

Büyük Proleter Kültür Devrimi (BPKD) ve Ocak Fırtınası dolayısıyla, dünya proletaryasının büyük öğretmeni Mao Zedung'un, Kültür Devrimi sırasında Arnayvuluk'tan gelen bir askeri delegasyonla yaptığı konuşmayı yayınlıyoruz. Bu konuşma, Kültür Devrimi'nin doruk noktalarda seyrettiği 1967 1 Mayıs'ında yapılmıştı. Konuşma sırasında, Lin Piao henüz karşı-devrimci olarak taşhir edilmemişti.

Günümüz dünyasındaki son gelişmelerle, çok daha yakıcı bir sorun olarak tartışma gündemine giren sosyalizm, sosyalizmde sınıf mücadelesi ve geriye dönüş sorunlarında berrak bir güzergah çizen Mao'nun, bu konuşmasının güncel önemi açıkça ortadadır. Bu güzergaha yürümek, Marksist-Leninist olmanın temel kriteridir.

Bir keresinde, 1962'de, 7.000 kişilik bir mitingde şöyle söylemişim: Marksizm-Leninizm ile revizyonizm arasındaki mücadelede, hangisinin kazanacağı, hangisinin yenileceği henüz kesin değildir, revizyonizmin zafer kazanması ve bizim kaybetmemiz hayli mümkündür. Yenilgi ihtimalini kamuoyunun dikkatini çekmek için kullandık ve bunun revizyonizme karşı uyanıklığımızı yükseltmede aynı zamanda revizyonizmi engelleme ve karşı çıkmada yardımcı olduğunu gördük... "Aslında iki sınıf arasındaki ve komünist partisi içindeki iki çizgi mücadelesi daima var olmuştur. Bunu hiç kimse reddedemez ve materyalistler olarak elbette bizler de reddetmemeliyiz. O mitingten bu yana partimiz içindeki ve iki sınıf arasındaki mücadele, kendisini görünüşte "sol", "sağa" sağ olma ve buna karşı çıkma biçiminde ve proleter siyasette tavizler ve ısrar etmeler vs. biçimlerinde sergilemiştir. Bu, o olaydan önce çıkarılan ilgili belgelerde tartışılmıştır.

Revizyonist hakimiyete adım adım

Çin'in Büyük Proleter Kültür Devrimi 1965 yazında, yoldaş Yao Wen-yuan'ın *Hai Jui Görevden Alındı*'yı eleştirmesiyle başladı. O zamanlar, bizim bu ülkede bazı bölgeler ve bazı yöreler revizyonizmin hakimiyeti altındaydı. Bu öylesine kesifti ki, su bile sızamıyor, iğne bile giremiyordu. O zaman yoldaş Çiang Çing'e *Hai Jui Görevden Alındı*'yı eleştirmek için bazı makaleler örgütlemesini önerdim. Fakat bunu

burada kızıl metropolde gerçekleştirmek mümkün değildi ve bunu örgütlemek için Şanghay'a gitmekten başka alternatif yoktu. Sonunda makale yazıldı. Ben üç kez okudum ve temelde uygun olduğuna kanaat getirince yayınlanması için yoldaş Çiang Çing'e makaleyi geri getirttim. Merkez Komitesinden bazı önder yoldaşların okumasını önerdim fakat yoldaş Çiang Çing: "Makale olduğu gibi yayınlanabilir, bence yoldaş (Çu) En-lay ve Kang-Şeng'den okumalarını istemeye gerek yok." dedi. (Yoldaş Lin Piao söze karıştı ve dedi ki: Bazıları Yoldaş Mao Zedung'un bir grubu diğer bir grupla mücadele etmek için kullandığını söylüyorlar. Fakat şimdi tüm merkezi önderlikteki yoldaşlar devrimci kitleler içinde prestij sahibidirler, hepsi önceden Başkan Mao tarafından Büyük Kültür Devrimi üzerine aydınlatılmışlardır ve dolayısıyla hiçbir hata işlememişlerdir. Bence Büyük Proleter Kültür Devrimi sınavsız bir sınavdır ve Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi ni kim yakından izliyorsa, o proleter devrimcidir. Dolayısıyla ben her zaman söylemişimdir ki Mao Zedung Düşüncesi hem onu anladığımız zaman hem de geçici olarak anlamadığımız zaman uygulanmalıdır. Yao Wen-yuan'ın makalesi yayımlandıktan sonra, ülkedeki gazetelerin çoğu tarafından basıldı. Fakat Pekin'de ve Hunan'da basılmadı. Bir müddet sonra bir broşür çıkarılmasını önerdim, ama buna da karşı çıkıldı ve gerçekleşmedi.)

Yao Wen-yuan'ın makalesi Büyük Proleter Kültür Devriminin sadece sinyaliydi. Bunun ardından Merkez Komitesi'nde 16 Mayıs ta-

mimini hazırlama üzerinde özellikle çok durdum. Düşman özellikle çok duyarlı olduğu için sinyali alır almaz harekete geçeceğini biliyorduk. Elbette kendimiz de harekete geçmek zorundaydık. Bu tamim, çizgi ve iki çizgi sorununu ortaya çıkarmada yeterince berrak olmuştu. O günlerde çoğunluk benim görüşümü kabul etmedi ve bir müddet tek başıma kaldım. Görüşlerimin modasının geçmiş olduğunu söylediler, dolayısıyla görüşlerimi Sekizinci Merkez Komitesi Onbirinci Oturumu'nda tartışmaya açmak zorunda kaldım. Biraz tartışmadan sonra yoldaşların yarısından biraz fazlasının desteğini kazandım. Li Çing-Çuan ve Liu Lan-tao dahil birçok kişi hala benimle görüş birliğinde değildiler. Yoldaş, (Çen) Pao-tao onlarla konuşmaya gitti ve onlar dediler ki "Pekin'de bunu destekleyemezdim ve (buraya) döndükten sonra da hala destekleyemem." Sonunda, sorunu pratiğin deneyimine bırakmaktan başka seçeneğim kalmadı!

Sekizinci Merkez Komitesi'nin Onbirinci Oturumu'ndan sonra en çok üzerinde durulan konu, Ekim-Kasım ve Aralık 1966 aylarındaki burjuva gerici çizginin eleştirisi oldu ve bunun sonucunda parti içindeki çelişkiler kamuoyuna açıldı. Burada bir başka sorundan da söz etmek istiyorum, o da şudur; geniş işçi ve köylü kitleleri ve partinin, (gençlik) ligasının demirbaş kadroları, gerici çizginin eleştirilmesi sürecinde aldanmışlardı. Sorunu inceledikten sonra bu aldanmış yoldaşlarla ilgili olarak ne yapabirdik? Ben her zaman, geniş işçi, köylü ve asker kitlelerinin iyi olduklarını, parti

üyeleri ve liga üyelerinin ezici çoğunluğunun iyi olduğunu ve tümünün proleter devriminin her aşamasında temel güçler olduklarını düşünmüşümdür. BPKD kesinlikle bir istisna değildir.

Kapitalist yolun otorite sahipleri

Geniş işçi ve köylü kitleleri doğrudan emekle uğraştıkları için, doğal olarak üst kademelerdeki şartlardan pek az haberleri vardır. Bundan da öte, partinin ve gençlik ligasının demirbaş kadrolarının geniş bölümü partiye gönülden sadıktır, parti kadrolarına sonsuz bağlılıkları vardır. "Kapitalist yolu tutan otorite sahipleri" ise, kızıl bayrağa, yine kızıl bayrakla karşı çıkmışlardır. Bu sebepten dolayı kadrolar oldukça uzun bir süre boyunca öylesine aldanmışlardır ki, yanlış hayallerinden kurtulamamışlardır; oysa tüm bunların arkasında tarihsel faktörler yatmaktadır. Aldananlar kendilerini düzelttikleri müddetçe herşey yolunda gitmiştir! Hareket geliştikçe, esas güç yine onlar olmuştur. "Ocak Fırtınası" işçiler tarafından başlatılmıştır, bu demokratik devrim ve BPKD için de doğrudur. "4 Mayıs" Hareketi aydınlar tarafından başlatılmıştı, böylelikle onların ileri görüşlülüğünü ve uyanıklılığını tam anlamıyla sergilemişti. Ancak, gerçek bir Kuzey Seferi veya Uzun Yürüyüş düzeyinde sonuna kadar sürdürülen devrimleri yürütmeye esas güç olarak zamanın efendilerine, işçi, köylü ve askerlere dayanmalıyız. Gerçekte, işçiler, köylüler ve askerler sadece işçiler ve köylülerdir. Burjuva gerici çizginin eleştirisini başlatanlar aydınlar ve geniş öğrenci kitleleri olmasına rağmen, yine de "Ocak Fırtınası" iktidarı ele geçirildiği andan itibaren devrimi sonuna kadar yürütmeye esas güç olarak hizmet etmek zamanın efendilerine, geniş işçi, köylü ve asker kitlelerine düşüyordu. Aydınlar her zaman kavrayışlarını değiştirebilmede hızlı davranmışlardır, fakat içgüdülerinin kısıtlılığı yüzünden

ve bütünsel olarak devrimci bir karakterden yoksun olduklarından, bazen oportünisttirler.

Politika ve strateji açısından, BPKD genel olarak dört aşamaya bölünebilir. Yoldaş Yao Wen-yu'nun makalesinin yayınlanmasından Sekizinci Merkez Komitesi Onbirinci Oturumuna kadar birinci aşama olarak ele alınabilir ve bu dönem esas olarak bir harekete geçme aşaması olmuştur. Sekizinci Merkez Komitesi Onbirinci Oturumundan "Ocak Fırtınası"na kadar ikinci aşama olarak ele alınabilir. Üçüncü aşama (Chi Pen-yu)'nun "Yurtseverlik mi, Milli İhanet mi?" ve "Yetiştir-

BPKD: Çin için sınavsız bir sınav.

menin Esası, Proletarya Diktatörlüğüne İhanet Etmesidir"den oluşmaktadır. Bundan sonraki dönem de dördüncü aşama olarak ele alınabilir.

Üçüncü ve dördüncü aşamalarda, iktidarı ele geçirme sorunu acildi. Dördüncü aşama, iktidarı revizyonizm ve burjuvaziden ideolojik olarak ele geçirmeyi kapsıyordu. Sonuç olarak, bu, iki sınıf, iki yol ve iki çizgi arasındaki tayin edici çarpışmada canalcı bir aşamaydı; tüm hareketin esas ve öz konusunu teşkil ediyordu. "Ocak Fırtınası"ndan sonra, Merkez Komitesi tekrar tekrar büyük ittifak sorunuyla ilgilendi fakat bu yürümedi. Sonradan anlaşıldı ki bu subjektif istek, sınıf mücadelesinin gelişmesinin objektif kanunlarına uygunluk arzetmiyordu. Bunun sebebi, her sınıf ve siyasi

iktidarın inatla kendisini üstün çıkartmak istemesiydi. Burjuva ve küçük-burjuva ideolojiler, başı boş sel suları gibi ortaya çıktılar, böylece büyük ittifakı zayıflattılar. Büyük bir ittifakı işler hale sokmak mümkün değildi, olsaydı bile eninde sonunda parçalanacaktı. Dolayısıyla, Merkez Komitesi'nin bugünkü yaklaşımı, sadece bunun propagandasını yapmaktır, işler hale sokmak değil. Büyümesini hızlandırmak için filizi çekip kopartma metodu mükül değildir. Sınıf mücadelesinin bu kanunu hiç kimsenin subjektif isteğiyle değiştirilemez. Bu sorun üzerine gösterilebilecek birçok örnek vardır.

Anlaşılan, X belediyesindeki işçiler kongresinde, Kızıl Muhafızlar Kongresinde ve Köylüler Kongresinde, Köylüler Kongresi hariç, İşçiler ve Kızıl Muhafızlar Kongresinde oldukça kavgalı gürültü kopmuş. Bence X belediyesi devrimci komitesini hala yeniden örgütlemeye zorunluluğu olabilir.

Önceleri, aydınlar arasında bazı halefler yetiştirmeyi planlıyordum, fakat bu şimdi pek pratik görünmüyor. Bana öyle geliyor ki, henüz okullarda eğitim almakta olan genç aydınlar ve hem parti içindekiler hem dışındakiler de dahil aydınların dünyaya bakışı hala esasta burjuvadır. Bunun sebebi, kuruluşun bu yana geçen on yıl

inde, kültür ve eğitim çevrelerinde revizyonizmin hakim olmasıdır, dolayısıyla burjuva ideolojisi onların kanlarına kadar girmiştir. Bu yüzden, devrimci aydınlar, iki sınıf, iki yol ve iki çizgi arasındaki mücadelesinin bu tayin edici aşamasında, dünya görüşlerini dikkatli bir şekilde yeniden şekillendirmek zorundadırlar. Aksi takdirde, devrime ters gideceklerdir. Şimdi size bir soru sormak istiyorum: BPKD'nin amacı nedir dersiniz? (Biri hemen cevap verdi: Parti içinde kapitalist yolu seçen otorite sahiplerine karşı mücadele etmek tir. Kapitalist yolu seçen otorite sahiplerine karşı mücadele etmek esas görevdir, ama hiçbir şekilde amaç değildir. Amaç, dünya görüşü sorununu çözümlenektir; revizyonizmin köklerini yoketmek sorunudur.

İki sınıf, iki yol

Merkez Komitesi, kitlelerin kendilerini eğitmeleri ve kendi kurtuluşlarını gerçekleştirmeleri gerektiğini defalarca vurgulamıştır. Çünkü dünya görüşü onlara zorla empoze edilemez. İdeolojiyi dönüştürmek için, dış sebeplerin iç sebepler yoluyla bu ikincisi esas olmasına rağmen işlevlerini yerine getirmeleri gerekir. Dünya görüşü dönüştürülüyorsa, BPKD nasıl zafer olarak tanımlanabilir? Dünya görüşü dönüştürülüyorsa, bu BPKD'nde kapitalist yolu seçen 2000 otorite sahibi varsa gelecek sefere 4000 olabilir. BPKD çok pahalıya malolmuştur ve iki sınıf, iki yol arasındaki mücadele

karşı koyma konusunda pek heves göstermediler. Yerel despotları devirmede ve toprak dağıtımında aktif olarak yer alıp bunları desteklemiş olmalarına rağmen, ülkenin kurtuluşundan sonra tarımsal kolektifleşme uygulaması gündeme geldiğinde, bu konuda da pek hevesli değildiler. Sosyalist yolda gitmeyip bugün iktidarda olanlar: Kapitalizm yolundaki otorite sahipleri işte bunlar değil midir? "Yeni problemlerle karşılaşan emektar kadrolar" diyelim!

Herşeye rağmen, proleter bir dünya görüşüne sahip olanlar kapitalizm yolunu izle(mi-e-n)yeceklerdir. Bunun anlamı şudur, burjuvazi dünyayı burjuva dünya görüşüne göre dönüştürmek ister, proletarya ise dünyayı proleter dünya görüşüne göre dönüştürmek ister. BPKD'nde

generallerin devrimci ruhu çok güçlüdür ve bu fevkalâdedir. Fakat şimdi sahneye fırlayamazsınız, çünkü eğer şimdi sahneye fırlayacak olursanız, yarın sahneden aşağı tekme-leneceksiniz. Fakat bu söz bir başbakan yardımcısının kendi ağzından kaçırılmıştır ve büyük bir münasebetsizliktir. Devrimci küçük generaller konusuna gelince, sorun onları yetiştirme ve eğitime sorunudur. Bazı hatalar işlenmiş oldukları bir dönemde böyle sözler sarfetmek sadece ruhlarını köreltecektir. Bazıları seçimlerin çok iyi ve demokratik olduğunu söylüyor. Bana kalırsa, seçim sadece süslü bir kelimedir ve gerçek bir seçimin mümkün olduğu kanısında değilim. Pekin bölgesi tarafından Ulusal Halk Kongresine

Uzun yürüyüş düzeyinde sonuna kadar sürdürülen devrimlerin esas gücü işçi-köylü askerlerdir.

sorunu bir, iki, üç ya da dört BPKD en az bir on yıl için durumu sağlamlaştırmış sayılır. Bir asırlık bir dönemde, böylesi bir devrimi en fazla iki veya üç kez başlatmak mümkün olabilir. Dolayısıyla, her dönemde revizyonizme karşı korunma ve revizyonizme mani olma kabiliyetimizi güçlendirmek için, dikkatimizi revizyonizmin köklerini yoketmek üzerinde yoğunlaştırmalıyız.

Burada size bir soru daha sormak istiyorum: Kapitalist yoldaki otorite sahipleri kimlerdir dersiniz? (Dinleyicilerden hiç cevap yok). Kapitalist yoldaki otorite sahipleri, kapitalizm yolunu seçen otorite sahipleridir! Bundan kastettiğim, demokratik devrim sırasında bu insanlar üç büyük dağa (emperyalizm, feodalizm ve bürokrat kapitalizme -e-n) karşı koyma mücadelesine aktif olarak katıldılar, fakat ülkenin tümü kurtarıldıktan sonra, burjuvaziye

yönlenme ve çizgi hataları işlemiş olanlar vardır ve bunun da bir "yeni problemlerle karşılaşan emektar kadrolar" vakası olduğu söylenmiştir. Fakat hata işlemiş olmanız, siz emektar kadroların henüz burjuva dünya görüşünüzü baştanbaşa yeniden şekillendirmemiş olduğunuzu söylüyor bize. Bundan böyle, emektar kadroların daha da fazla yeni problemlerle karşılaşacağı kaçınılmazdır.

Kararlı bir şekilde sosyalizm yolunda gitmenizi garantiye almak için, ideolojik olarak tepeden turnağa bir proleter devrimcileşmeden geçmek zorundasınız. Sorayım size, sosyalizmden komünizme doğru nasıl ilerlenebilir gerçekten? Bu, ülke için muazzam bir olay, dünya için muazzam bir olaydır.

Küçük generallerin devrimci ruhu

Ben derim ki, devrimci küçük

temsilci seçildim, fakat Pekin'de kaç kişi gerçekten beni anladı? Bana, Çu En-lay'ın başkanlığı Merkez komitesinin bir atamasıydı gibi geliyor. Diğerleri Çin'in çok derinden barışsever olduğunu söylerler, fakat ben bu sevginin bu kadar derin olduğunu göremiyorum. Bence Çinliler militandır.

Kadrolara gelince, onların yüzde 95'inin ya da daha fazlasının iyi veya oldukça iyi olduğu inancını yerleştirmeliyiz ve bu sınıf bakış açısından hiçbir zaman ayrılmamalıyız! Devrimci olan ya da devrimci olmak isteyen önder kadrolara gelince, onları korumalı, açıktan ve celsurca korumalı ve hatalarından kurtarmalıdır. Kapitalist yola girmiş olsalar bile, uzun süreli eğitimden geçip hatalarından arandıktan sonra onların devrim yapmalarına izin vermeliyiz. Gerçekten kötü olan fazla kişi yoktur. Bunlar, kitleler ara-

GENÇ ŞİİR

Sosyal EKİNCİ

KAL ASRIMDA

sında en fazla yüzde 5; parti ve liga içinde yüzde 1-2'yi teşkil ederler ve inatla kapitalist yolda giden otorite sahipleri ise sadece bir avuçtur. Fakat parti içindeki bu bir avuç kapitalist yolcu otorite sahibinin esas hedefi olarak ele almak zorundayız, çünkü etkileri ve sinsi zehirleri devrin ve geniş çaplıdır. Dolayısıyla, BPKD'nin temel görevi budur.

Kitleler arasındaki kötü unsurlara gelince, bunların miktarı en fazla yüzde 5'tir ve dağınıktırlar, fazla kuvvetleri de yoktur. Yüzde 5'ten hesaplırsak, bunların 35 milyonu bir ordu kurmak için birleşip bize örgütlü bir şekilde karşı çıkacak olsalardı, bu ciddiyetle üzerinde durmaya değer bir sorun olurdu. Fakat çeşitli bölgelerde dağınık halde ve güçsüz oldukları için, BPKD'nin temel hedefi olamazlar. Ancak, uyanıklığımızı yükseltmemiz ve özellikle mücadelenin canalcı aşamasında bu kötü unsurların hasar vermelerini önlememiz şarttır. Dolayısıyla, büyük ittifak için iki şart olmalıdır: Biri, öz çıkarları yokedig genel çıkarlara sadakati teşvik etmektir; diğeri ise bir mücadelenin gerekli olduğudur. Mücadele olmaksızın büyük ittifak etkin olmayacaktır.

Bu BPKD'nin dördüncü aşaması, iki sınıf, iki yol ve iki çizgi arasındaki mücadelenin canalcı aşamasıdır. Dolayısıyla, kitlesel eleştiriyi örgütlemek için nispeten daha uzun bir dönem gerekecektir. Bu, halen Merkez Komitesinin Kültür Devrimi Grubu tarafından tartışılmaktadır. Bazıları en uygun zamanın bu yılın sonu olduğunu düşünüyorlar, diğeri ise gelecek Mayıs'ın daha uygun olduğu kanaatinde dirler. Ne var ki, zaman, sınıf mücadelesinin kanunlarına uymak zorundadır.

1954 Kars-Hanak doğumlu olan Soysal EKİNCİ, Ardağan Yatılı Bölge İlkokulu, Kars Kâzım Karabekir Öğretmen Okulu'nu bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesine girdi. Bu fakültenin Türk Dili ve Edebiyatı bölümü ikinci sınıftan ayrılarak memur olarak çalışmaya başladı. 12 Eylül'den sonra birkaç kez gözaltına alınıp serbest bırakıldı. 1983 Aralık'ında siyasal faaliyet ve eylemlerine devam ettiği gerekçesiyle tutuklandı. 6 yıl İstanbul cezaevlerinde tutuklu kaldı.

Soysal Ekin-ci'nin ilk şiir kitabı olan, "Biri Yitik İki Ülke" Ekim 1989'da Belge Yayınları'nın "Yeni Sesler" dizisinde yayınlandı. Genç şairin, yayınlanmamış bir şiirini sunuyoruz.

Birinin yüreğindeki sıcaklık ve hüznü keşfedildi ve bu türkünün sözleri yüzyıl önceki sazlı aşkların dinletileri gibi irticalen söylendi.

Kal asrımda, bırakıp gitme
Kal asrımda, özgürlüğün
özeşini terketme

Kal asrımda, bırakıp gitme
Bir mezra Kürdistan'da
zemherinin ortası
kömün orta yerinde
harlanmış odun sobası
gibi sıcaktır yüreğim ısıtır seni de

Kal asrımda, belki de hiç
göremeyeceğin güzellikleri
yaşatırım sana

Eskimiş vaadlerin hiçbirine sadık kalmama
Çünkü köleliktir sadık kalmak
ufkunda özgürlüğü tutuşturan
bir çağrıya dayanmıyorsa

Bırakıp gitme, çürüesin diye
ciğerim düşmanın bed nazarı karşısında
Tepinip durdum kösnül bir aygır
gibi altı yıl bir avluda
Bırakıp gitme yollardaki çamur
yoruyor ayaklarımızı
Korkutmasın seni aramızdaki
yıl farkları
Herkesten dayanıklı çıkarım acılara
ve ıslak zamana karşı
Bırakıp gitmezsen sözveriyorum
gülüm
Sen varken ne hapse düşer ne de
ölürüm.

İTER YAYINLARI

Amaç doğru bilgilendirmek

İlerici, devrimci yayınevlerinin kitlelerin bilinçlendirilmesinde oynadığı rol tartışılmaz. Bu yayınevlerini, her yönüyle okuyucuya tanıtmak ve egemenlerin bilmek bilmeyen yasak ve engellemelerine karşı onlarla dayanışma halinde olmak savaşılmaması gereken bir görev. Arkadaşımız Ertan İlker, İter Yayınları sahiplerinden Ali Yavuz Çengeloğlu ile görüşti.

Komün- Yayıneviniz ve yayın ilkelerinizden kısaca sözeder misiniz?

Çengeloğlu- Yayınevimiz, 1988 Nisanında kuruldu. Bu solda bir ihtiyaçtı. Yayınevimiz bu boşluğu kapatmak amacıyla ortaya çıktı. Genel olarak Marksist-Leninist ilkeleri, Komintern belgelerini, Türkiye'deki okuyucunun ihtiyacı olduğunu düşündüğümüz konuları teorik düzeyde sunmak, varolan tartışmalara, belli bir katkıda bulunup; bunun yanında, dünya devrimci hareketi içinde ortaya çıkmış çeşitli romanları ve yayınlanmasında sakınca görmediğimiz otobiyografik, biyografik yazıları vs. sunmaktır. Tabii bu amaca ulaşmak, oldukça zor. Gerek devletin yayıncılara uyguladığı ekonomik yaptırımlar, gerekse bizim maddi durumumuz, amaçladığımız şeyleri yerine getirmemizi engelliyebiliyor.

Komün- Sosyalist yayınları çevirip yayınlıyorsunuz. Bugün dünyada olup bitenler, genel olarak "sosyalizmden kaçış" olarak değerlendiriliyor. Bu durum, Türkiye'de yöneldiğiniz okuyucuyu nasıl etkiliyor?

Çengeloğlu- Sosyalizmden kaçış, esasında emperyalist burjuvazinin yıllardır işlediği bir konu. Bu, sosyalist ülkelerin dönecek yöneticilerinin de (Kruşçev, Brejnev, vb.) istediği bir şeydi. Bunu sağlamak için ellerinden geleni yaptılar. Yayınevi ni açtığımız zaman, 89'daki olaylar

yoktu. Yeni gelişen bir durum bu. Kaçışı engellemek, tekrar toparlamak amacıyla değiliz. Bizi aşar bu. Bizim alanımız yayındır. Elbette, düşüncemize uygun düşmeyen şeyleri yayın piyasasına sürmeyiz. Bunu başkaları yapar. Çünkü herkes, doğru bulduğu şeyi yayar. Biz yine düşüncemize uygun düşen şeyleri yayacağız. Bir eksiklik var Türkiye solunda. Yıllardır yaşanan bir eksiklik. Dünya devrimci hareketi ise, yüz yılı aşkın bir süredir var. Bu alanda yapılan hatalar ve başarılar sözkonusu. Bunları bizim solumuz yeterince bilmemektedir. Zaten, kendilerine ulaştırılmamışsa, bu olanaksız da. Amacımız, bilgilendirmektir. Geline aşamada görülüyor ki, Türkiye'de, bir takım yayıncıların olsun, basın-yayının olsun bu konuyu son derece iğdişleştirmesi, tamamen kapitalizmin lehinde tavırlar takınılması, bir yanda bilinçli olarak, bir yanda da bilgisizlikten kaynaklanmaktadır. Çünkü bilinseydi, belki bu kadar akıl almaz -aslında yine de akıl alıyor- bu kadar sessiz sedasız bir yöneliş olmayacaktı. Hiç olmazsa bir kısım aydınlar, dürüst tavır gösterir, en azından kendilerini demokrat bir çerçevede tutabilirlerdi. Tutamayan var mı, yok mu tartışmasına girmeyeceğim.

Komün- Şunu biraz açar mısınız: Egemenlerin istediği doğrultuda bir yayın politikası izlendiğini söylediniz. Bu noktada yayın dünyasını değerlendirir misiniz?

Çengeloğlu- Tabii. Devlet politikası; bir yıl önce zamanın Başbakanı T.Özal tarafından açıklandı: "Biz kağıt fiyatlarına Avrupa standartlarını uygulayacağız." Bu çok demagogik bir sözdü. Avrupa standardı vs. istenen bir şey, ama bir kağıt fiyatı Avrupa standartına yükseltilir de, emek karşılığı çok cüzi tutulursa, yani çok rezil bir durumda olursa, o zaman kağıt fiyatlarını yükseltmek, esasında kitapların ve fikirlerin yayılmasını engelleyecektir. Bir-iki gruba kalacaktır yayın piyasası. Amaçlanan buydu. Bunda da başarılı oluyorlar. Fahiş kağıt ve matba fiyatları vs. ile, bizim gibi yayıncıların, istenilen düzeyde yayın yapması engellenmiş oluyor. Okuyucumuz azalmaktadır. Çünkü, ekmek kavgası veren insanlar, ekmek bulamazken kitap okuyamayacaktır. Bu sorunun ekonomik yanı. Siyasi yanı da, demin dediğimiz gibi amaçlanan şey.

Komün- Peki, sizin dışınızda ki yayınevlerinin politikası nedir?

Çengeloğlu- "Bizim gibi düşünen yayınevleri yok" demiyoruz. En azından 5-6 tane var. Ama kendi düşünceleri doğrultusunda yayın yapan çok dar çevre bu. Bunun dışındaki yayınevleri, genellikle dünya klasiklerini ve bu arada bütün dünyada ün kazanmış yazarların kitaplarını çevirip yayınlıyorlar. Bir-iki aktüel yazarımızın eserlerini sunuyorlar. Bu arada yayınevleri olsun, basın-yayın kurumları olsun,

yönlendirici özelliklerinden dolayı, okuyucuyu da yönltebiliyorlar. Böylece cılız bir şey kalıyor. Bu da bizim gibi yayınevlerinin amaçladıklarını gerçekleştirmede daha çok zorluklar çıkarıyor ortaya.

Komün- Yayınevlerini iki kategoriye ayırmak olası mı? Dünya-daki kültür eserlerini Türkiye'li okura tanıtmak kaygısı içinde olanlar; bir de bunu yaparken esas kaygısı sermaye biriktirmek olanlar biçiminde bir sınıflandırma yapabilir miyiz?

Çengeloğlu- Hiçbir yayınevi, sermayesini gözönüne almadan bir şey yapamaz. Bu bir gerçek. Onu düşünmek zorunda. Biz de yayınlıyacağımız kitabın satıp-satmayacağını, yayınevimizin idaresi açısından bir-iki kuruş bırakıp bırakmayacağını hesaplamak zorundayız. Fakat genel olarak baktığımızda, iki akım var. Proletarya ve burjuvazinin akımı. Bunlar arasındaki akımlar ya birine, ya da diğerine hizmet etmektedir. Genellikle güçlü olana hizmet edecektir. Biz kendimizi, tabi ki burjuvaziye hizmet kategorisine sokmuyoruz. Bunun yanında kendisini hem burjuvaziye, hem de proletaryaya hizmet etmekle görevlendirenler de var. Esasında birinden miras alarak, diğerine hizmet etmektedirler. Bizim gibi, kendisini proletaryaya hizmet eder gören yayınevlerinin de sermaye problemi vardır. Ki sermayemiz çok cüzdür. Devlet desteği yoktur. Bilgilenmeme göre, Avrupa'da devlet, yayınevlerine ve yazarlara destek olmaktadır. Örneğin, kütüphanelerine, yüzlerce hatta binlerce kitap almaktadır. Bu, ikinci kitabı finanse etmeyi sağlayabiliyor. Türkiye'deki yönetimin böyle bir şeye girişebileceğini aklımıza bile getiremiyoruz. Tavrı her zaman olduğu gibi ortada. Bizim gibi yayınevlerini ortadan kaldırmak isteyen yönetimlerden bu tür bir yaklaşım beklenemez zaten.

Komün- Birkaç kitabınız toplatıldı sanıyorum. Bu uygulamalar yayın yaşamınızı nasıl etkiliyor?

Çengeloğlu- Bizim gibi yayınevleri için, bir kitap toplamak bile büyük bir mali darbedir. 3 kitabımız toplatıldı. A.S.Losovsky'nin "Sendikalar Üzerine", "Muharebe Olarak Grev" beraat etti. Buna sevindik.

Ama Yargıtay bu beraatı aleyhimize bozdu. Bizim yapığımız şey Marksist klasikleri Türkiye'li okuyucuya ulaştırmak. Kitap, komünizm propagandası gerekçesiyle toplatıldı. Onun ardından "Proletarya Diktatörlüğünün Tarihsel Deneyimleri" adlı kitabımız toplatıldı. Ki biz, kitabın muhtevasına katılmıyoruz. Önsözünde bunu belirtmiştik. ÇKP'nin siyasi hattı ile gerçek durum arasındaki çelişkiyi, okuyucuya sunmak amacıyla yayınlamıştık. Bu da "komünizm propagandası" sayıldı. İstanbul DGM, bu kitaptan, 59. maddeyi uygulayarak ceza verdi.

Komün- Herhalde "komünizmin iyisi kötüsü olmaz" diyerek kesitler cezayı, öyle mi?

Çengeloğlu- Evet... 59. madde uygulandı ve böylece 13 milyonluk ceza, 11 milyon 400 bin TL'na düştü. Bunun 20 eşit taksitle 20 ay içinde ödemesi gerekiyor. İtiraz ettik. Yargıtayın nasıl tavrı takınacağını bilmiyoruz. Tam bunlarla uğraşırken, "Leninizm Dizisi" olarak '80 öncesi yayınlanan bir dizi vardı. Bu diziden 5. kitabı, yani "Tarım ve Köylü Sorunu"nu bastık. Hemen toplatıldı. Bunlar, mali olarak derhal sekteye uğramamızı beraberinde getiriyor. Marksist klasikler alanında, bizim yayınladığımız kitaplarla piyasada satılan kitaplar arasında özde bir fark yok.

Komün- Devletin size karşı özel bir tavrından sözedebilir miyiz?

Çengeloğlu- Sadece bize karşı değildir, bizim gibi yayınevlerine karşıdır. Zaten çok sınırlı olanaklarla yayın yaşamımızı sürdürüyoruz. Bu uygulamalar da üstüne bindiğinde, kapanmamıza kadar varacak sonuçlar doğurabiliyor.

Komün- Bu uygulamalara karşı ne yapmayı düşünüyorsunuz? Karşı girişimleriniz oldu mu?

Çengeloğlu- Herhangi bir girişim olmadı. Küçük-Burjuvazinin genellikle bir karakteri vardır: "Bana dokunmayan yılan bin yaşasın." Ama gün geliyor onlara da dokunuyor yılan. Herhangi bir yayınevinin kitabının toplatılması karşısında, diğer yayınevleri ses çıkarma anlayışına sahip olsalar, hiç olmazsa kamuoyuna sesimizi duyurmuş oluruz. Sesimizi bile duyuramıyoruz.

Komün- Bu noktada aydın çevrelerden ve okurlarınızdan beklentileriniz neler?

Çengeloğlu- Haksız baskıların kamuoyuna duyurulması açısından, bir takım köşe yazarlarından beklentilerimiz var. Bu malûm, gazetelerle yapılacak bir şey. Gazetelerimize baktığımızda, politikaları gereği, yayınlarımızın toplatıldığı hakkında bile bilgi vermiyorlar. Çekiniyorlar ya da uygun görmüyorlar. Bir tek gazete bu konuda genel olarak bir tavır takınıyor. Onun yanında bazı gazeteler, arada bir bu haberleri veriyorlar. Fakat, "demokratım" diye ortaya dolaşan köşe yazar ve çizerleri, 141, 142, 163. maddelerden söz ederken, bu tür konularda ortak tavra girmiyorlar. Bu onların birçok konuda olduğu gibi, bu konuda da tutarsızlıklarının bir sonucu.

Komün- Ülkemiz koşullarında, bir yayıncının görevleri neler olmalıdır?

Çengeloğlu- Öncelikle yayıncıların kendi küçük sermayelerini koruyabilmek için belli konularda bir araya gelmesi gerekir. Bugüne kadar bu olmadı. Bizi en çok sömüren kesim, diyelim matbaacılarıdır. Dağıtımcıları da hayli zorluklar çıkarmaktadırlar. Kitabı 4-5 ay sonra ödeme temelinde hiç sermaye ödemedi alıp dağıtıyor. Dağıtımcılara karşı böylesi bir birleşme problemi var. Öte yandan, kağıt patronlarına karşı birleşebilir yayıncılar. Ortak bir fon kurup daha ucuza kağıt temin etmek gibi. Ama matbaacılarla olan sorunumuzu halledeceğiz, çünkü onlara....

Komün- Özür dilerim, siz sorunlarınızdan pek kurtulamıyorsunuz. Ben bir yayıncının topluma karşı olan sorumluluklarını sormuş-

tum. Herhalde sorunlar sizi hayli bunaltmış.

Çengeloğlu- Evet, öyle olmalı. Önceki yanıtlarda belirttiğim gibi, bir çerçeve vardır. Proletaryanın görüş açısı, bir de burjuvazinin görüş açısı. Bu arada küçük-burjuva görüş açısı var ki, sonuç itibarıyla ya birine, ya da diğerine payandalanır. Kendimizi okuyucuya karşı şu görevle yükümlü sayıyoruz: Doğru temelde bilgilensin. Kendi haklarını koruyabilme, bunu nasıl yapmak istiyorsa, yapabilecekse, o temelde yararlanabilsin. Biz o alanda bir eksikliği gidermeye çalışıyoruz. Diğerlerinin de buna benzer şeyler yapması gerekir. Örneğin, proletaryaya ilgili olmayan bir kitabı yayınlamak zorunda kalmak istemeyiz. Ama kaldığımız da oluyor. Bu, sermayemizi korumak, yeni bir kitabı finanse etmek için yaptığımız bir şey. Bu da bizi düşündüğümüz şeylerden saptırmaya götürüyor. Oynanan genel oyunun bir parçası bu. Ama olan da bu. Bundan kaçınmaya çalışıyoruz.

Komün- Sizin dışınızda "sosyalist basın" diye bir kesim var. Bunlardan bir beklentiniz var mı? Bunlarla dayanışmaya girmeyi düşündüğünüz oldu mu?

Çengeloğlu- Dergiler... Türkiye'de yayınlanan birçok dergi var. Bu dergiler de kağıt sorunu ile, DGM'nin yasaklamalarıyla sık sık karşılaşılıyorlar. Fakat dergilerin bazı sorunları var ki, biz onlarla karşılaşmıyoruz. Bizim karşılaştığımız bazı sorunlarla da onlar karşılaşmıyorlar. Nitelikleri gereği, kitap yayıncıları kendi aralarında, dergiler de kendi aralarında birleşmeye çabalamalıdır. Bu sağlanabilirse, ileride kitap ve dergi yayıncılarının ortak hareketi sağlanabilir.

Komün- Gazetecilerin cemiyeti var. Yayıncıların bu tür bir birliği söz konusu mu?

Çengeloğlu- Var. Yayıncıların da bir "Birliği" var. Ama çalışmaz bir halde. Herhalde binden fazla yayınevi var. Bunların çoğu "Yayıncılar Birliği"nde örgütlü. Biz üye değiliz. Çünkü bu yapıyla bizim sorunlarımıza çözüm getireceğine inanmıyoruz.

Komün- Alternatif bir birlik oluşturmak...

Çengeloğlu- Tabi, düşünülebilir bu. Fakat küçük-burjuva yaklaşım tarzı ve mantığı bu alanda önemli bir engel oluşturuyor. Birleşmeden değil, tek başına yaşamaktan yanadırlar.

Komün- Sorumu genelleştirerek tekrarlar. İki istiyorum. "Birlik"e karşı bir acımasızlık mı var?

Çengeloğlu- Bu yalnızca bizim insanımızın sorunu değil. Bütün dünyada olan bir şey. Küçük-burjuva ile proletarya ile burjuvazi arasında bir fark var. Proletaryanın esas hedefi birleşmedir. Çünkü birliktedir, aynı çatı altındadır. Zaten örgütlenmiştir. Burjuvazi de örgütlenmiştir. Sermayenin karakteri gereği, bir birlik sözkonusudur. Siyasal alanda da burjuvazi birleşmek

Bize göre, Stalin Lenin'in teorik formülasyonlarını saptırmış vs. değil. Tersine bunların tam bir uygulayıcısı olmuştur. Uygulamada bazı sertlikler olmuştur. Bu doğaldır ve gerekliydi.

durumundadır. Küçük-burjuvazi arada bir sınıf. Özü ve düşüncesi itibarıyla burjuvadır. Fakat nesnel olarak, burjuvazi ile çelişkisi vardır. Ve giderek büyük yığınlar halinde proletaryanın safına kayarlar. Bu parçalanmışlık, örgütlenmede de kendini gösterir. O yüzden devrim yapılmış ülkelerde devrim öncesi onlarca örgütlülük ortaya çıktığını görebiliyoruz. Bu genel bir yaklaşım. Türkiye'deki durum da bir istisna değil. Dünyada olan şeylerin bir benzeri.

Komün- Dünyada, bu arada kendilerine sosyalist diyen geniş bir çevrece tüm kötülüklerin sorumlusu olarak Stalin gösterilirken, neden Stalin? Stalin'i yayınlamayı özellikle bu dönemde niçin esas alıyorsunuz?

Çengeloğlu- Stalin'in eserlerini basmaya başladığımızda, 6. ciltin önsözünde bunu açıklamıştık. Ekle-

yeceklerim şunlar: Bize göre, Stalin Lenin'in teorik formülasyonlarını saptırmış vs. değil. Tersine bunların tam bir uygulayıcısı olmuştur. Uygulamada bazı sertlikler olmuştur. Bu doğaldır ve gerekliydi. Bunu doğal karşılıyoruz. Kapitalizmden sosyalizme geçişte, elbette bir takım sertlikler olacaktır. Biz bunu feodalizmden kapitalizme geçişte gördük. Nice sert çözümler olduğunu gördük. Esirci toplumdan feodal topluma geçişte de bunlar görüldü. Bir sistem yıkılırken, yıkılan sistem elbette direnecektir. Yeni sistem de o direnişi kıracaktır. Sorun şu: Neden Stalin'e saldırılıyor da Lenin'e saldırılmıyor? Esas sorun burda. 1921'lerden sonra, Stalin'i uygulayıcı olarak görüyoruz. Stalin'in NEP uygulaması, daha sonraları kolhozların ortadan kaldırılması dönemindeki uygulamaları, 1921'lerde Lenin tarafından ortaya atıldı. Lenin esas olarak, emperyalizm ve proleter devrimleri çağında Marks'ın getirdiklerini o çağa uygulayarak, teorik sapmalara karşı çıktı. Kautsky ve Bernstein'in saptırmalarına dünya çapında, Bogdanov ve diğerlerinin saptırmalarına Rusya'da karşı çıkarak, 1917'de proletaryayı iktidara getirdi. Lenin'in yaşadığı dönemde, bir iç savaş var. Emperyalistlerin kışkırttığı Kolçak, Denikin ve diğer generallerin, beyaz ordunun direnişi var proletaryaya karşı. Bu dönemde Lenin'e suikast yapılıyor ve 1924'de ölüyor. O dönem Lenin'in yapacağı şeyleri, O'nun önermeleri doğrultusunda Stalin gerçekleştiriyor. Tabi kapitalizmin bu direnişi, parti içinde de ortaya çıkacaktı. Başta Troçki olmak üzere, eski bolşeviklerden öncekiler direneceklerdi, direndiler. Proletaryaya ihanet ettiler. Proletaryanın uyanıklığı Stalin tarafından devam ettirildi. Şimdi,...

Komün- Stalin'e getirilen eleştiri, proleter demokrasiyi uygulamadaki yöntemleri. Ayrıca Stalin'in milliyetler konusunda Marksizme katkılarda bulunduğu kabul görmesine karşın, bugün Rusya'daki milliyetler çatışmasının sorumlulu-

ğu da O'na yükleniyor.

Çengeloğlu- Milliyetler sorununda Stalin'in önermelerinin Lenin ile çelişmediği açıktır. Ortaya koyduğu şeyler doğrudur. Gerek proletaryanın SB'deki gelişmesi, siyasi olarak bilinçlenmesi, gerekse de milliyetler arasında yapılan örgütlenmeler, düzenlemeler vb.leri, en azından sosyalizmin gerektirdiği bütün şeyleri o milliyetlere de sağlamıştır. Milliyetler arası ayrılıkların ortadan kaldırılması gün, yıl işi değildir. Bu, emperyalizmin durumuna ve o ülkedeki gelişime bağlı olarak biçimlenir. Ama emperyalizm, yıllardır bu milli çelişkileri durmadan körüklemiştir. 1956'dan sonra kapitalizmin SB'nde restorasyonu ile emperyalist sistemle bir uzlaşmayı getirdi. Bilinen şeyler tekrar ortaya çıktı. Fakat bunlar yeni değil. 1956'dan beri uygulanan politikanın sonuçlarıdır bunlar.

Komün- Stalin'in politikalarından ayrılmamış olsaydı, bu tür şeyler sözkonusu olmayacak mıydı?

Çengeloğlu- Stalin demeyelim burda. Lenin ve Stalin'in. Yani Stalin'i, Lenin'den koparmamak gerekiyor. Biz Stalin'in hatasız olduğunu söylemiyoruz. Ama emperyalistlerin yaydığı uluorta dedikoduya kendimizi kaptırırsak, doğru davranmamış oluruz. Stalin'in yazdıkları okunsun, pratiği irdelensin, ondan sonra hata yapıp yapmadığı tespit edilsin istiyoruz.

Komün- "Tarih Çarpıtcıları" adında bir kitabınız var. Çarpıtılan tarihe karşı, doğru tarihi koymayı mı amaçlıyor?

Çengeloğlu- Evet. Bu konuda bir dizi spekülasyon yapılıyor. Türkiye'de "Tarih Çarpıtcıları" sanırım hiç yayınlanmadı. Belki özellikle yayınlanmadı. Ama bir gerçeğe açıkça parmak basmaktadır. Emperyalistlerin yaygınlaştırmak istedikleri bir şey var: "Faşizm de kötü, komünizm de." Oysa faşizm, emperyalist burjuvazinin bir kanadının yönetim biçimidir. Oysa diğeri, dünyada (yarın) büyük çoğunluğun yarataca-

A. KOLLANTAI: Büyük bir bolşevik

ğı bir sistemdir. Bunu, faşizmle eşanlamli kılmak, emperyalizmin bir demagojisidir. Bunu da Stalin'i hedef alarak yapmaya çalışıyorlar. Esasen Stalin'e saldırıdaki amaç, Lenin ile Stalin'i ayırıp, Stalin'in işini bitirmek. Zaten o zaman Lenin'in işi de bitmiş olur. Bugün Gorbaçov'un uyguladığı şey, Kerenski döneminde daha demokratik olarak yaşandı. Yani çok partililik demek istiyorum. 1917 Şubatından Nisana kadar. Şimdi oraya geri dönülüyor. 1917'den 1918'e kadar Rusya'da savunuldu. Çok partililik olsun vs. Öyle olmayınca, bu sefer de "işçi muhalefeti" demeye başladılar. Gorbaçov'un getirdiklerini Lenin teoride de, pratikte de reddetmişti. Stalin'e saldırıda kesin amaç Marksizm, Leninizmdir. Proletaryanın sistemi-

Komün- "1905 Devrim Yılları" adlı bir kitap ve Aleksandra Kollantai'nın anılarını da yayınladınız. Yalnızca bir takım tarihsel olayları belgelemek miydi amaç?

Çengeloğlu- Kollantai büyük bir bolşevik. Tabi önemli zaatları vardı. Ama esasta bolşevik olarak kaldı. Bir Rus asilzade ailesinden gelen bir bolşevik. Devrime inanıyor, bir dizi yararlılıklar gösteriyor. Bu devrimcinin yaşamını kamuoyuna tanıtmak, bizce önemlidir. Ama-

cımız, Kollantai'nın anılarında, özellikle de kadınların birçok iş yapabildiklerini göstermekti. "devrim Yılları" ise, tarihi bir romandır. Olayların etrafında döndüğü Baumann, gerçekte yaşamış bir kişidir. Krupskaya'nın kitabında da bu kişiden söz edilmektedir. Yaşamış bir olay. Türkiyeli sosyalistlerin bunlardan çıkarması gereken dersler olacaktır, olmalıdır.

Komün- Ülkemizde kitapların pahalı olduğu kanısı yaygın...

Çengeloğlu- Sözettiğim devlet politikaları, kitap fiyatını arttırdı. Yayıncı, ikinci bir kitap basmak için belli fiyat koymak zorunda. Bizim bastığımız kitaplar miktar olarak azdır. Örneğin belli bir yazarın kitabı onbin basıp satıyorsa, biz iki ya da üç bin basıp yayıyoruz. Matbaacılar beş bine kadar baskılara aynı parayı alıyorlar. İki bin ile beş bin basma arasındaki fark, kağıt parasına ödenen parada yatıyor. Ama beş bin ya da on bin basan yayınevlerinin kitapları bakıyoruz bizden daha pahalı. Çok basmakla, maliyet düşmesine karşın fiyatlar artıyor. Biz neredeyse maliyetine satış yapılmaktadır.

Komün- Sosyalist basın içinde yeralan dergimizden beklentileriniz var mı?

Çengeloğlu- Biraz önce belirttim. Türkiye'de birleşme konusunda sınıfsal tavır sorunu, siyasi alanda kendisini gösteriyor. Küçük-burjuva karakteri gereği, birlikten yana olmayacaktır. Bir sürü derginin olması da bundan farklı bir şey değil. Bunun yanında, hepsi proletaryanın temsilcisi olduğunu söyler. Bu kadar çok proletarya temsilcisi olmaz bence. Bunlardan biri, bilemediniz ikisi olabilir. Ama belki de hiçbiri değildir. O konuda yorum yapmıyorum. Fakat gün gelecek -ki devrime inanılıyorsa- proletaryayı temsil eden bir yayın organı ortaya çıkar. Ya da varolanlardan bir tanesi, ona yönelir. Bu dergilerin, zaten örgütsel olarak öyle bir iddiaları yok. Belli siyasi düşünceleri savunuyorlar. Gönül ister ki bunlar bu kadar çok olmasın. Ama başka türlü de olamıyor herhalde. Beklentimiz, elbette birgün sorun birleşmesi, ama...

Komünün Anlamı ve Çağrı

Komünü adımlamak, nesnel gerçeklerin hamuru ile yoğrulmakla mümkün... Şartsız sınırsız mekan ve zamanın yasaları örneği; doğanın diyalektik yasaları örneği; olamazsa olmaZın gerçeği... İşte *Komün*'ün mevsisinin gerçeği!.. Kibirlik, kuru gururluluk, dar düşünce, çetecilik, idealistçe mutlakçılık, cüzi alternatifçilik, süreç dışında hayalcilik, varolan gerçeklere göz yumup soyut zeminlerde nesnel olgular ara-
mak olmamalı.

Komün genel ilkeler bağlı, özel ilkelere duyarlı, yaklaşımı ile önceden algılama ve geliştirme, teoriyi pratiğe uygulama vasıflarına sahip, günümüzün yaşayan Marksizm-Leninizminin denk taşı olmalı. *Komün*'ü denetlemek, Marksizm-Leninizme sahip çıkmaktır. *Komün*'ü yaşatmak, yine onu eleştirmekle mümkün olacaktır. Kendisini aşabilmesi için eleştirilere muhtaçtır. Gücünü tabandan almalı, taba-

nın desteği olamadan yaşayamaya-
cağını çok iyi bilmelidir. Her dönem istisnasız muhalefete muhtaçtır!.. Çünkü, varlığının çekirdeği muhalefettir. *Komün*, muhalefetten ayrıldığını düşünülemez!.. Çünkü her aşamada toplumun ilerletici unsuru muhalefettir.

Toplumun refahını geliştirecek olan üretici güçler, yani belirleyici altyapıdır. Altyapıya biçim vermek ise *Komün*ların görevi olmamalıdır. Ortak amaç mutlu bir dünya biçimlendirmek!

Bütün bu sözler, *Komün*lar için akademik değerde kalmamalı. Daha da doğru ve olumlu bir biçimde hayata uygulamak. *Komün*'ün başarısı sömürülenlerin ve ezilenlerin, haksız uygulamalara hedef olanların ortak başarısıdır. Kıvılcım *Komün*den, güç en başta proletarya ve bütün emekçi halklardan.

Çağrı!..

H.ŞAHBAZ/ÖSTERREİCH

Daha net anlayabilmek

Şubat 1990 dördüncü sayınızı, bir yakınımdan alıp okuma fırsatı buldum. Yaşamını 12 Eylül cuntası ardından, zorunlu olarak yurtdışında sürdüren, eski" bağımsız bir sendika üyesiyim. Ülkemde olan-bitenlerin bizleri ilgilendirmesi tartışılmaz bir gerçek. Şubat 1990 4. sayıdaki "Bir Kez Daha" başlıklı sütundaki ("Yankılar") "Demagoji, Spekülasyon Değil Polemik istiyoruz" yazısını daha net anlayabilmek bakımından 1,2 ve 3. sayılarımıza ihtiyaç duymaktayım.

Devrimci selamlarımla.

T.Selçuk DİKER/FRANSA

Saflarda gedik açılmamalı

Yazmak, okumak ve öğrenmek, her zaman insanlığın ileriye gitmesi içindir. İleri, daha ileri gitmek!.. Ama giderken, düz bir hat üstünde gitmediğimizi biliyoruz. Çünkü tarih, bir satır gibi düz olsaydı, ne yaşamın çelişkileri ne de hayat olurdu.

Bizim tarihimizde, hep birileri ve onların tilmizleri, tarihin düz bir hat olduğunu iddia ettiler. Önerine çıkan tümsekleri dağ gördüler. Ne onu aştilar, ne de Tay Dağı'nı delen bir köylü oldular. Ve bunun mücadelesini veren birçok dostumuz, candan sevdiklerimiz bir bir yitirdik. Birçokları, burjuvazinin özel bekleme evleri-odalarında yıllarca beklemekte. Birileri var ki onları unutmuyor. Ölenler, sosyalizmin birer sıra neferiydiler. Yerini doldurmak gerekir. Saflarda gedik açılmamalı. Roza'nın dediği gibi, onlar hiçbir örgütün grubun malı değildir.

Çalışmalarınızda başarılar dile rim.

A.İbrahim ÖNSOY
BARTIN CEZAEVİ

Okuruyla elele daha da güçlenerek

Yayın hayatınızda üstün başarılar dileyerek başlıyoruz.

Bizler Erzincan Özel Tip Cezaevi'nde bir grup *Komün* dergisi okuru olarak, her türlü gözdağı ve baskıya rağmen, başarılı bir şekilde yayın hayatınızı sürdürmenizi diliyoruz.

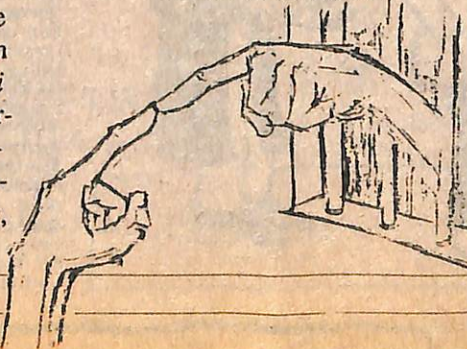
Erzincan DGM'de yargılanıp, kimimiz yıllarca cezalar aldık, kimimiz hala yargılanıyoruz. Bu evrensel aydınlığa uzanan "karanlıklar dünyasında" günümüzün büyük bir bölümü okuyarak geçiyor. İlgiyle okuyup beğendiğimiz dergilerin başında kuşkusuz *Yeni Demokrasi* dergisi geliyordu. Fakat, *Komün* dergisi yayın hayatına başlamasıyla, işlediği konulara getirmiş olduğu objektif çözüm ve değerlendirmeler,

bizleri oldukça ilgilendirmeye ve araştırmaya sevk etti. Derginiz beğeniyle izliyoruz.

Bizler 7 kişilik *Komün* dergisi okuru olarak dergiyi düzenli bir şekilde göndermenizi rica ediyoruz.

Okuruyla elele daha da güçlenerek, yarınlara mutla bakan ve her türlü engeli aşabilen bir bayrak olmanızı diliyoruz.

Haydar SÜRGEÇ
ERZİNCAN CEZAEVİ

Yine geldi Newroz

Yüzyıllar önce, bir 21 Mart gecesinde ateşler yandı dağlarımızın başında. Bu özgürlüğün, varolmanın ateşiydi, kölelik zincirlerinin kırılmasıydı.

Ve aradan zaman geçti, yine zulmün zincirleri vuruldu bileklere. Burkuldu acıyla yürekler. Küllendi özgürlük ateşi...

Ve yıllar sonra...

Yine geldi Newroz, ama daha çağdaş, daha özgür; sönmeyen, sönmeyecek bir daha özgürlük ateşi.

Yeni bir Newrozun coşkusuyla sizleri, 7. ve 15. koğuşlar adına selamlıyoruz.

Mahmut DORA
AYDIN CEZAEVİ

A black and white cartoon illustration. On the right side, a man in a military uniform and helmet is emerging from a dark, grassy hole. He has a mustache and his hands are raised in a gesture of surrender or surprise. The background is a simple, irregular outline of a landscape.

kırtıldığını düşünüyorum.

KORAL YAYINLARINDAN

8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde Koral
Yayınlarından Tüm Kadınlara Armağan

YUNAN İÇ SAVAŞINDA DİRENEN KADINLAR

Eleni Fourtouni

BÜROKRASI VE
SOSYALİST DEMOKRASİ
Mehmet Gündüz

III. ENTERNASYONAL
KONUŞMALARI
V.İ.Lenin

KORAL Binbirdirek, Piyerloti Cad. Düzdarıye
Medresesi Sok. 6/9 Çemberlitaş-İST.

TEORİ
SOSYALİST PARTİ YAYIN ORGANI

NİSAN 1990
4. SAYISI
Ç İ K T İ

Turan Dursun

KUR'AN'DA YAHUDİ KAYNAĞI TARİHİ VE BUGÜNÜYLE KÜRTLER

Doğu Perinçek Cumhuriyetin Yapamadığını
Yoksul Köylüler Yapıyor

Dr. Cemşid Bender Tarih İçinde Kürtlerin Yeri

Faik Bulut Kuruçesmeciler Kürt Sorununa
Nasıl Yan Çızdılar?

İlknur Kalan Dünyada ve Türkiye'de Kadın
Doğu Perinçek THKP Üzerine

Ender Helvacıoğlu 15. İktisatçılar Haftası:
Gözleri Kapitalizmle Kamaşmış Türk Entelektüelleri

Yazışma Adresi: Başmusaşip Sok. Talas Han No 16 Kat 4 Çarşıoğlu/İST. Tel: 513 83 52-53

H. Fırat

DEVİRİMCİ DEMOKRASİ VE SOSYALİZM

TDKP Eleştirisi

EKSEN YAYINCILIK

Babıralı Cad. Sıhhiye Apt. 19/11-B Çarşıoğlu/İST
Tel: 512 51 46

Direnifleriyle destanlařanlar,
"öldü"ye sayılabilir mi?
Kızıldere şehitleri,
bölincimizde vatanıavgamızda
yaşıyor!

